

ยุทธศาสตร์และแผนงาน

การส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร
(พ.ศ. 2561-2579)

Strategy and Action Plan for Extension of Integrated Economic Trees (2018-2036)

กรมป่าไม้

เสนอต่อ
โดย

กรมป่าไม้
คณะวนศาสตร์
พฤศจิกายน 2560

ชื่อ ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร
(พ.ศ. 2561 - 2579)

เสนอต่อ กรมป่าไม้

จัดทำโดย คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้เรียบเรียง ผศ.ดร. สาทิศ ดิลกสัมพันธ์
ผศ.ดร. นิคม แหลมสีก
ผศ.ดร. กิติชัย รัตนะ
นายณัฐวัฒน์ คลังทรัพย์
ผศ.ดร. กอบศักดิ์ วันธงไชย
ผศ.ดร. พสุธา สุนทรห้าว
ผศ. ดร. มณฑล จำเริญพฤกษ์
นางสาวนรินธร จำวงษ์

พฤศจิกายน 2560

คำนำ

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดเป้าหมายการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ โดยจำแนกเป็นป่าอนุรักษ์ร้อยละ 25 และป่าเศรษฐกิจร้อยละ 15 และเมื่อมีการถ่ายทอดลงสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) พบว่า การกำหนดการเพิ่มพื้นที่เศรษฐกิจให้บรรลุเป้าหมายร้อยละ 15 ของประเทศ ยังไม่ครบตามเป้าหมายอยู่อีกประมาณ 26 ล้านไร่ กอปรกับความต้องการใช้ไม้ภายในประเทศที่เพิ่มสูงมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงเห็นได้ว่าปริมาณไม้ที่ผลิตได้ในปัจจุบันยังคงมีข้อจำกัดและไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ไม้ของประเทศ และมีแนวโน้มที่จะขาดแคลนวัตถุดิบไม้มากยิ่งขึ้นในอนาคต

ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561 - 2579) นับเป็นการกำหนดกรอบการดำเนินงานเชิงนโยบายของชาติ (Strategic Framework) ที่มุ่งเน้นการกำหนดให้มีแผนยุทธศาสตร์ในระดับชาติรองรับการส่งเสริม ผลักดัน สนับสนุน เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ผู้ประกอบการ นักพัฒนา และนักส่งเสริม ให้ใช้การพัฒนาไม้เศรษฐกิจเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพหรือเศรษฐกิจเขียว (Green Economy) เพื่อสร้างโอกาสให้เกษตรกร ผู้ประกอบการ ภาคธุรกิจ และเอกชน ได้หันมาให้ความสนใจต่อการปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อสร้างรายได้ ช่วยในการขจัดความยากจนหรือภาวะหนี้สินของเกษตรกรในชนบท ยังช่วยสร้างความมั่นคงทางอาชีพให้เกษตรกร เพิ่มทางเลือกในการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ผลผลิตภาพที่ได้มีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับและความต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และยกฐานะของรายได้ของประชากรในประเทศให้หลุดพ้นจากรายได้ปานกลางสู่รายได้สูง ขณะเดียวกันผลพลอยได้อีกประการหนึ่งของการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจในประเทศคือ ช่วยเพิ่มพื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่ป่าไม้ในรูปแบบของป่าเศรษฐกิจหรือสวนไม้เศรษฐกิจให้ได้ไม่น้อยกว่า 26 ล้านไร่ ในระยะเวลา 20 ปี และยังเชื่อมโยงในมิติด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในการลดภาวะโลกร้อน (Global Warming) และการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก โดยใช้บทบาทของภาคป่าไม้ในการดูดซับก๊าซเรือนกระจก อีกทั้งไม้เศรษฐกิจยังเป็นรูปแบบหนึ่งของมาตรการในการอนุรักษ์ดินและน้ำ (Soil and Water Conservation) ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของการบริหารจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจอย่างมีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับสากล

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579) เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนไม้เศรษฐกิจของประเทศให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจให้บรรลุตามเป้าหมายของรัฐบาล

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์	4
1.3 กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ (พ.ศ. 2561-2579)	4

บทที่ 2 นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ

2.1 นโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติ (National Plan)	
2.1.1 ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560- 2579)	7
2.1.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564)	9
2.1.3 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558-2564	15
2.2 นโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรรายสาขา (Sectoral Plan)	
2.2.1 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)	15
2.2.2 ยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560- 2579)	18
2.2.3 แผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พ.ศ. 2557	21
2.2.4 ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579)	23
2.3 กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ	
2.3.1 พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484	23
2.3.2 ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557 เรื่องแก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ [1]	24
2.3.3 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช 2507	24
2.3.4 พระราชบัญญัติสวนป่า พุทธศักราช 2535	26
2.3.5 พระราชบัญญัติเลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.2545	28
2.3.6 พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518	29
2.3.7 กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตทำไม้หวงห้าม พ.ศ. 2560	30
2.3.8 ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้ไม้เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการ ส่งออกป้อนอกราชอาณาจักร พ.ศ. 2555	31
2.3.9 พระราชบัญญัติ การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556	31
2.3.10 พระราชบัญญัติ การยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3.11 พระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ. 2542	33
2.3.12 มติคณะรัฐมนตรี	34
2.4 บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	35
2.5 กองทุนสนับสนุนเกษตรกรในรูปแบบต่างๆ	
2.5.1 กองทุนพัฒนายางพารา	39
2.5.2 กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร	40
2.6 พันธกรณีและกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ	
2.6.1 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)	41
2.6.2 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	42
2.6.3 การรับรองด้านป่าไม้ (Forest Certification)	43
2.6.4 อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (United Nations Convention to Combat Desertification: UNCCD)	44
2.6.5 ข้อตกลงอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD)	45
บทที่ 3 สถานการณ์ แนวโน้ม ศักยภาพ และโอกาส ในการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ	
3.1 ความต้องการไม้ของตลาดโลก และระดับประเทศ	47
3.2 ศักยภาพในการผลิตของประเทศไทย	
3.2.1 ศักยภาพของพื้นที่	54
3.2.2 ศักยภาพของพรรณไม้	57
3.3 ความพร้อมของระบบกลไกสนับสนุนในการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ	
3.3.1 นโยบาย	65
3.3.2 การจัดการองค์กร	66
3.4 การวิเคราะห์ช่องว่างและการเสริมสร้างโอกาสในการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร	
3.4.1 นโยบาย ระเบียบปฏิบัติ และการจัดการองค์กร	67
3.4.2 การสร้างแรงจูงใจและการสร้างความสามารถในการแข่งขัน	69
3.4.3 การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ	70
3.4.4 การสนับสนุนด้านวิชาการ	71

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579)

4.1 มโนทัศน์และความเชื่อมโยงของห่วงโซ่เชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่ยุทธศาสตร์และแผนการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579)	
4.1.1 ความสัมพันธ์ของห่วงโซ่เชิงยุทธศาสตร์การพัฒนากับการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจไทย	71
4.1.2 การมุ่งเน้นและอาณาเขตของประเด็นยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร	74
4.1.3 การเตรียมความพร้อมของระบบกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานเชิงยุทธศาสตร์	75
4.1.4 ความเชื่อมโยงของตัวชี้วัดเชิงยุทธศาสตร์และผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศ	78
4.1.5 การสนับสนุนเชิงนโยบายของรัฐต่อยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร	79
4.2 วิสัยทัศน์	80
4.3 เป้าประสงค์และตัวชี้วัด	80
4.4 ยุทธศาสตร์รายประเด็น	80
4.5 บทสรุป	92

บทที่ 5 กลไกการถ่ายทอดแผนสู่การปฏิบัติ

5.1 การนำยุทธศาสตร์ให้ได้รับการยอมรับในระดับนโยบายและสาธารณะ	111
5.2 การสื่อสารและประชาสัมพันธ์แผนยุทธศาสตร์	112
5.3 การกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบหลักและการจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับ	112
5.4 กลไกสนับสนุนการบริหารจัดการที่มุ่งประสิทธิผล	113
5.5 การติดตามและประเมินผล	116
5.6 การทบทวนและปรับปรุงแผนในระยะต่อไป	116

เอกสารและสิ่งอ้างอิง	117
----------------------	-----

ภาคผนวก กฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับไม้เศรษฐกิจที่ควรได้รับการปรับปรุง/แก้ไข	119
---	-----

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ	35
3.1	สถานภาพพื้นที่ป่าไม้ในปัจจุบัน และพื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกป่าเศรษฐกิจ	57
3.2	การเติบโตและผลผลิตพรรณไม้ชนิดต่างๆ ที่มีศักยภาพสำหรับส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร	63
3.3	สรุปข้อดีและข้อด้อยของการเลือกปลูกพรรณไม้ชนิดต่างๆ เพื่อส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร	64
4.1	แผนงาน ตัวชี้วัด โครงการ/กิจกรรม ช่วงระยะเวลาดำเนินการ หน่วยงานหลัก และหน่วยงานสนับสนุนในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร	93

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดในการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร	5
1.2	กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579)	6
2.1	กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)	7
2.2	แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 –2579)	16
3.1	ผลิตภัณฑ์มวลรวมของโลก (Global Gross Domestic Product: GDP) และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง	48
3.2	ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ป่าไม้และจำนวนประชากรของประเทศไทย	49
3.3	ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ป่าไม้และจำนวนประชากรของประเทศไทย	50
3.4	การใช้ไม้ในเชิงอุตสาหกรรมอย่างมีประสิทธิภาพแบบครบวงจร (integrated wood industries)	50
3.5	สถานการณ์และแนวโน้มการผลิตและการใช้ไม้ของโลก (global wood production and consumption)	51
3.6	สถานการณ์และแนวโน้มความต้องการไม้เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมไม้ประเภทต่างๆ ของภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก	52
3.7	ปริมาณการใช้ไม้ในอุตสาหกรรมไม้ประเภทต่างๆ ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2559	53
3.8	สถิติมูลค่าการนำเข้าและส่งออกไม้และและผลิตภัณฑ์จากไม้ของประเทศไทย	53
3.9	สถานการณ์และแนวโน้มความต้องการใช้ไม้ของประเทศไทย	54
3.10	สถานการณ์และแนวโน้มของพื้นที่ป่าปลูก (ซ้าย) และผลผลิตไม้จากป่าปลูก (ขวา) ใน 61 ประเทศ	55
3.11	พื้นที่ปลูกสร้างสวนป่าของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2548-2556 จำแนกเป็นรายชนิด/กลุ่ม (ก) รวมพื้นที่ปลูกยางพารา (ข) ไม่รวมพื้นที่ปลูกยางพารา	56
3.12	พื้นที่เขตสมรรถนะที่ดินที่จำแนกโดยปัจจัยสภาพของพื้นที่ของประเทศไทย	60
3.13	จากการจำแนกเขตสมรรถนะที่ดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกพรรณไม้สัก ยูคาลิปตัส กระถินเทพา กระถินณรงค์ กระถินยักษ์ ยางพารา กลุ่มที่ 1 พะยูง ประดู่ป่า และมะค่าโมง และกลุ่มที่ 2 ยางนา และตะเคียนทอง	61
4.1	มิโนทัศน์และความเชื่อมโยงของห่วงโซ่เชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่ยุทธศาสตร์และแผนการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579)	71

ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2560 – 2579)

บทที่ 1 บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

จากนโยบายป่าไม้ของประเทศไทยที่กำหนดให้มีป่าในพื้นที่ประเทศร้อยละ 40 ของประเทศ เพื่อประโยชน์ 2 ประการ ได้แก่ ป่าเพื่อการอนุรักษ์ ร้อยละ 25 และป่าเศรษฐกิจ ร้อยละ 15 ตามนโยบายป่าไม้แห่งชาติ พ.ศ. 2528 โดยปัจจุบันพื้นที่อนุรักษ์เหล่านี้มีพื้นที่ประมาณ 72 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 22 ของพื้นที่ประเทศ ซึ่งใกล้เคียงกับเป้าหมาย ในขณะที่ป่าเศรษฐกิจที่กำหนดไว้เพื่อการผลิตไม้และของป่าเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจโดยตรง ที่ผ่านมามีหน่วยงานที่รับผิดชอบยังไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมให้ได้พื้นที่ตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินการโดย 2 องค์กรที่สำคัญ ได้แก่ ภาคเอกชน (รวมทั้งประชาชน) และองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) พื้นที่เหล่านี้มีเพียงประมาณ 5 ล้านไร่ เท่านั้น จะเห็นได้ว่าที่ผ่านมาการปฏิบัติตามแผนเพื่อให้ได้ป่าเศรษฐกิจในปริมาณที่กำหนดยังไม่เป็นรูปธรรม ถึงรัฐได้กำหนดหน่วยงานให้รับผิดชอบหน้าที่ดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน แต่แนวทางการปฏิบัติในการขับเคลื่อนการเพิ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าเศรษฐกิจยังไม่เป็นรูปธรรม และเฉพาะเจาะจงสำหรับป่าในแต่ละประเภท นอกจากนี้ระเบียบปฏิบัติทางราชการที่ไม่สามารถจำแนกแนวทางปฏิบัติสำหรับป่าอนุรักษ์และป่าเศรษฐกิจอย่างชัดเจนเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า ทั้งที่ดำเนินการโดยรัฐ และภาคเอกชน ที่สำคัญระเบียบปฏิบัติในการควบคุมการดำเนินงานทางด้านป่าไม้มีผลต่อการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าในหลายๆ ด้าน ตั้งแต่การปลูกจนถึงการใช้ประโยชน์ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาส่งเสริม การปลูกสร้างสวนป่าของประเทศไทย โดยเฉพาะการส่งเสริมให้เกิดการปลูกสวนไม้เศรษฐกิจ และที่สำคัญ ปัญหาหลายส่วนเกิดจากกลไกการควบคุมการปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นความต้องการใช้ไม้และปริมาณไม้ที่มีอยู่ในประเทศสำหรับอุตสาหกรรมไม้ในประเทศเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญสำหรับการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ ประเทศไทยจำเป็นต้องใช้ไม้ในธุรกิจต่างๆ ทั้งในระดับครัวเรือนจนถึงระดับอุตสาหกรรม ภายหลังมีการปิดป่าสัมปทานทั่วประเทศ ในแต่ละปีประเทศไทยต้องนำเข้าไม้ท่อนและไม้แปรรูปเป็นมูลค่ามหาศาล ข้อมูลสถิติการใช้ไม้ทุกชนิดที่เคยสำรวจในปี พ.ศ. 2548 มีปริมาณ 66 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือคิดเป็นน้ำหนักประมาณ 40 ล้านตัน แต่จากการวิเคราะห์ปริมาณการใช้ไม้ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2559) เพิ่มขึ้นเป็นปริมาณ 87 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือคิดเป็นน้ำหนักประมาณ 58 ล้านตัน แต่เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าการนำเข้า

และส่งออกไม้ของอุตสาหกรรมที่ใช้ไม้เป็นวัตถุดิบ ในบางปีมูลค่าการนำเข้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ทั้งสิ้น 90,000 ล้านบาท และส่งออกไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ทั้งสิ้นถึง 120,000 ล้านบาท จะเห็นว่ามูลค่าส่งออกไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ มีมากกว่าการนำเข้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้เกือบเท่าตัว แต่มีไม้ยางพารามากกว่าร้อยละ 70 จึงทำให้ประเทศไทยยังมีความต้องการไม้เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ อยู่ในปริมาณมาก ทั้งที่ประเทศมีศักยภาพเชิงสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศในการเติบโตของต้นไม้ได้เป็นอย่างดี โดยมีการใช้หมุนเวียนในประเทศประมาณ 140,000 ล้านบาท ซึ่งประมาณการมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมทางเศรษฐกิจประมาณ 350,000 ล้านบาท และจากการคาดการณ์ความต้องการไม้ของประเทศจะเพิ่มขึ้นมากจากเรื่องของพลังงานสีเขียว (green energy) และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทางด้านสิ่งแวดล้อม เช่น eco-products หรือ green products ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับไม้ทั้งสิ้น เนื่องจากความไม่มั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม และไม่สามารถแข่งขันกับพืชอาหารอื่น ประกอบกับความต้องการในต่างประเทศก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน ไม้ที่ต้องการมีทั้งไม้รอบตัดฟันสั้น ปานกลาง และยาว เพื่อวัตถุประสงค์ที่ใช้แตกต่างกัน ทำให้ประเทศไทยต้องการพื้นที่ปลูกไม้เศรษฐกิจถึง 40 ล้านไร่ เพื่อรองรับทั้งการใช้ในภาคครัวเรือน ภาคอุตสาหกรรมไม้ รวมถึงภาคพลังงานที่ทวีความสำคัญมากขึ้น แต่จากข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มผู้ประกอบการปลูกสวนไม้โตเร็ว พบว่ามีพื้นที่ปลูกในปัจจุบันเพียง 3-5 ล้านไร่ รวมกับพื้นที่ปลูกป่าเศรษฐกิจขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้อีกประมาณ 1.2 ล้านไร่ และแนวโน้มการปลูกสวนไม้เศรษฐกิจมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง

หากพิจารณากระบวนการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อให้ได้ไม้ตามเป้าหมาย แม้ว่าภาครัฐจะมีกลไกผ่านกรมป่าไม้โดยทำหน้าที่หลักในการขับเคลื่อนกระบวนการปลูกสวนป่าเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีสำนักส่งเสริมการปลูกป่ากำกับดูแล มีการออกพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 และมีการแก้ไขเพิ่มเติม ใน พ.ศ. 2558 เพื่อหวังที่จะกระตุ้นให้มีการปลูกป่าเศรษฐกิจมากขึ้น แต่กลับพบว่ากลไกของภาครัฐยังคงยึดติดอยู่กับกรอบการควบคุม กำกับ มีกฎระเบียบมากมาย มีบทลงโทษซึ่งไม่ใช่แนวทางที่ต้องการส่งเสริมปลูกป่า ไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ขาดกลไกในการกระตุ้นส่งเสริมสร้างแรงจูงใจอย่างจริงจัง ไม่มีการจัดตั้งกองทุนการปลูกป่าเพื่อชดเชยรายได้ให้แก่เกษตรกรในระหว่างการปลูกต้นไม้ที่จะขาดรายได้ในช่วงก่อนการตัดฟันไม้ขาย การไม่อนุญาตให้ปลูกหรือใช้ประโยชน์ต้นไม้ในพื้นที่ทำกินที่บุกรุกป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งในความเป็นจริงการยึดคืนพื้นที่เหล่านี้ทำได้ยาก ภาครัฐจึงควรพยายามหากลไกการสร้างป่าแบบมีส่วนร่วมกลับมาเพื่อให้เกษตรกรหันมาปลูกต้นไม้ในพื้นที่บุกรุกของตนเอง นอกจากการปลูกสวนป่าและสร้างป่าในเขตพื้นที่ป่าตามกฎหมายป่าไม้ มาตรการเชิงรุกเพื่อเพิ่มป่าเศรษฐกิจโดยการปลูกต้นไม้นอกเขตป่าไม้ (tree outside forest: TOF) ทั้งในที่ โฉนด นส 3 สปก. หรือพื้นที่เอกสารสิทธิ์อื่นๆ เป็นแนวความคิดที่จะช่วยเพิ่มพื้นที่ป่าได้อีกเป็นอย่างมาก แต่กรมป่าไม้ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่เฉียบคมและจูงใจเพียงพอที่จะส่งเสริมให้เกิดการปลูกป่าในที่ดินนอกพื้นที่ป่าเหล่านี้ เมื่อเทียบกับการส่งเสริมด้านการเกษตร ทั้งนี้ การปลูกไม้นอกเขตป่านี้นอกจากจะได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจแล้วยังมีประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน และจะทำให้เป้าหมายการเพิ่มพื้นที่ป่าให้ได้ร้อยละ 40 ของภาครัฐเข้าใกล้ความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องหวังรอพึ่งแต่การยึดพื้นที่บุกรุกกลับมาปลูกป่า ซึ่งเป็นเพียงมาตรการเชิงรับ เท่านั้น

นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญในการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจควรพิจารณาความสามารถในการแข่งขันของไม้เศรษฐกิจ กลไกการส่งเสริมสวนป่าไม้เศรษฐกิจของประเทศไทยยังตามหลังพืชเกษตรอยู่มาก รัฐบาลมักจะมีโครงการสนับสนุนพืชเกษตร เช่น การประกันราคา การรับจำนำพืชผลการเกษตร การสนับสนุนการลดต้นทุนการผลิต การสร้างระบบสินเชื่อด้านเกษตรผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) การส่งเสริมและช่วยแสวงหาตลาดส่งออก เป็นต้น รวมทั้งยังมีองค์กรสนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชน กรมการข้าว การยางแห่งประเทศไทย สมาคมชาวไร่อ้อย เป็นต้น โดยที่ธุรกิจสวนป่าไม่อยู่ในสถานะที่จะแข่งขันกับพืชเกษตรได้เลย โดยเฉพาะการลงทุนที่ใช้เวลาอย่างน้อย 3-4 ปี ซึ่งเกษตรกรทั่วไปที่มีเงินทุนไม่มากจึงไม่กล้าที่จะลงทุน ค่าใช้จ่ายด้านการตัดฟันและการขนส่งที่ค่อนข้างสูง ราคาไม้ไม่ได้สูงมากเมื่อหารเฉลี่ยรายได้ต่อปีที่ได้รับก็เพียงเท่ากับหรือน้อยกว่าพืชเกษตรระยะสั้นอื่นๆ เกษตรกร หรือ บริษัทปลูกป่าภาคเอกชนจึงต้องดิ้นรนฝ่าฟันอุปสรรคของการดำเนินการกิจการตนเอง เช่น การรวมกลุ่มสหกรณ์สวนป่า เครือข่ายพันธมิตรผู้ปลูกป่าภาคเอกชน กลยุทธ์การส่งเสริม การแข่งขันพื้นที่ปลูกกับพืชเกษตร รวมถึงการตลาด ล้วนดำเนินการเองโดยมีความช่วยเหลือจากภาครัฐน้อยมากจนอาจกล่าวได้ว่าไม่มีเลยเสียด้วยซ้ำ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ สะท้อนออกมาให้เห็นได้จากพื้นที่สวนป่าเศรษฐกิจของประชาชนที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งตรวจวัดได้จากปริมาณไม้ที่ตัดฟันป้อนเข้าสู่โรงงานลดลง ไม้ที่เข้าสู่โรงงานมีขนาดเล็กลง การนำเข้าไม้จากต่างประเทศกระทบต่อภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น อุตสาหกรรมชิ้นไม้สับ และอุตสาหกรรมกระดาษ เป็นต้น ซึ่งมีมูลค่าหมุนเวียนทางเศรษฐกิจของประเทศสูง ถ้าเป็นเช่นนี้อีกไม่นานประเทศไทยอาจจำเป็นต้องนำเข้าวัตถุดิบไม้ยูคาลิปตัสจากต่างประเทศเพื่อป้อนโรงงานอุตสาหกรรมอย่างแน่นอน และอาชีพการปลูกปาก็คงจะเลือนหายไปจากประเทศไทยในที่สุด

จากความล้มเหลวของการขับเคลื่อนนโยบายการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ของชาติและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องไปสู่การปฏิบัติจนทำให้พื้นที่ป่าเศรษฐกิจของประเทศไทยไม่บรรลุเป้าหมาย และความต้องการใช้ไม้ในประเทศที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ภาครัฐจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ควรทบทวนบทบาท หน้าที่ และกลไกในการขับเคลื่อนการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจที่มีอยู่ รวมถึงการยอมรับแนวทางการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจในมิติใหม่ที่อาศัยการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ เช่น การหาพันธมิตรกลุ่มใหม่ๆ ที่มีศักยภาพและพร้อมที่จะเข้ามาช่วยขับเคลื่อนให้ป่าเศรษฐกิจของประเทศบรรลุตามเป้าหมาย เป็นต้น รวมถึงนำเอารอบการบริหารราชการแผ่นดินตาม ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) มาเป็นแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อให้การเป้าหมายพื้นที่ป่าของประเทศบรรลุผลร้อยละ 40 ตามที่ตั้งไว้ และเพื่อตอบสนองความต้องการใช้ไม้ในประเทศ ตลอดจนยกระดับรายได้ของเกษตรกรและผู้ประกอบการไม้เศรษฐกิจต่อไป

ดังนั้น ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579) นับเป็นการกำหนดกรอบการดำเนินงานเชิงนโยบายของชาติ (strategic framework) ที่มุ่งเน้นการกำหนดให้มียุทธศาสตร์ในระดับชาติรองรับการส่งเสริม ผลักดัน สนับสนุน เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ผู้ประกอบการ นักพัฒนา นักส่งเสริม ให้ใช้การพัฒนาไม้เศรษฐกิจเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพหรือเศรษฐกิจเขียว (green economy) เพื่อสร้างโอกาสให้เกษตรกร ผู้ประกอบการ ภาคธุรกิจ เอกชน ได้หันมาให้ความสนใจต่อการ

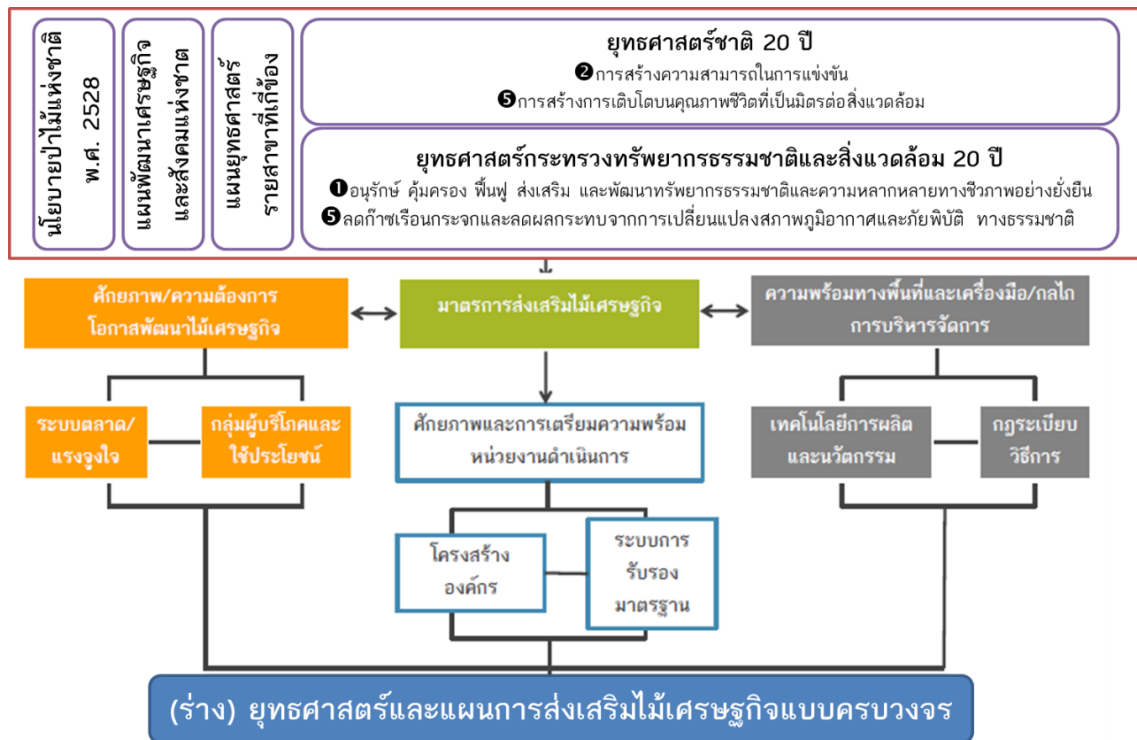
ปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อสร้างรายได้ ช่วยในการจัดความยากจนหรือภาวะหนี้สินของเกษตรกรในชนบท ยังช่วยสร้างความมั่นคงทางอาชีพให้เกษตรกร เพิ่มทางเลือกในการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับและความต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ยกฐานะของรายได้ของประชากรในประเทศให้หลุดพ้นจากรายได้ปานกลางสู่รายได้สูง ขณะเดียวกันผลพลอยได้อีกประการหนึ่งของการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจในประเทศคือ ช่วยเพิ่มพื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่ป่าไม้ในรูปแบบของป่าเศรษฐกิจหรือสวนไม้เศรษฐกิจให้ได้ไม่น้อยกว่า 26 ล้านไร่ ในระยะเวลา 20 ปี และยังเชื่อมโยงในมิติด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การลดภาวะโลกร้อน (global warming) และการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก โดยใช้บทบาทของภาคป่าไม้ในการดูดซับก๊าซเรือนกระจก อีกทั้งไม้เศรษฐกิจยังเป็นรูปแบบหนึ่งของมาตรการในการอนุรักษ์ดินและน้ำ (soil and water conservation) ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการบริหารจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจอย่างมีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับสากล

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) ทบทวนนโยบาย ยุทธศาสตร์ชาติที่เชื่อมโยงกับการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ
- 2) วิเคราะห์สถานการณ์ ศักยภาพ โอกาส ในการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร
- 3) จัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร ที่ครอบคลุมกรอบระยะเวลา 20 ปี (พ.ศ. 2561-2579) ตามแผนยุทธศาสตร์ประเทศไทย และกลไกการถ่ายทอดแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ

1.3 กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579)

ในการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579) คำนึงถึงการสนองตอบต่อนโยบายในการพัฒนาประเทศและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560-2579) แผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และแผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระยะ 20 ปี (2560-2579) ร่วมกับข้อกำหนดและความจำเป็นต่อการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจอื่นๆ มุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันโดยมองไม้เศรษฐกิจเป็นฐานทั้งระบบ ตั้งแต่แหล่งผลิตไปจนถึงผู้บริโภค โดยต้องเป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยนำข้อมูล ข้อเท็จจริง มาประเมินถึงศักยภาพ/ความต้องการโอกาสพัฒนาไม้เศรษฐกิจ มาตรการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ รวมถึงความพร้อมทางพื้นที่และเครื่องมือ/กลไก ในการบริหารจัดการ เพื่อกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร ระยะ 20 ปี ของประเทศไทย (ภาพที่ 1.1)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579)

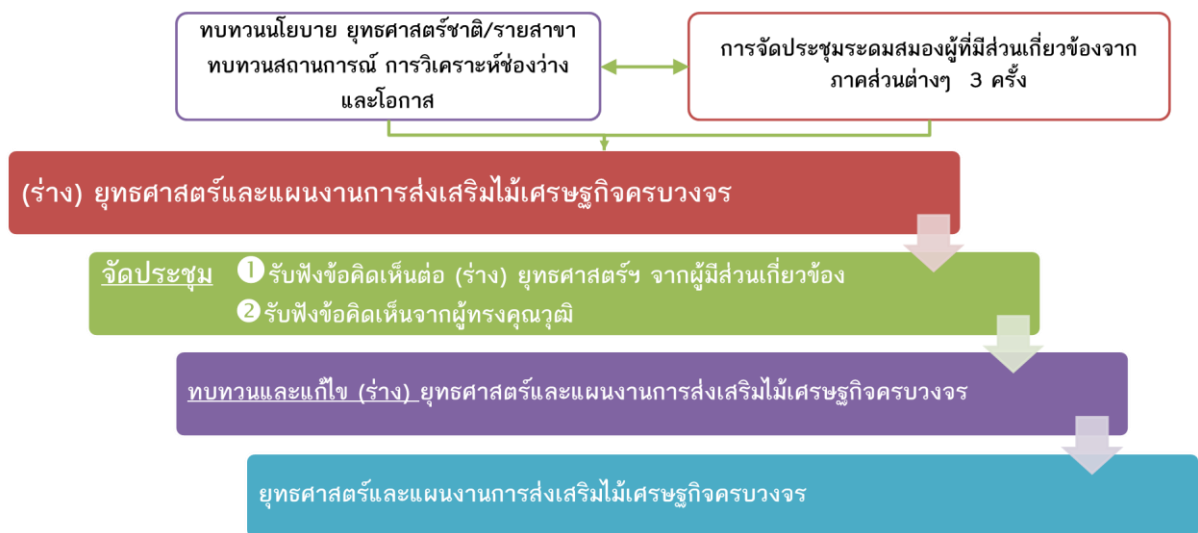
โดยมีกระบวนการและขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ (ภาพที่ 1.2) ดังนี้

1) รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลไม้เศรษฐกิจที่จำเป็นต่อการวางแผนการจัดการ เช่น ข้อมูลพื้นที่ปลูกไม้เศรษฐกิจและพื้นที่ที่มีศักยภาพในอนาคต ข้อมูลความต้องการและผลิตผลผลิตภัณฑ์จากสวนไม้เศรษฐกิจ กฎระเบียบ ข้อกฎหมาย รวมทั้งรวบรวมข้อมูลปัญหา อุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ จากเอกสารการประชุม สัมมนา การสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2) วางแผน กำหนดขอบเขต ขั้นตอน รูปแบบ วิธีการดำเนินงาน และระยะเวลาการดำเนินงานโครงการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร

3) จัดหมวดหมู่ประเด็นปัญหา อุปสรรคที่ได้รับ เพื่อกำหนดกรอบประเด็นสำคัญ จากนั้นจัดการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกษตรกร หน่วยงานภาคเอกชน หน่วยงานด้านการเงิน รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานราชการ และนักวิชาการผู้สนใจการปลูกป่าเศรษฐกิจ เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร

จากการประชุมเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจรครั้งที่ 1 และ 2 สามารถจัดหมวดหมู่ประเด็นเพื่อนำมาหารือในการประชุมครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2560 ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 4 สหกรณ์ออมทรัพย์กรมป่าไม้ ได้ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านกฎหมาย ระเบียบ วิธีการปฏิบัติ และการปรับปรุงองค์กรขับเคลื่อนการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร 2) กลไกทางการเงินและตลาดเพื่อสนับสนุนการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ 3) การรับรองป่าไม้และมาตรการสนับสนุน และ 4) เทคโนโลยี นวัตกรรม และการจัดการระบบฐานข้อมูล

ภาพที่ 1.2 กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579)

4) รวบรวมข้อมูล ประเด็น ที่ได้จากการจัดประชุมมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ร่วมกับข้อมูลในข้อ 1 เพื่อยกร่างยุทธศาสตร์ไม้เศรษฐกิจฯ และแผนปฏิบัติการที่มีรายละเอียดถึงความเร่งด่วน กรอบระยะเวลา ดำเนินการและผู้รับผิดชอบ โดยกำหนดระยะเวลาของแผนยุทธศาสตร์ที่จะต้องบรรลุวัตถุประสงค์ให้ได้ภายใน พ.ศ. 2579 (ระยะเวลา 20 ปี เริ่มจาก พ.ศ. 2561-2579) โดยแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติงานจะถูกกำหนดขึ้นให้ครอบคลุมสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มไม้เศรษฐกิจในอนาคตและเป็นแผนที่มุ่งเน้นให้เกิดการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจโดยอาศัยกลไกทางการเงิน กฎหมาย (ถ้าจำเป็นต้องตรากฎหมายขึ้นมาใหม่) ระเบียบวิธีปฏิบัติฯ

5) ดำเนินการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจครบวงจร โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 1 ครั้ง โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เกษตรกร หน่วยงานภาคเอกชน หน่วยงานด้านการเงิน รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานราชการ (กรมป่าไม้ กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานปศุสัตว์เพื่อเกษตรกรรม สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร องค์การยางฯ) และนักวิชาการผู้สนใจการปลูกป่าเศรษฐกิจ จำนวน ไม่น้อยกว่า 150 คน

6) พิจารณาทบทวนร่างยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร(พ.ศ. 2561-2579) ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากที่ประชุม และจัดประชุมร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านการปลูกป่าเศรษฐกิจ กฎหมาย และเศรษฐศาสตร์ทรัพยากรจำนวน 5 ท่าน จำนวน 1 ครั้ง เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างยุทธศาสตร์ฯ และนำข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงร่างแผนยุทธศาสตร์ฯ

7) จัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579)

บทที่ 2 นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม การปลูกไม้เศรษฐกิจ

2.1 นโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติ (National Plan)

2.1.1 ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) เป็นกรอบแผนงานในการพัฒนาประเทศ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองต่อการบรรลุ ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาค และเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ โดนมียุทธศาสตร์สำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนา ระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (ภาพที่ 2.1)

ทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ ล้วนสัมพันธ์กับการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579) ทั้งสิ้น รายละเอียดของแต่ละยุทธศาสตร์ ดังนี้

กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์
“ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน
เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา
ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”
นำสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข
และตอบสนองต่อการบรรลุ
ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนา
คุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง
เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของ
คนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและ
เป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบ
เศรษฐกิจ

ภาพที่ 2.1 กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)

ที่มา: ปรมัติ (2559)

(1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

- (1.1) เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (1.2) ปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศและพัฒนาความมั่นคงทางการเมือง ขจัดคอร์รัปชัน สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม
- (1.3) การรักษาความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยภายใน ตลอดจนการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล
- (1.4) การพัฒนาระบบ กลไก มาตรการและความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับ และรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่
- (1.5) การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ
- (1.6) การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติและระบบบริหารจัดการภัยพิบัติ รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม
- (1.7) การปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องจากแนวดิ่งสู่แนวนอนมากขึ้น

(2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

- (2.1) การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการค้า การลงทุน พัฒนาสู่ชาติดการค้า
- (2.2) การพัฒนาภาคการผลิตและบริการ เสริมสร้างฐานการผลิตเข้มแข็งยั่งยืน และส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยสู่เกษตรยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- (2.3) การพัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน พัฒนาทักษะผู้ประกอบการ ยกระดับผลิตภาพแรงงานและพัฒนา SMEs สู่สากล
- (2.4) การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษและเมือง พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และพัฒนาระบบเมืองศูนย์กลางความเจริญ
- (2.5) การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการขนส่ง ความมั่นคงและพลังงาน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการวิจัยและพัฒนา
- (2.6) การเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก สร้างความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา กับนานาชาติ ส่งเสริมให้ไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ ฯลฯ

(3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

- (3.1) พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต
- (3.2) การยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง
- (3.3) ปลุกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์
- (3.4) การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพที่ดี
- (3.5) การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย

(4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม

- (4.1) สร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม
- (4.2) พัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ
- (4.3) มีสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย
- (4.4) สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทูทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน
- (4.5) พัฒนาการสื่อสารมวลชนให้เป็นกลไกในการสนับสนุนการพัฒนา

(5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- (5.1) จัดระบบอนุรักษ์ พินฟูและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
- (5.2) วางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพทั้ง 25 กลุ่มน้ำ เน้นการปรับระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ
- (5.3) การพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- (5.4) การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- (5.5) การร่วมลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- (5.6) การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

(6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

- (6.1) การปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท ภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีขนาดที่เหมาะสม
- (6.2) การวางระบบบริหารราชการแบบบูรณาการ
- (6.3) การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ
- (6.4) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ
- (6.5) การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่างๆ ให้ทันสมัย เป็นธรรมและเป็นสากล
- (6.6) พัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ
- (6.7) ปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ

2.1.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

หลักการพัฒนาประเทศที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 และยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลผลิตภาพ การผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่างๆ ของแผนพัฒนาฯ ได้ยึดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579 ที่เป็นเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปี โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดต้องสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ

สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่องค์การระหว่างประเทศกำหนดขึ้น อาทิ การพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development goals : SDGs) ที่องค์การสหประชาชาติกำหนดขึ้น เป็นต้น ส่วนแนวทางการพัฒนา ได้บูรณาการนโยบายหรือประเด็นพัฒนาที่สำคัญของประเด็นการปฏิรูปประเทศ 37 วาระ และ ไทยแลนด์ 4.0

การจัดทำแผน ขับเคลื่อน และการติดตามประเมินผล เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ทั้งจากภาครัฐ เอกชน ประชาชน และภาคการศึกษา ในทุกพื้นที่ของประเทศ เป็นกลไกประชารัฐที่รวมพลัง ให้สามารถกำหนดเป้าหมาย แนวทางการพัฒนา รวมทั้งแผนงานโครงการสำคัญที่ตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างสอดคล้องกับภูมิสังคมและเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปี มีแนวทางการพัฒนาจังหวัด ภาค และเมือง ที่กำหนดพื้นที่เป้าหมาย สาขาการผลิตและบริการเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและกำกับให้การขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ จังหวัด ภาค และเมือง เกิดผลสัมฤทธิ์และสอดคล้องกับเป้าหมายรวมของประเทศ

(1) วัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

(1.1) เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่มีสมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาวะและสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ตลอดจน เป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

(1.2) เพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้

(1.3) เพื่อให้เศรษฐกิจเข้มแข็ง แข่งขันได้ มีเสถียรภาพ และมีความยั่งยืน สร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตและบริการเดิมและขยายฐานใหม่โดยการใช้นวัตกรรมที่เข้มข้นมากขึ้น สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก และสร้างความมั่นคงทางพลังงาน อาหาร และน้ำ

(1.4) เพื่อรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

(1.5) เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ทันท่วงที และมีการทำงานเชิงบูรณาการของภาคีการพัฒนา

(1.6) เพื่อให้มีการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค โดยการพัฒนาภาคและเมืองเพื่อรองรับการพัฒนา ยกระดับฐานการผลิตและบริการเดิมและขยายฐานการผลิตและบริการใหม่

(1.7) เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยมีความเชื่อมโยงกับประเทศต่างๆ ทั้งในระดับ อนุภูมิภาค ภูมิภาค และนานาชาติได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้ประเทศไทยมีบทบาทนำและสร้างสรรค์ในด้านการค้า การบริการ และการลงทุนภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ ทั้งในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และโลก

(2) เป้าหมายรวมการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ประกอบด้วย

(2.1) คนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญ งอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง และมีความเป็นไทย

(2.2) ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้และความยากจนลดลง เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็ง ประชาชนทุกคนมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร การประกอบอาชีพ และบริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม กลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 15

(2.3) ระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ โครงสร้างเศรษฐกิจปรับสู่เศรษฐกิจฐานบริการและดิจิทัล มีผู้ประกอบการรุ่นใหม่และเป็นสังคมผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กที่เข้มแข็งสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการ มีระบบการผลิตและให้บริการจากฐานรายได้เดิมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น และมีการลงทุนในการผลิตและบริการฐานความรู้ขั้นสูงใหม่ๆ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน รวมทั้งกระจายฐานการผลิตและการให้บริการสู่ภูมิภาคเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยเศรษฐกิจไทยมีเสถียรภาพและมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี และมีปัจจัยสนับสนุน อาทิ ระบบโลจิสติกส์ พลังงาน และการลงทุนวิจัยและพัฒนาที่เอื้อต่อการขยายตัวของภาคการผลิตและบริการ

(2.4) ทุนทางธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน และน้ำ โดยเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ เพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงานและขนส่ง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 7 ภายในปี 2563 เทียบกับการปล่อยในกรณีปกติ มีปริมาณหรือสัดส่วนของขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการอย่างถูกหลักสุขาภิบาลเพิ่มขึ้น และรักษาคุณภาพน้ำและคุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

(2.5) มีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย สังคมปลอดภัย สามัคคี สร้างภาพลักษณ์ดี และเพิ่มความเชื่อมั่นของนานาชาติต่อประเทศไทย ความขัดแย้งทางอุดมการณ์และความคิดในสังคมลดลง ปัญหาอาชญากรรมลดลง ปริมาณความสูญเสียจากภัยโจรสลัดและการลักลอบขนส่งสินค้าและค่านิยมลดลง มีความพร้อมที่ปกป้องประชาชนจากการก่อการร้ายและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ประเทศไทยมีส่วนร่วมในการกำหนดบรรทัดฐานระหว่างประเทศ เกิดความเชื่อมโยงการขนส่ง โลจิสติกส์ ห่วงโซ่มูลค่า เป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และโลก และอัตราการเติบโตของมูลค่า การลงทุนและการส่งออกของไทยในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และอาเซียนสูงขึ้น

(2.6) มีระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระจายอำนาจและมีส่วนร่วมจากประชาชน บทบาทภาครัฐในการให้บริการซึ่งภาคเอกชนดำเนินการแทนได้ดีกว่า ลดลง เพิ่มการใช้ระบบดิจิทัลในการให้บริการ ปัญหาคอร์รัปชันลดลง และการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระมากขึ้น โดยอันดับประสิทธิภาพภาครัฐที่จัดทำโดยสถาบัน การจัดการนานาชาติและอันดับความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจในประเทศดีขึ้น การใช้จ่ายภาครัฐและระบบงบประมาณมีประสิทธิภาพสูง ฐาน

ภาษีกว้างขึ้น และดัชนีการรับรู้การทุจริตดีขึ้น รวมถึงมีบุคลากรภาครัฐที่มีความรู้ความสามารถและปรับตัวได้ทันกับยุคดิจิทัลเพิ่มขึ้น

(3) ประเด็นการพัฒนาหลักที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้แก่

- (3.1) การพัฒนานวัตกรรมและการนำมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติเพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศ
- (3.2) การส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม
- (3.3) การเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย
- (3.4) การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ
- (3.5) การปรับโครงสร้างการผลิตและการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจในแต่ละช่วงของห่วงโซ่มูลค่า
- (3.6) การปรับระบบการผลิตการเกษตรให้สอดคล้องกับพันธกรณีในการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและศักยภาพของพื้นที่
- (3.7) การเพิ่มศักยภาพฐานการผลิตและบริการเดิมที่มีศักยภาพในปัจจุบันให้ต่อยอดไปสู่ฐานการผลิตและบริการที่ใช้เทคโนโลยีที่เข้มข้นและมีนวัตกรรมมากขึ้น
- (3.8) การส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจกระแสใหม่
- (3.9) การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการและการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เติบโตและสนับสนุนภาคการผลิต
- (3.10) การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างภาคการผลิต
- (3.11) การพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อม ขนาดเล็กและขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคม
- (3.12) การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- (3.13) การฟื้นฟูพื้นฐานด้านความมั่นคงที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
- (3.14) การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติดมิชอบและการสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย
- (3.15) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ของประเทศ
- (3.16) การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ
- (3.17) การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศให้เข้มข้นและส่งผลต่อการพัฒนา อย่างเต็มที่
- (3.18) การส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ
- (3.19) การปรับปรุงภาคการเงินของไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและให้สามารถแข่งขันได้
- (3.20) การปฏิรูปด้านการคลังและงบประมาณ

(4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีทั้งหมด 10 ยุทธศาสตร์ โดยมี 6 ยุทธศาสตร์ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และอีก 4 ยุทธศาสตร์ที่เป็นปัจจัยสนับสนุน ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่ง และยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประทุพทุฏมิชอบ และธรรมาภิบาล

ในสังคมไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

ยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 10 ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ จะมีความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์ที่ 2 3

4 6 และ 8

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ประเด็นที่เกี่ยวข้องคือ การเพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองและได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น แนวทางการพัฒนาสำคัญคือการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการสร้างความเข้มแข็งการเงินฐานรากตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน โดยการเสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ปัจจุบันสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำลังเป็นจุดอ่อนสำคัญต่อการรักษาฐานการผลิตและการให้บริการ รวมทั้งการดำรงชีวิตของคนไทย ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดจากการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม ความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคาม ความเสี่ยงในการขาดแคลนทรัพยากรน้ำในอนาคต ปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชนเมือง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติมีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้น และข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทวีความเข้มข้น ซึ่งจะส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาประเทศในอนาคต ดังนั้น การพัฒนาในระยะต่อไปจึงมุ่งเน้นการรักษาและฟื้นฟู

ฐานทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างความมั่นคงด้านน้ำ และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพ การสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษ และลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและระบบนิเวศ การเพิ่มประสิทธิภาพการลดก๊าซเรือนกระจกและขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ และลดความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินที่เกิดจากสาธารณภัย โดยมีแนวทางการพัฒนาสำคัญ ดังนี้

- (1) การรักษาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สร้างสมดุลของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม
- (2) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อให้เกิดความมั่นคง สมดุล และยั่งยืน
- (3) การแก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม
- (4) ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- (5) สนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- (6) การบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ
- (7) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (8) การพัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติดมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย ระบบการบริหารจัดการในภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาระยะต่อไปจึงต้องเร่งปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจัง แนวทางการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย ปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงาน บทบาท ภารกิจ และคุณภาพบุคลากรภาครัฐให้มีความโปร่งใส ทันสมัย คล่องตัว มีขนาดที่เหมาะสม เกิดความคุ้มค่า และปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัย เป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา อาศัยการเพิ่มประสิทธิภาพจากปัจจัยความได้เปรียบด้านแรงงาน ทรัพยากรธรรมชาติ และการนำเข้าเทคโนโลยีสำเร็จรูปจากต่างประเทศมากกว่าการสะสมองค์ความรู้เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีของตนเอง ทำให้ส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางด้านเทคโนโลยีซึ่งมีมูลค่าเพิ่มสูงตกอยู่กับประเทศผู้เป็นเจ้าของเทคโนโลยี อีกทั้งการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาอย่างไม่เพียงพอที่จะขับเคลื่อนประเทศสู่สังคมนวัตกรรมได้ แนวทางการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย

(1) เร่งส่งเสริมการลงทุนวิจัยและพัฒนาและผลักดันสู่การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และเชิงสังคม

(2) พัฒนาผู้ประกอบการให้เป็นผู้ประกอบการทางเทคโนโลยี

(3) พัฒนาสถานะแวดล้อมของการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมด้านบุคลากรวิจัย

2.1.3 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 – 2564

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเป็นนโยบายระดับชาติ กำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการด้านความมั่นคงของภาครัฐในระยะ 7 ปี (พ.ศ. 2558 – 2564) โดยได้ประเมินสถานะแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคง นำไปสู่การกำหนดทิศทางหลักในการดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศ มีวิสัยทัศน์ “ชาติมีเสถียรภาพและเป็นปึกแผ่น ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต ประเทศมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปลอดภัยจากภัยคุกคามข้ามพรมแดน พร้อมเผชิญวิกฤติการณ์ มีบทบาทเชิงรุกในประชาคมอาเซียน และดำเนินความสัมพันธ์กับนานาประเทศอย่างมีดุลยภาพ” โดยมี **วัตถุประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม คือ “เพื่อให้การจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร มีความมั่นคง ความยั่งยืน และมีความสมดุลกับการขยายตัวของการพัฒนาประเทศ รวมถึงลดความเสี่ยงจากผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์”** บรรจุอยู่ในนโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไปข้อที่ 11 รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีแนวนโยบายดังนี้

(1) พัฒนาระบบการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน ระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา

(2) เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และท้องถิ่นในการบริหารจัดการ การตรวจสอบ และการเฝ้าระวังการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบ

(3) เสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการสิ่งแวดล้อม

(4) ส่งเสริมการรวมตัวในระดับภูมิภาคอาเซียน เพื่อเป็นภาคีด้านการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

2.2 นโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรรายสาขา (Sectoral Plan)

2.2.1 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)

การกำหนดแผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) พิจารณาถึงความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564) โดยมีการกำหนดกรอบดังภาพที่ 2.2

ยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)

**ยุทธศาสตร์ชาติ
ระยะ 20 ปี
(พ.ศ. 2560 – 2579)**

**ยุทธศาสตร์ด้านแผนพัฒนา
ฉบับที่ 12
(พ.ศ. 2560 – 2564)**

วิสัยทัศน์	ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		
ยุทธศาสตร์	ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม		
ยุทธศาสตร์	ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน		
เป้าหมายภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4 ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)			
การรักษาและฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มพื้นที่ป่าไม้เป็นร้อยละ 40 • สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ พื้นที่ปลูกและฟื้นฟูป่า พื้นที่ป่าชายเลน (ป่าอนุรักษ์) เพิ่มขึ้นร้อยละ 25/ ป่าเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นร้อยละ 15/ พื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มจาก 1.53 ล้านไร่ เป็น 1.58 ล้านไร่) • แผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ (โครงการ One Map) ทั่วประเทศ • จำนวนชนิดพันธุ์พืช สัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์ หรืออยู่ในภาวะถูกคุกคาม	สร้างความมั่นคงและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ • จำนวนหมู่บ้านมีน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภค • แผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ 25 ลุ่มน้ำ • ประสิทธิภาพการใช้น้ำทั้งภาคการผลิต และการบริโภค	การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม • สัดส่วนของขยะมูลฝอยชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง และนำไปใช้ประโยชน์ สัดส่วนของเสียอันตรายชุมชนได้รับการกำจัด และสัดส่วนกากอุตสาหกรรมอันตรายเข้าสู่ระบบการจัดการที่ถูกต้อง (ขยะมูลฝอยชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องและนำไปใช้ประโยชน์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของเสียอันตรายชุมชนได้รับการจัดไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายทั้งหมดเข้าสู่ระบบการจัดการที่ถูกต้อง) • คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินที่อยู่ในเกณฑ์ดี (พื้นที่แหล่งน้ำผิวดินไม่เกิดคุณภาพในเกณฑ์ดี) • คุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตหมอกควัน	เพิ่มประสิทธิภาพการลดก๊าซเรือนกระจกและขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ • ร้อยละการเปลี่ยนแปลงปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงานและคมนาคมขนส่งต่อการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงานและคมนาคมขนส่งลดลงภายในปี 2563 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 7 ของการปล่อยในกรณีปกติ) • ด้านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อหน่วย (บาทต่อตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า) • แผนปฏิบัติการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในรายสาขาที่จำเป็น เช่น การจัดการน้ำ เกษตร สาธารณสุข

ยุทธศาสตร์ พ.ศ. 2560 – 2579

วิสัยทัศน์	อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาอย่างสมดุล		
พันธกิจ	ขับเคลื่อนและผลักดันยุทธศาสตร์และมาตรการด้านการอนุรักษ์ คุ้มครอง ฟื้นฟู และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม	บูรณาการและสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคีทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ	เสริมสร้างขีดความสามารถเชิงรุกขององค์กร พัฒนาระบบกลไก และฐานข้อมูลในการบริหารจัดการ รวมทั้งการปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม
ประเด็นยุทธศาสตร์/เป้าหมายและตัวชี้วัด	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 อนุรักษ์ คุ้มครอง ฟื้นฟู ส่งเสริม และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพอย่างยั่งยืน	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดินแบบมีส่วนร่วม เป็นธรรม และเพียงพอ	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน กับสิ่งแวดล้อม ในการพัฒนาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ
	เป้าหมายที่ 1 ปกป้องดูแลรักษาพื้นที่ป่าให้คงสภาพ ไม่มีการบุกรุกทำลาย รวมทั้งเฝ้าระวังป้องกันการเกิดไฟป่า • ป้องกันพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 80.88 ล้านไร่ (ร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ) • ป้องกันพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 39.87 ล้านไร่/ ชาติพันธุ์ 918,000 ไร่/ ส่งเสริม อปท. ป้องกันและควบคุมไฟป่าได้อย่างเข้มแข็ง ร้อยละ 100 ของ อปท.เป้าหมาย/ พัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ 500 สวนป่า (300,000 ไร่) เป้าหมายที่ 2 การเพิ่มพื้นที่ป่าไม้จากพื้นที่เสื่อมโทรมสร้างป่าเศรษฐกิจ • พื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ได้รับการฟื้นฟู 3.17 ล้านไร่ • ป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่ฟื้นฟู 16.25 ล้านไร่ (ป่าเสื่อมโทรม 8.42 ล้านไร่/ ป่าเศรษฐกิจ 3.83 ล้านไร่) • ป่าชายเลน พื้นที่ฟื้นฟูป่าไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 (เพิ่มเป็น 1.68 ล้านไร่/ ทรนคืนพื้นที่ป่า 100,000 ไร่) เป้าหมายที่ 3 เพิ่มความสมบูรณ์ของแนวปะการัง แหล่งหญ้าทะเล และระบบนิเวศทางทะเล • พื้นที่ป่าชายเลนไม่น้อยกว่า 105,000 ไร่ • ระบบนิเวศ/ ทรัพยากรทางทะเลได้รับการคุ้มครอง (23 จังหวัด) เป้าหมายที่ 4 แก้ไขปัญหาระบบในพื้นที่ป่าไม้ให้เป็นระบบและเป็นธรรม • แก้ไขปัญหาระบบที่ดินในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 169,254 ไร่/ 235,283 แปลง (1,599,777-1-94.76 ไร่) • จัดที่ดินพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเสื่อมโทรมให้ชุมชนอยู่อาศัยอย่างยั่งยืน 3,400,000 ไร่ • จัดที่ดินป่าชายเลนที่เสื่อมสภาพให้แก่ชุมชนอยู่อาศัยอย่างยั่งยืนไม่น้อยกว่า 50,000 ไร่ เป้าหมายที่ 5 ลดอัตราการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ • มีผลงานวิจัยที่เป็นที่ยอมรับ และนำไปใช้ประโยชน์ได้ เป้าหมายที่ 6 ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการบริหารจัดการอย่างสมดุลและยั่งยืนโดยมีส่วนร่วม	เป้าหมายที่ 1 จัดการและอนุรักษ์พื้นที่ทรัพยากรน้ำให้สามารถใช้อย่างยั่งยืนได้อย่างพอเพียง • แหล่งน้ำและพื้นที่ชุ่มน้ำได้รับการอนุรักษ์จำนวน 3,600 แห่ง/ ครบถ้วนกับเป้าประสงค์ 288 โครงการ/ ติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำระบบผลิตน้ำดื่ม 1,920 แห่ง/ ส่งเสริมมาตรฐานคุณภาพน้ำประปาตาม WHO ร้อยละ 40 • พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค 7,649 แห่ง/ บรรเทาภัยแล้ง 2,085 แห่ง/ สนับสนุนน้ำดื่มสะอาดให้โรงเรียน 4,744 แห่ง/ การเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง 26,424 แห่ง • การจัดการทรัพยากรน้ำ 25 ลุ่มน้ำ/ 27 แ่งน้ำบาดาล	เป้าหมายที่ 1 แนวทางการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน (SDGs) เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน • ร้อยละของเป้าหมายภายใต้โรดแมปเพื่อการส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนของประเทศโดยบรรลุผลสำเร็จ • เมืองต้นแบบในประเทศไทยอย่างน้อย 5 เมือง มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมเทียบเท่ามาตรฐานสากล
		ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ป้องกัน รักษา และฟื้นฟู คุณภาพสิ่งแวดล้อม เป้าหมายที่ 1 สิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟูคุณภาพดีตามเกณฑ์มาตรฐานระดับสากล • ขยะมูลฝอยชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ร้อยละ 100 ภายในปี 2569 • ร้อยละของเสียอันตรายชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ร้อยละ 100 ภายในปี 2574 • คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินในเกณฑ์ดี ร้อยละ 95/ น้ำเสียชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ร้อยละ 93 • จำนวนวันที่ฝุ่นละอองในพื้นที่วิกฤตอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน (หน้าพระลาน จ.สระบุรี ร้อยละ 85/ 9 จังหวัดภาคเหนือ ร้อยละ 95/ กทม. และปริมณฑล ร้อยละ 98/ ค่าเฉลี่ยของสารเบนซีนใน จ.ระยองไม่เกิน 1.7 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 ลดก๊าซเรือนกระจกและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป้าหมายที่ 1 เพิ่มประสิทธิภาพ พัฒนากลไก ขีดความสามารถในการลดก๊าซเรือนกระจก และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศ • ผลการลดก๊าซเรือนกระจกจากภาคการผลิต ภายใต้ NDC 140 MtCO₂e เป้าหมายที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินที่เกิดจากสาธารณภัยลดลง • ระบบพยากรณ์และเตือนภัยล่วงหน้า และการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมในพื้นที่เสี่ยงภัย ร้อยละ 100 ของพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่ม • สัดส่วนของพื้นที่เสี่ยงภัยที่ได้รับการจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังภัยธรรมชาติร้อยละ 100 ของ 25 ลุ่มน้ำหลัก

ภาพที่ 2.2 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)

ที่มา: สำนักนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ (มปป)

(1) วิสัยทัศน์

อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาอย่างสมดุล

(2) พันธกิจ

(2.1) ขับเคลื่อนและผลักดันยุทธศาสตร์และมาตรการด้านการอนุรักษ์ คุ่มครอง พื้นฟู และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

(2.2) บูรณาการและสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคีทุกภาคส่วน ในการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

(2.3) เสริมสร้างขีดความสามารถเชิงรุกขององค์กร พัฒนาระบบ กลไก และฐานข้อมูลในการบริหารจัดการ รวมทั้งการปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม

(3) ประเด็นยุทธศาสตร์/เป้าหมายและตัวชี้วัด

ประเด็นยุทธศาสตร์/เป้าหมายและตัวชี้วัด ที่สอดคล้องกับการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนงาน การส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579) ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 อนุรักษ์ คุ่มครอง พื้นฟู ส่งเสริม และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ 2 การเพิ่มพื้นที่ป่าไม้จากพื้นที่เสื่อมโทรม สร้างป่าเศรษฐกิจ

- พื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้รับการฟื้นฟู 3.17 ล้านไร่
- ป่าสงวนแห่งชาติ ฟื้นฟูพื้นที่ป่า 16.25 ล้านไร่ (ป่าเสื่อมโทรม 8.42 ล้านไร่/ป่าเศรษฐกิจ 3.83 ล้านไร่)
- ป่าชายเลน เพิ่มพื้นที่ป่าไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 (เพิ่มเป็น 1.68 ล้านไร่)/ ทวงคืนพื้นที่ป่า 100,000 ไร่

เป้าหมายที่ 4 แก้ไขปัญหาราษฎรในพื้นที่ป่าไม้อย่างเป็นระบบ และเป็นธรรม

- จัดที่ดินพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรมให้ชุมชนอยู่อาศัยอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในการพัฒนาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ

เป้าหมายที่ 1 แนวทางการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน (SDGs) เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ลดก๊าซเรือนกระจกและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ

เป้าหมายที่ 1 เพิ่มประสิทธิภาพ พัฒนากลไก ชีตความสามารถ ในการลดก๊าซเรือนกระจก และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนากลไก ระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดการองค์กรอย่างมีธรรมาภิบาลและทันต่อการเปลี่ยนแปลง

เป้าหมายที่ 1 เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการองค์กร และพัฒนา การบริหารจัดการของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2.2 ยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)

(1) วิสัยทัศน์ “บริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้มั่นคงและยั่งยืน”

(2) พันธกิจ

- (2.1) ป้องกัน และรักษาพื้นที่ป่าไม้ให้คงอยู่
- (2.2) บริหารจัดการที่ดินป่าไม้อย่างเป็นระบบและเป็นธรรม
- (2.3) เพิ่มและฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
- (2.4) บริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยการมีส่วนร่วม
- (2.5) วิจัยและพัฒนาการป่าไม้ เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
- (2.6) เสริมสร้างขีดความสามารถเชิงรุกขององค์กร ระบบ กลไก และข้อมูลในการบริหารจัดการ รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ

แผนยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาทั้งหมด 7 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 การป้องกันรักษาพื้นที่ป่าที่เหลือให้คงอยู่และยั่งยืน
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 พื้นฟูป่าเสื่อมโทรมและป่าที่ถูกบุกรุกอย่างมีประสิทธิภาพ
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มพื้นที่ป่านอกเขตพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมาย
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 แก้ไขปัญหาการขาดแคลนในพื้นที่ป่าไม้อย่างเป็นระบบและเป็นธรรม
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้
- ยุทธศาสตร์ที่ 6 บูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน
- ยุทธศาสตร์ที่ 7 ปรับปรุงและบูรณาการด้านการพัฒนาองค์กรและกฎหมายให้มีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579) สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ในยุทธศาสตร์ต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พื้นฟูป่าเสื่อมโทรมอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 1 พื้นฟูป่าเสื่อมโทรมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

- ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ ในพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินป่าไม้และที่ดินของรัฐ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมและสนับสนุนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรม

- ส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนและทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม
- ปรับทัศนคติชุมชนในเขตป่าและใกล้เคียงให้เข้ามามีส่วนร่วม
- สนับสนุนภาคเอกชนให้มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) ในรูปแบบประชารัฐ
- อนุญาตให้เอกชนหรือประชาชนเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมเพื่อปลูกสร้างสวนป่าหรือดำเนินกิจกรรมการฟื้นฟูป่าไม้

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าที่ได้รับการฟื้นฟู

- ส่งเสริมและพัฒนาสร้างป่าสร้างรายได้

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมธุรกิจป่าไม้และป่าเศรษฐกิจจากป่าปลูกและการส่งเสริมชุมชนในเมือง/ชุมชนชนบทเป็นพื้นที่สีเขียว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 มีเป้าประสงค์เพื่อ 1) เพิ่มพื้นที่ป่าสีเขียวและป่าเศรษฐกิจนอกเขตพื้นที่ป่า และ 2) เพิ่มพื้นที่สีเขียวชุมชนในเมือง/ชุมชนชนบท

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกป่าเศรษฐกิจ

- การสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลการปลูกป่าเศรษฐกิจ
- สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนปลูกป่าเศรษฐกิจในที่ดินของตนเอง ด้านการบริหารจัดการสวนป่า ระเบียบกฎหมาย มาตรการลดหย่อนภาษี แหล่งรับซื้อไม้ และรวมถึงนวัตกรรม
- จัดหาและสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการปลูกป่าเศรษฐกิจรูปแบบต่างๆ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว
- สนับสนุนกล้าไม้คุณภาพแก่ผู้ปลูกสวนป่า โดยชนิด ปริมาณ สอดคล้องกับความต้องการ และกลไกของตลาด
- ส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมที่ใช้ไม้เป็นวัตถุดิบในการผลิตทั้งภายในประเทศและการส่งออก
- ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการในการเพิ่มผลผลิต และรายได้แก่ผู้ปลูกป่าเศรษฐกิจ

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายผู้ปลูกป่า

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายผู้ปลูกป่าที่เข้มแข็ง
- สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลเครือข่ายผู้ปลูกป่า
- เชื่อมโยงเครือข่ายผู้ปลูกป่าต่างๆ และแหล่งรับซื้อไม้ เพื่อประโยชน์ในด้านบริหารจัดการสวนป่า การส่งเสริม การลงทุน ด้านการตลาด

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกต้นไม้ที่มีมูลค่า เช่น ไม้พะยูนและไม้ในสกุลไม้หอมต่างๆ เป็นต้น

กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มและพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชุมชน

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาระบบการรับรองป่าไม้ (forest certification) ที่ได้มาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหาร จัดการทรัพยากรป่าไม้

กลยุทธ์ที่ 1 ศึกษา วิจัย พัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านป่าไม้ แบบบูรณาการ

- วิจัยเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วม

- พัฒนาและต่อยอดงานวิจัยด้านป่าไม้สู่เชิงพาณิชย์
- สนับสนุน ส่งเสริมการวิจัย และสร้างวัฒนธรรมการวิจัยแบบบูรณาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 บูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาและส่งเสริมป่าชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

- รัฐให้การสนับสนุนการบริหารจัดการป่าชุมชน ในด้านต่างๆ อย่างยั่งยืนเพื่อเพิ่มศักยภาพป่าชุมชน ให้เป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนที่สอดคล้องกับทรัพยากรท้องถิ่นและเกื้อกูลธรรมชาติอย่างเหมาะสม

- สาธิตและส่งเสริมระบบวนเกษตร เกษตรธรรมชาติหรือเกษตรเชิงอนุรักษ์
- กำหนดมาตรการหรือแนวทางการใช้ประโยชน์จากป่าที่เหมาะสมของประชาชน

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมและขยายผลการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ

- ส่งเสริมและขยายผลการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ เช่น การปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง
- ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎร ที่อยู่อาศัยทำกินในพื้นที่ป่า ให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ในรูปแบบสร้างป่า สร้างรายได้ตามแนวพระราชดำริฯ

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร

กลยุทธ์ที่ 1 ปรับปรุงและบูรณาการนโยบายเกี่ยวกับการป่าไม้ให้มีเอกภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติ

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนากฎหมายว่าด้วยการป่าไม้

กลยุทธ์ที่ 3 จัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาการป่าไม้ของประเทศ

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพ

2.2.3 แผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พ.ศ. 2557

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มอบให้ กอ.รมน.กับ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วางยุทธศาสตร์ในการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ และจัดทำแผนแม่บทเพื่อกำหนดเป้าหมายที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามห้วงเวลาที่กำหนด โดยแผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 4 ประเด็นยุทธศาสตร์และกำหนดกลยุทธ์ในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ รวม 17 กลยุทธ์ เพื่อให้บรรลุ

เป้าหมาย คือ การพิทักษ์รักษาพื้นที่ป่าไม้ให้มีสภาพป่าที่สมบูรณ์ให้ได้พื้นที่ป่าไม้อย่างน้อยร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศภายใน 10 ปี และกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

(1) เพื่อหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าและทวงคืนผืนป่าจากผู้บุกรุกครอบครองให้ได้ตามเป้าหมายกำหนดไว้ภายใน 1 ปี

(2) เพื่อให้มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และยั่งยืน ภายใน 2 ปี

(3) เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่ป่าเป้าหมายทั่วทั้งประเทศให้มีสภาพที่สมบูรณ์ ภายใน 2 – 10 ปี

โดยมียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ คือ **ยุทธศาสตร์ที่ 4 “ฟื้นฟูและดูแลรักษาป่าไม้อย่างยั่งยืน”** โดยมีกลยุทธ์สำคัญคือ “จัดระบบการปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศเพื่อทดแทนความต้องการและลดการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า” ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติ 5 ประการ ได้แก่

- ส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ ในพื้นที่เอกชนหรือนอกเขตพื้นที่ป่าไม้ รวมทั้งแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ เนื่องจากปัจจุบันมีความต้องการสูง และเพื่อลดการลักลอบตัดไม้จากป่ามาใช้ประโยชน์

- จัดทำโครงการปลูกต้นไม้เพื่อใช้สอยในอนาคต เช่น โครงการปลูกต้นไม้ไว้ให้ลูก โดยอนุญาตให้ปลูกต้นไม้ในพื้นที่ แปลงปลูกป่า หรือป่าเสื่อมโทรม ให้กับเด็กทุกคนที่มีอายุ 7 ปี ปลูกคนละ 25 ต้น ไม่จำกัดชนิด ให้ผู้เป็นบิดา - มารดา หรือผู้ปกครองเป็นผู้ปลูก และดูแลร่วมกับเด็ก เมื่อเด็กอายุ 20 ปีขึ้นไป อนุญาตให้ตัดเพื่อนำไปใช้ปลูกสร้างบ้านได้ (นำไปใช้ในการปลูกสร้างบ้าน 24 ต้น มอบให้สาธารณประโยชน์ เช่น โรงเรียน วัด โรงพยาบาล 1 ต้น) หลังจากครบกำหนดให้ส่งมอบพื้นที่คืนเพื่อจัดทำโครงการให้กับเด็กรุ่นต่อไป โดยเริ่มต้นจากชุมชนในพื้นที่ป่าและพื้นที่รอบป่าเป็นอันดับแรก ให้อยู่ในความควบคุมของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

- ส่งเสริมให้องค์กร หน่วยงาน ราชการและรัฐวิสาหกิจ ที่มีพื้นที่ดูแลรักษายังมีได้ใช้ประโยชน์ให้สามารถปลูกไม้เศรษฐกิจไว้สำหรับใช้สอยในหน่วยงานได้ โดยกำหนดหลักเกณฑ์การตัดใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสม

- ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนนำที่ดินของตนมาปลูกป่าเศรษฐกิจและสามารถยึดเป็นอาชีพได้ เช่น การสนับสนุนเงินทุนทั้งระยะสั้น และระยะยาว การส่งเสริมและสนับสนุน การใช้กล้าไม้สายพันธุ์ดีแก่ผู้ปลูกป่า และการลดหย่อนภาษี

- กำหนดชนิดไม้และปริมาณในการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับความต้องการและกลไกตลาด

2.2.4 ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579)

การจัดทำยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) มุ่งในการแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งให้เอื้อต่อการพัฒนาภาคการเกษตรในระยะยาว เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “เกษตรกรรมมั่นคง ภาคการเกษตร มั่งคั่ง ทรัพยากรการเกษตรยั่งยืน” และให้ความสำคัญกับการผลิตภาคเกษตรที่จำเป็นต้องพึ่งทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยปัญหาและความท้าทายคือ การทำการเกษตรที่ไม่เหมาะสม เช่น การปลูกพืชซ้ำซาก การปลูกในที่ลาดชันมีการบุกรุกทำลายป่าต้นน้ำลำธารส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ประกอบกับมีการเกิดภัยธรรมชาติจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกที่มีความรุนแรงและความถี่สูงขึ้น **จึงต้องมีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และส่งเสริมให้เกษตรกรทำการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม** รวมทั้งการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) โดยกำหนด**ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน** โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับ SDGs (Sustainable Development Goals)

2.3 กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ

2.3.1 พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484

มาตรา 6 ไม้หวงห้ามมีสองประเภท คือ ประเภท ก. ไม้หวงห้ามธรรมดา ได้แก่ ไม้ซึ่งการทำไม้จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือได้รับสัมปทานตามความในพระราชบัญญัตินี้ ประเภท ข. ไม้หวงห้ามพิเศษ ได้แก่ ไม้หายากหรือไม้ที่ควรสงวนซึ่ง ไม่อนุญาตให้ทำไม้เว้นแต่ รัฐมนตรีจะได้อนุญาตเป็นกรณีพิเศษ

มาตรา 7 ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเมง ไม้พุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยูง ไม้ซิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตักแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้โอเฒ่า และไม้เก็ดแดงเขาควาย ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักร เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ไม้ชนิดอื่นในป่าจะเป็นไม้หวงห้ามประเภทใดให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตราที่ 11 ผู้ใดทำไม้ หรือเจาะ หรือสับ หรือเผา หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ไม้หวงห้าม ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือได้รับสัมปทานตามความในพระราชบัญญัตินี้ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาต

มาตรา 47 ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดท้องที่ใดให้เป็นเขตควบคุมการแปรรูปไม้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ประกาศนั้นให้ใช้บังคับได้ เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศการอนุญาตนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติโดยมิชักช้า

มาตรา 53 ทวิ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดท้องที่เป็นเขตควบคุมสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในการกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีกำหนด ชนิดไม้ ขนาดหรือปริมาณของสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วย ไม้หวงห้าม ซึ่งผู้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าที่จะต้องขออนุญาตตาม มาตรา 53 ตรีหรือ มาตรา 53 จัตวา

มาตรา 53 ตรี ภายในเขตควบคุม ห้ามมิให้ผู้ใดค้า หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม ที่มีชนิดไม้ขนาดหรือปริมาณเกินกว่าที่รัฐมนตรีกำหนดตาม มาตรา 53 ทวิ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา 53 จัตวา ในกรณีที่มีประกาศของรัฐมนตรีกำหนดเขตท้องที่ใดเป็นเขตควบคุมตามมาตรา 53 ทวิ ให้ผู้ค้าหรือผู้มีไว้ในครอบครอง เพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม ที่มี ชนิดไม้ขนาดหรือปริมาณเกินกว่าชนิดไม้ขนาดหรือปริมาณที่ควบคุมอยู่แล้ว ก่อนวันที่ประกาศของรัฐมนตรี ดังกล่าวใช้บังคับยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ประกาศของรัฐมนตรี ดังกล่าว ที่ใช้บังคับ เมื่อได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้บุคคลดังกล่าวค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อ การค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้ามได้ต่อไป จนกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่ อนุญาตตามคำขอ

2.3.2 ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557 เรื่องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ [1]

กำหนดไม้หวงห้ามฯ เพิ่มเติมจาก 2 ชนิด เป็น 17 ชนิด ได้แก่ ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเม้ง ไม้พยอมกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยูง ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลูตักแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้ เก็ดดำ ไม้โอเฒ่า และไม้เก็ดเขา

2.3.3 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช 2507

มาตรา 14 ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวน แห่งชาติ เว้นแต่

(1) ทำไม้หรือเก็บหาของป่า ตามมาตรา 15 เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยตามมาตรา 16 มาตรา 16 ทวิ หรือมาตรา 16 ตรี กระทำการตามมาตรา 17 ใช้ประโยชน์ตามมาตรา 18 หรือกระทำการตามมาตรา 17 หรือมาตรา 20

(2) ทำไม้หวงห้ามหรือเก็บหาของป่าหวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

มาตรา 15 การทำไม้หรือเก็บหาของป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติให้กระทำได้เมื่อได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ประกาศอนุญาตไว้เป็นคราวๆ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติแห่งหนึ่งแห่งใดโดยเฉพาะ การอนุญาตให้เป็นไปตามแบบระเบียบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 16 อธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติมีอำนาจอนุญาตให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) การเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติคราวละไม่น้อยกว่าห้าปีแต่ไม่เกินสามสิบปี ในกรณีที่ผู้ได้รับอนุญาตเป็นส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ จะอนุญาตโดยยกเว้นค่าธรรมเนียมทั้งหมดหรือบางส่วนตามที่เห็นสมควรก็ได้

มาตรา 16 ทวิ ในกรณีที่ป่าสงวนแห่งชาติทั้งหมดหรือบางส่วนมีสภาพเป็นป่าไร่ร้างเก่า หรือทุ่งหญ้า หรือเป็นป่าที่ไม่มีไม้มีค่าขึ้นอยู่เลย หรือมีไม้มีค่าที่มีลักษณะสมบูรณ์เหลืออยู่เป็นส่วนน้อย และป่านั้นยากที่จะกลับฟื้นคืนดีตามธรรมชาติ ทั้งนี้โดยมีสภาพตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนด โดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีให้ถือว่าป่าสงวนแห่งชาติในบริเวณดังกล่าวเป็นป่าเสื่อมโทรม

ถ้าทางราชการมีความจำเป็นต้องปรับปรุงฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรม ให้รัฐมนตรีประกาศกำหนดเขตป่าเสื่อมโทรมทั้งหมด หรือบางส่วนเป็นเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ

ในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ ถ้าบุคคลใดได้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตดังกล่าวอยู่แล้วจนถึงวันที่ประกาศกำหนดตามวรรคสอง

(1) เมื่อบุคคลดังกล่าวร้องขอ และอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายเห็นว่าบุคคลนั้นยังมีความจำเป็นเพื่อการครองชีพ อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือ ให้บุคคลดังกล่าวทำประโยชน์และอยู่อาศัยต่อไปในที่ที่ได้ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยอยู่แล้วนั้นได้ แต่ต้องไม่เกินยี่สิบไร่ต่อหนึ่งครอบครัว และมีกำหนดเวลาคราวละไม่น้อยกว่าห้าปีแต่ไม่เกินสามสิบปี ทั้งนี้ โดยได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมสำหรับคราวแรก คราวต่อ ๆ ไปต้องเสียค่าธรรมเนียม

(2) บุคคลซึ่งได้รับอนุญาตตาม (1) อาจขออนุญาตปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นในที่ที่ดินเคยทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติเพิ่มเติมจากที่ได้รับอนุญาตแล้วโดยพิสูจน์ให้เห็นว่าตนมีความสามารถและมีเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จะปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นตามที่ขอเพิ่มนั้นได้ อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือให้ปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นได้ แต่ต้องไม่เกินสามสิบไร่ต่อหนึ่งครอบครัว และมีกำหนดเวลาคราวละไม่น้อยกว่าห้าปี แต่ไม่เกินสามสิบปีและต้องเสียค่าธรรมเนียมตามที่กฎหมายกำหนดไว้

บุคคลซึ่งได้รับอนุญาตต้องใช้ประโยชน์ในที่ดินตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในระเบียบที่อธิบดีกำหนด และจะให้บุคคลอื่นนอกจากบุคคลในครอบครัวเข้าทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวมิได้

ในกรณีที่บุคคลซึ่งได้รับอนุญาตละทิ้งไม่ทำประโยชน์หรือไม่อยู่อาศัยในที่ที่ดินที่ได้รับอนุญาตติดต่อกันเกินระยะเวลาสองปี หรือยินยอมให้บุคคลอื่นนอกจากบุคคลในครอบครัวเข้าทำประโยชน์ หรือไม่ปฏิบัติ

ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในระเบียบที่อธิบดีกำหนด ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเพิกถอนการอนุญาตนั้น

มาตรา 17 เพื่อประโยชน์ในการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ อธิบดีมีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือแก่กระทรวง ทบวง กรมหรือบุคคลอื่นใดให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรีและเมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรจะส่งยกเว้นค่าธรรมเนียม ค่าภาคหลวง และค่าบำรุงป่าก็ได้

มาตรา 20 ในกรณีป่าสงวนแห่งชาติแห่งใดมีสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรมตามมาตรา 16 ทวิ ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติมีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดทำการบำรุงป่าหรือปลูกสร้างสวนป่า หรือไม้ยืนต้นในเขตป่าเสื่อมโทรมได้ภายในระยะเวลาและตามเงื่อนไขที่กำหนดในหนังสืออนุญาต แต่ในกรณีที่จะอนุญาตให้เกิน 1,000 ไร่ ต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และได้รับอนุญาตจากคณะรัฐมนตรี

2.3.4 พระราชบัญญัติสวนป่า พุทธศักราช 2535

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“สวนป่า” หมายความว่า ที่ดินที่ได้ขึ้นทะเบียนตามมาตรา 5 เพื่อทำการปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ (สัก พะยุง ชิงชัน กระชิก กระพี้เขาควาย สาธร แดง ประดู่ป่า ประดู่บ้าน มะค่าโมง มะค่าแต้ เคี้ยว เคี่ยมคะนอง เต็ง รัง พะยอม ตะเคียนทอง ตะเคียนหิน ตะเคียนตาแมว ไม้ตระกูลยาง สะเดา สะเดาเทียม ตะกู ยมหิน ยมหอม นางพญาเสือโคร่ง นนทรี สัตบรรณ ตีเป็ดทะเล พุทธรักษา ป๊อป ตะแบกนา เสาอินทนิลน้ำ ตะแบกเลือด นาคุด ไม้สกุลจำปี-จำปา แคนา กัลปพฤกษ์ ราชพฤกษ์ สุพรรณิการ์ เหลืองปรีดิยาธร มะหาด มะขามป้อม หว้า จามจุรี พลับพลา กันเกรา กระทั่งใบใหญ่ หลุมพอ กฤษณา ไม้หอม เทพทาโร ผาง ไม้ทุกชนิด ไม้สกุลมะม่วง ไม้สกุลทุเรียน มะขาม)

“ต้นไม้” หมายความว่า ต้นไม้ที่ขึ้นอยู่แล้วหรือปลูกขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้และหมายความรวมถึงต้นไม้ที่ขึ้นอยู่แล้วหรือปลูกขึ้นเพื่อประโยชน์อย่างอื่นแต่อาจใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้ได้ด้วย

“ผู้ทำสวนป่า” หมายความว่า ผู้ได้รับหนังสือรับรองการขึ้นทะเบียนที่ดินสวนป่าและหมายรวมถึงผู้ยื่นคำขอรับโอนทะเบียนสวนป่าด้วย

มาตรา 4 ที่ดินที่จะขอขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่าตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นที่ดินประเภทหนึ่งประเภทใดดังต่อไปนี้

- (1) ที่ดินที่มีโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

(2) ที่ดินที่มีหนังสือของทางราชการรับรองว่า ที่ดินดังกล่าวอยู่ในระยะเวลาที่อาจขอรับโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ เนื่องจากได้มีการครอบครองและเข้าทำกินในที่ดินดังกล่าวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพไว้แล้ว

(3) ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่มีหลักฐานการอนุญาต การเช่าหรือเช่าซื้อ การโอน หรือการตกทอดทางมรดก

(4) ที่ดินที่มีหนังสืออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติให้บุคคลทำประโยชน์และอยู่อาศัย หรือปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นภายในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ หรือทำการบำรุงป่าหรือปลูกสร้างสวนป่า หรือไม้ยืนต้นในเขตป่าเสื่อมโทรม

(5) ที่ดินที่มีใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ให้ทำสวนป่า

(6) ที่ดินที่ได้ดำเนินการเพื่อการปลูกป่าโดยส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

มาตรา 5 ผู้มีกรรมสิทธิ์สิทธิครอบครอง หรือผู้มีสิทธิใช้ประโยชน์ในที่ดินตามมาตรา 4 ประสงค์จะใช้ที่ดินนั้นทำสวนป่าเพื่อการค้า ให้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนต่อนายทะเบียน

มาตรา 6 ให้นายทะเบียนพิจารณาและแจ้งการสั่งรับหรือไม่รับขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า ให้ผู้ยื่นคำขอทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอตามมาตรา 5 หรือได้รับรายงานผลการตรวจสอบตามมาตรา 7 แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่นายทะเบียนมีคำสั่งไม่รับขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ยื่นคำขอมีสสิทธิตุทธธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบคำสั่งดังกล่าว คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สิ้นสุด

มาตรา 7 ก่อนรับขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าตามมาตรา 6 หากที่ดินที่ขอขึ้นทะเบียนเป็นที่ดินตามมาตรา 4 (4) หรือ 5 ให้นายทะเบียนสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบและทำรายงานเกี่ยวกับสถานที่ตั้ง สภาพที่ดิน ชนิด ขนาด ปริมาณ และจำนวนของไม้ที่มีอยู่เดิมตามธรรมชาติ ตลอดจนรายละเอียดของที่ดินที่ขอขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่า และในกรณีที่เป็นการไม่หวังห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือไม้ที่การทำไม้ต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดแจ้งในรายงานดังกล่าวให้แจ้งชัดตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ทั้งนี้ ให้รายงานผลการตรวจสอบต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำสั่ง

มาตรา 10 ในการทำไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า ผู้ทำสวนป่าอาจตัดหรือโค่นไม้ แปรรูปไม้ ค่าไม้ มีไว้ในครอบครอง และนำไม้เคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้ได้ โดยไม่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

มาตราที่ 10/1 ผู้ทำสวนป่าผู้ใดประสงค์จะใช้สถานที่ใดเพื่อทำการแปรรูปไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่อนายทะเบียน

มาตรา 11 ก่อนการตัดหรือโค่นไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า ให้ผู้ทำสวนป่าแจ้งเป็นหนังสือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อออกหนังสือรับรองการแจ้ง และเมื่อแจ้งแล้วให้ผู้ทำสวนป่าดำเนินการตัดหรือโค่นไม้ดังกล่าวได้

การแจ้งและการออกหนังสือรับรองการแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด ในการนี้ นายทะเบียนอาจกำหนดเงื่อนไขอื่นใดที่ผู้ทำสวนป่าต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการตัดหรือโค่นไม้ การตีตอก หรือประทับตราที่ไม้ได้ด้วยก็ได้

มาตรา 13 ไม้ที่จะนำเคลื่อนที่ออกจากสวนป่า ต้องมีรอยตราตี ตอก หรือประทับ หรือแสดงการเป็นเจ้าของ และในการนำเคลื่อนที่ ผู้ทำสวนป่าต้องมีหนังสือรับรองการแจ้งตลอดจนบัญชีแสดงรายการไม้กำกับไปด้วยตลอดเวลาที่นำเคลื่อนที่ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

มาตราที่ 21 บรรดาไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า หากบุคคลใดรับโอนต้องมีหลักฐานแสดงการได้มาโดยชอบตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

2.3.5 พระราชบัญญัติเลื่อยโซยนต์ พ.ศ.2545

มาตรา 4 ห้ามมิให้ผู้ใดมี ผลิต หรือนำเข้าเลื่อยโซยนต์ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนเลื่อยโซยนต์

ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งเปลี่ยนแปลงเลื่อยโซยนต์ให้มีกำลังเครื่องจักรกลเพิ่มขึ้นจากที่ระบุไว้ในใบอนุญาต เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนเลื่อยโซยนต์

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ผลิตเลื่อยโซยนต์ต้องจัดทำบัญชีและหมายเลขแสดงหน่วยการผลิตตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การออกใบอนุญาตให้มีเลื่อยโซยนต์ ให้นายทะเบียนเลื่อยโซยนต์ทำเครื่องหมายที่เลื่อยโซยนต์ตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง และระบุพื้นที่ที่อนุญาตให้มีหรือใช้เลื่อยโซยนต์ไว้ด้วย

มาตรา 5 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาตตามมาตรา 4 ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ขอรับใบอนุญาตมีเลื่อยโซยนต์ต้องประกอบอาชีพหรือประกอบกิจการที่ต้องใช้เลื่อยโซยนต์และต้องไม่เคยต้องโทษสำหรับความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ หรือกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่ามาก่อน

ความในวรรคสองมิให้นำมาใช้บังคับกับนิติบุคคลในทางศาสนา และกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรอื่นของรัฐ

มาตรา 6 ในกรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตประสงค์จะเปลี่ยนแปลงพื้นที่ให้มีหรือใช้เลื่อยโซยนต์ให้แตกต่างไปจากที่ระบุไว้ในใบอนุญาตตามมาตรา 4 วรรคห้า ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตดำเนินการตามหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) สำหรับการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายในจังหวัดเดียวกันกับที่ได้รับใบอนุญาต ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตยื่นคำขอต่อนายทะเบียนเลื่อยโซยนต์ผู้ออกใบอนุญาต

(2) สำหรับการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ไปยังจังหวัดอื่น ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตยื่นคำขอต่อนายทะเบียนเลื่อยโซยนต์ผู้มีอำนาจในจังหวัดนั้น

ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 8 ในกรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตให้มีเลื่อยโซยนต์ประสงค์จะนำหรือให้ผู้อื่นนำเลื่อยโซยนต์ของตนออกไปใช้นอกพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 4 วรรคห้า เป็นการชั่วคราว ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องขออนุญาตโดยระบุพื้นที่ และระยะเวลาที่จะนำไปใช้ต่อนายทะเบียนเลื่อยโซยนต์และให้นายทะเบียนเลื่อยโซยนต์อนุญาตหรือไม่อนุญาตภายในสิบห้าวันทำการนับแต่วันที่ได้รับคำขอ และถ้านายทะเบียนเลื่อยโซยนต์มิได้ดำเนินการพิจารณาและแจ้งผลการพิจารณาคำขอให้ผู้ยื่นคำขออนุญาตทราบภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่านายทะเบียนเลื่อยโซยนต์มีคำสั่งอนุญาตตามคำขอ และให้ถือว่าใบรับคำขอเสมือนหนึ่งเป็นหนังสืออนุญาต

2.3.6 พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม” หมายความว่า การปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิ และการถือครองในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมตลอดถึงการจัดการที่อยู่อาศัยในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนั้น โดยรัฐนำที่ดินของรัฐ หรือที่ดินที่รัฐจัดซื้อหรือเวนคืนจากเจ้าของที่ดิน ซึ่งมิได้ทำประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยตนเอง หรือมีที่ดินเกินสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อจัดให้เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเองหรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพและสถาบันเกษตรกรได้เช่าซื้อ เช่าหรือเช่าทำประโยชน์โดยรัฐให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม การปรับปรุงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต ตลอดจนการผลิตและการจำหน่ายให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

“เขตปฏิรูปที่ดิน” หมายความว่า เขตที่ดินที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา 6 ให้จัดตั้งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมขึ้นในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ เรียกโดยย่อว่า ส.ป.ก.

มาตรา 9 ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่ง เรียกว่า กองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในกระทรวงการคลัง ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินตามมาตรา 10 เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายเพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา 28 ภายในระยะเวลาสามปี นับตั้งแต่วันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินตามมาตรา 25 ใช้บังคับ ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่ายด้วยประการใดๆ หรือก่อให้เกิดภาระติดพันใดๆ ซึ่งที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา 30 บรรดาที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่ ส.ป.ก. ได้มา ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ตามขนาดการถือครองในที่ดินดังกล่าวต่อไปนี้

(1) จำนวนที่ดินไม่เกินห้าสิบไร่ สำหรับเกษตรกรและบุคคลในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งประกอบเกษตรกรรมอย่างอื่นนอกจากเกษตรกรรมเลี้ยงสัตว์ใหญ่ตาม (2)

(2) จำนวนที่ดินไม่เกินหนึ่งร้อยไร่ สำหรับเกษตรกรและบุคคลในครอบครัวเดียวกันซึ่งใช้ประกอบเกษตรกรรมเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนด

(3) จำนวนที่ดินที่คณะกรรมการเห็นสมควรสำหรับสถาบันเกษตรกร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประเภทและลักษณะการดำเนินงานของสถาบันเกษตรกรนั้นๆ

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการจัดให้เกษตรกร และเป็นที่ดินที่คณะกรรมการกำหนดมิให้มีการโอนสิทธิ์ในที่ดินก็ให้จัดให้เกษตรกรเช่า ในกรณีอื่นให้จัดให้เกษตรกรเช่าหรือเช่าซื้อตามที่เกษตรกรแสดงเจตจำนง ถ้าเป็นการจัดให้สถาบันเกษตรกรให้จัดให้สถาบันเกษตรกรเช่า

2.3.7 กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตทำไม้หวงห้าม พ.ศ. 2560

ผู้ใดประสงค์จะทำไม้หวงห้ามในป่าหรือในที่ดินที่มีป่าแล้วแต่กรณีให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ต่ออธิบดีกรมป่าไม้พร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบคำขอ การยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ตามวรรคหนึ่ง ให้ยื่น ณ สถานที่และวิธีการ ดังต่อไปนี้ กรุงเทพมหานคร ให้ยื่น ณ กรมป่าไม้จังหวัดอื่น ให้ยื่น ณ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้แห่งท้องที่ที่ป่าหรือที่ดินนั้นตั้งอยู่

กรณีทำไม้หวงห้ามในป่า ต้องดำเนินการดังนี้

- (1) ตรวจสอบว่าผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้มีสิทธิเข้าใช้พื้นที่ป่าโดยชอบด้วยกฎหมาย
- (2) ตรวจสอบและหมายแนวเขตของป่าที่ขอรับใบอนุญาตทำไม้ในป่านั้น
- (3) ตรวจสอบและประทับตราอนุญาตทำไม้หวงห้าม จัดทำบัญชีไม้หวงห้าม รวมทั้ง จัดทำแผนที่สังเขปแสดงตำแหน่งไม้หวงห้ามในป่านั้น

กรณีทำไม้หวงห้ามที่ขึ้นอยู่ในที่ดินที่มีโฉนด

(ก) ตรวจสอบว่าผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้เป็นผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินหรือมีสิทธิเข้าใช้ที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมาย

(ข) ตรวจสอบสถานที่ตั้งของที่ดินที่ขอรับใบอนุญาตทำไม้ในที่ดินนั้น

(ค) ตรวจสอบและประทับตราอนุญาตที่ไม้หวงห้าม จัดทำบัญชีไม้หวงห้าม รวมทั้งจัดทำแผนที่สังเขปแสดงตำแหน่งไม้หวงห้ามในที่ดินนั้น

2.3.8 ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้ไม้เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการส่งออกป้อนกราชาอาณาจักร พ.ศ. 2555

กำหนดให้ไม้เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการส่งออกป้อนกราชาอาณาจักร โดยในที่นี้ “ไม้” หมายความว่า ไม้และไม้แปรรูปตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ แต่ไม่หมายรวมถึง หวาย ไม้ไผ่ และไม้รวกทุกชนิด ปาล์ม รากไม้เถาไม้ ไม้ไผ่เนียร์ พันธุ์ไม้ ไม้เลื้อย หรือเศษไม้ ไม่ว่าจะเกาะหรือติดรวมกันเป็นท่อน ก้อน เฟลเลต หรือลักษณะที่คล้ายกันหรือไม่ก็ตาม และไม้ที่ได้จัดทำเป็นของสำเร็จรูปซึ่งไม่เหมาะสมที่จะนำไปแปรรูปเป็นอย่างอื่น

2.3.9 พระราชบัญญัติ การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ “กิจการของรัฐ” หมายความว่า กิจการที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) กิจการที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยใดหน่วยหนึ่งหรือหลายหน่วยรวมกันมีอำนาจหน้าที่ต้องทำตามกฎหมาย

(2) กิจการที่จะต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือทรัพย์สินของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหน่วยใดหน่วยหนึ่งหรือหลายหน่วยรวมกัน

2.3.10 พระราชบัญญัติ การยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“ต้นยาง” หมายความว่า ต้นยางพารา (*Hevea brasiliensis*) และให้หมายความรวมถึงต้นยางชนิดอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

“ไม้ยาง” หมายความว่า ต้นยาง หรือไม้ยางท่อนจากต้นยาง

“สวนยาง” หมายความว่า ที่ดินปลูกต้นยางเนื้อที่ไม่น้อยกว่าสองไร่ แต่ละไรมีต้นยางปลูกไม่น้อยกว่าสิบต้น และโดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่าไร่ละยี่สิบห้าต้น

“เกษตรกรชาวสวนยาง” หมายความว่า เจ้าของ ผู้เช่าหรือผู้ทำสวนยางและคนกรีดยางซึ่งมีสิทธิได้รับผลผลิตจากต้นยางในสวนยางนั้น และได้ขึ้นทะเบียนไว้กับการยางแห่งประเทศไทยตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนพัฒนายางพารา

มาตรา 6 ให้จัดตั้งการยางขึ้นเรียกว่า “การยางแห่งประเทศไทย” เรียกโดยย่อว่า “กยท.” และให้ใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “Rubber Authority of Thailand” เรียกโดยย่อว่า “RAOT” และให้มีตราเครื่องหมายของ “กยท.”

มาตรา 8 ให้ กยท. มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(1) เป็นองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการยางพาราของประเทศทั้งระบบอย่างครบวงจร บริหารจัดการเกี่ยวกับการเงินของกองทุน ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้ประเทศเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางพารา

(2) ส่งเสริม สนับสนุน และจัดให้มีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย พัฒนา และเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับยางพารา

(3) ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยาง สถาบันเกษตรกรชาวสวนยางและผู้ประกอบกิจการยาง ด้านวิชาการ การเงิน การผลิต การแปรรูป การอุตสาหกรรม การตลาด การประกอบธุรกิจ และการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

(4) ดำเนินการให้ระดับราคายางพารามีเสถียรภาพ

(5) ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทนและการปลูกใหม่

มาตรา 36 เกษตรกรชาวสวนยางผู้ใดมีสวนยางตั้งอยู่บนที่ดินที่ตนเองมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย หากประสงค์จะขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทนตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ยื่นคำขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนต่อ กยท. ตามแบบและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ผู้ขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทนเป็นผู้ทำสวนยางในที่ดินที่ตนเช่าหรืออาศัยบุคคลอื่น ผู้ขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนต้องแสดงต่อ กยท. ว่าผู้ให้เช่าหรือผู้ให้อาศัยได้ให้ความยินยอมในการที่ดินขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 37 ผู้ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทนตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นเกษตรกรชาวสวนยางที่มีต้นยางอายุกว่ายี่สิบห้าปีขึ้นไป หรือต้นยางทรุดโทรมเสียหาย หรือต้นยางได้ผลน้อยตามหลักเกณฑ์ที่ กยท. กำหนด

การปลูกแทน ให้ส่งเสริมและสนับสนุนโดยง่ายให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางซึ่งยางพันธุ์ดี พันธุ์ไม่ยืนต้น พันธุ์พืช ปุ๋ย เครื่องมือเครื่องใช้ จัดบริการอย่างอื่นช่วยเหลือ หรือจ่ายเงินให้ก็ได้ ทั้งนี้ จะจัดให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างก็ได้

มาตรา 38 เงินกองทุนที่จัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทนตามมาตรา 49 (2) ในแต่ละปี ให้ใช้เพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรชาวสวนยางที่ขอปลูกแทนตามจำนวนดังต่อไปนี้

- (1) จำนวนไม่เกินร้อยละแปดสิบสำหรับสวนยางที่มีเนื้อที่ไม่เกินสามสิบไร่
- (2) จำนวนนอกจาก (1) สำหรับสวนยางที่มีเนื้อที่เกินกว่าสามสิบไร่ขึ้นไป

มาตรา 39 ผู้ใดไม่มีสวนยางมาก่อนแต่มีที่ดินที่ตนเองมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายไม่น้อยกว่าสองไร่ และตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการปลูกใหม่ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด หากประสงค์จะขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกใหม่ ให้ยื่นคำขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนต่อ กยท. ตามแบบและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 40 เงินที่ผู้ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทนและการปลูกใหม่ได้รับเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปลูกแทนและการปลูกใหม่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีอากรและค่าธรรมเนียมใดๆ

มาตรา 43 ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งใน กยท. เรียกว่า “กองทุนพัฒนายางพารา” มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนายางพารา

การใช้จ่ายเงินกองทุนให้กระทำอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงประโยชน์ของเกษตรกรชาวสวนยางเป็นหลัก

2.3.11 พระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ. 2542

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“เกษตรกรรม” หมายความว่า การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การจับสัตว์น้ำ การใช้และบำรุงรักษาทรัพยากรจากที่ดิน น้ำ และป่าไม้อย่างยั่งยืน และให้หมายความรวมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่ม การแปรรูป การจำหน่าย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การจับสัตว์น้ำ การใช้และบำรุงรักษาทรัพยากรจากที่ดิน น้ำ และป่าไม้อย่างยั่งยืน และการอื่นๆ

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

มาตรา 5 ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่ง เรียกว่า “กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร” ให้กองทุนเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (1) ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร
- (2) ส่งเสริมและสนับสนุนการฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพเกษตรกรของเกษตรกร
- (3) พัฒนาความรู้ในด้านเกษตรกรรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรเกษตรกร
- (4) พัฒนาศักยภาพในการพึ่งพาตนเองและเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างเกษตรกร

มาตรา 6 กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

- (1) เงินทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้
- (2) เงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี
- (3) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการบริจาค
- (4) เงินที่ได้จากการจำหน่ายทรัพย์สินของกองทุน
- (5) เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุน
- (6) ดอกผลหรือรายได้จากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

มาตรา 30 เกษตรกรที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือคณะ เพื่อประกอบเกษตรกรรมร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นิติบุคคลหรือไม่ก็ตาม ถ้าประสงค์จะขึ้นทะเบียนเป็นองค์กรเกษตรกรตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ยื่นคำขอต่อสำนักงานหรือสำนักงานสาขาตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

เกษตรกรจะเป็นสมาชิกองค์กรเกษตรกรในขณะเดียวกันได้เพียงแห่งเดียว

การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขอขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกรและการพิจารณารับขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกรให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

2.3.12 มติคณะรัฐมนตรี

8 กันยายน 2535 กำหนดว่า “ให้ระงับภาคเอกชนเข้าทำประโยชน์พื้นที่ป่าไม้เพื่อปลูกสร้างสวนป่า”

25 มกราคม 2537 กำหนดว่า “การตั้งโรงงานแปรรูปไม้ (โรงเลื่อย) เพื่อผลิตไม้แปรรูปหรือชิ้นไม้สับจากไม้ที่ปลูกขึ้นโดยเฉพาะ คือ ยูคาลิปตัส สะเดาเทียม สนทะเล สนปฏิพัทธ์ กระถินณรงค์ กระถินเทพา กระถินยักษ์ มะพร้าว มะขาม มะไฟบ้าน มะปรางบ้าน จามจุรี และไม้ตาล”

11 มกราคม 2543 กำหนดว่า “ให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) เป็นผู้ส่งออกไม้สักเพียงรายเดียว”

2.4 บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ จำเป็นต้องมีความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ หลายหน่วยงาน ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีบทบาท ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ

หน่วยงาน	บทบาท
กรมป่าไม้	• สนับสนุน ส่งเสริม และสร้างความเข้าใจ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ ข้อมูล การดำเนินงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง • สนับสนุนกล้าไม้ องค์ความรู้ ข้อมูล วิธีการปลูกและจัดการไม้เศรษฐกิจแก่ประชาชนผู้สนใจ • สนับสนุนพื้นที่เพื่อการปลูกสวนไม้เศรษฐกิจ (เขตป่าสงวนแห่งชาติ) • กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ (regulator) ด้านสวนไม้เศรษฐกิจ รวมทั้งบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด • อำนวยความสะดวก ให้บริการ ในขั้นตอนการขออนุญาตต่างๆ เช่น การจัดทำระบบฐานข้อมูลที่ต้องการ ทันสมัย การขึ้นทะเบียนสวนป่า การขออนุญาตตัดไม้ เป็นต้น • สนับสนุน ส่งเสริม การพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรม ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการสวนป่าทั้งเชิงนโยบาย การจัดการพื้นที่ การแปรรูป และการตลาดอย่างครบวงจร เพื่อเพิ่มมูลค่าไม้เศรษฐกิจ • ระบบภูมิสารสนเทศไม้เศรษฐกิจของประเทศที่ถูกต้อง ทันสมัย
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	• กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ (regulator) การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ส.ป.ก. เพื่อการปลูกไม้ยืนต้นให้เป็นไปตามเงื่อนไขการใช้ประโยชน์
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	• สนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินงานตามแผนงานยุทธศาสตร์การส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

หน่วยงาน	บทบาท
องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้	● ดำเนินการปลูก จัดการ แปรรูป จำหน่าย พัฒนาผลิตภัณฑ์จากสวนไม้เศรษฐกิจ และส่งเสริมสนับสนุนการปลูกสวนไม้เศรษฐกิจให้กับชุมชนโดยรอบสวนป่า ● สนับสนุนกล้าไม้ องค์ความรู้ ข้อมูล วิธีการปลูกและจัดการไม้เศรษฐกิจแก่ประชาชนผู้สนใจ ● สร้างเครือข่ายกับภาคเอกชนและประชาชนที่อยู่รอบพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อพัฒนาเป็น Forest Management Unit (FMU) ● สนับสนุน ส่งเสริม การพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรม ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการสวนป่าทั้งเชิงนโยบาย การจัดการพื้นที่ การแปรรูป และการตลาดอย่างครบวงจร เพื่อเพิ่มมูลค่าไม้เศรษฐกิจ
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) และสถาบันการเงินต่างๆ	● สนับสนุนทุนเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่เกษตรกรหรือผู้ประกอบการที่ต้องการปลูกไม้เศรษฐกิจ เช่น การสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ ธนาคารต้นไม้ เป็นต้น
ผู้ให้ทุนวิจัย เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) เป็นต้น	● สนับสนุนงบประมาณวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรม เทคโนโลยีรวมทั้งการถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจตามแผนยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมการวิจัยไม้เศรษฐกิจของประเทศ ● พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมไม้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจไม้เศรษฐกิจ
สถาบันการศึกษา	● พัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรม ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อพัฒนาเทคนิค วิธีการ ระบบการบริหารจัดการสวนป่าทั้งเชิงนโยบาย การจัดการพื้นที่ การแปรรูป และการตลาดอย่างครบวงจร เพื่อเพิ่มมูลค่าไม้เศรษฐกิจ ● เป็นที่ปรึกษา แก่ทุกหน่วยงานที่ต้องการการสนับสนุนด้านวิชาการ ● สนับสนุน ส่งเสริม และสร้างความเข้าใจ การดำเนินงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

หน่วยงาน	บทบาท
สถาบันการศึกษา (ต่อ)	● การจัดอบรมให้ความรู้ทางด้านเทคนิค (hard skill) และแนวคิด การส่งเสริม (soft skill) เพื่อสร้าง “นักส่งเสริมป่าไม้มืออาชีพ” “เกษตรกรต้นแบบด้านการปลูกไม้เศรษฐกิจ” และ “ผู้ประกอบการธุรกิจไม้เศรษฐกิจต้นแบบ” ● เผยแพร่องค์ความรู้ไม้เศรษฐกิจแก่สาธารณชนในรูปแบบต่างๆ
หน่วยงานรับรองด้านป่าไม้ (รวมทั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สมอ.)	● ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีระบบการจัดการป่าไม้ เพื่อการค้าทั่วโลกให้เหมาะสมมีแนวทางครอบคลุม 3 ประการหลัก คือ การจัดการป่าไม้ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มีการใช้ทรัพยากรป่าไม้ที่คงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพของป่า และมีความสมดุลทางระบบนิเวศน์ การจัดการป่าไม้เพื่อสังคม เป็นการช่วยเหลือชุมชนในท้องถิ่นให้ได้รับผลประโยชน์จากป่าไม้ในระยะยาว และการจัดการป่าไม้ที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่คุ้มค่า ● จัดทำหลักสูตรเพื่อสร้างผู้ตรวจสอบ (auditor) ด้านการจัดการป่าไม้ยั่งยืน ● สนับสนุน ส่งเสริม และสร้างความเข้าใจ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ ข้อมูล การดำเนินงานการรับรองการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจ แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (THAILAND BOARD OF INVESTMENT: BOI)	สนับสนุน กำหนดนโยบายการลงทุนเกี่ยวกับธุรกิจสวนไม้เศรษฐกิจภายในประเทศโดยเชิญชวนนักลงทุนให้มีการลงทุนในกิจการด้านไม้เศรษฐกิจซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศ เช่น การลดหย่อนภาษีนำเข้าเครื่องจักรต่างๆ มาตรการปลอดภาษีเพื่อการส่งออก การลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลแก่นิติบุคคลที่ลงทุนปลูกไม้เศรษฐกิจ การประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักลงทุนจากต่างประเทศ การสนับสนุนการจัดนิทรรศการแสดงในต่างประเทศ เป็นต้น
สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	● สนับสนุนอุตสาหกรรมไม้เศรษฐกิจของประเทศ ให้เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักของประเทศ ● ให้การสนับสนุน ส่งเสริม การดำเนินงานของ TFCC ที่ดำเนินการอยู่ภายใต้กรอบของสภาอุตสาหกรรม

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

หน่วยงาน	บทบาท
สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ต่อ)	- ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา วิจัย อบรม เผยแพร่วิชาการและเทคโนโลยีเกี่ยวกับอุตสาหกรรมไม้เศรษฐกิจ - พัฒนา สนับสนุน และเผยแพร่กลไกตรวจสอบสินค้าจากไม้เศรษฐกิจ
สมาคมผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจไม้เศรษฐกิจ	- สร้างและประสานเครือข่ายผู้ประกอบการ เกษตรกร และนักวิชาการ ด้านไม้เศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และข่าวสาร เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านไม้เศรษฐกิจของประเทศ - สนับสนุน ส่งเสริม และสร้างความเข้าใจ การดำเนินงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
สหกรณ์สวนป่า	- สนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจ เพื่อสนับสนุนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการสร้างกลไกทางการตลาด การเพิ่มโอกาสในการต่อรองด้านราคา เป็นต้น - สนับสนุน ส่งเสริม และสร้างความเข้าใจ การดำเนินงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
ภาคเอกชน	- ผู้ผลิตไม้เศรษฐกิจ - สนับสนุนแรงจูงใจแก่เกษตรกรหรือผู้ประกอบการรายย่อยที่ต้องการปลูกไม้เศรษฐกิจ เช่น การสนับสนุนกล้าไม้ราคาถูก การประกันราคาไม้เศรษฐกิจ จุดรับซื้อไม้ การให้ความรู้ทางการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจแก่เกษตรกร เป็นต้น - สนับสนุนข้อมูลสารสนเทศไม้เศรษฐกิจ - ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา วิจัย อบรม เผยแพร่วิชาการและเทคโนโลยีเกี่ยวกับอุตสาหกรรมไม้เศรษฐกิจ - พัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรม ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการสวนป่าทั้งเชิงนโยบาย การจัดการพื้นที่ การแปรรูป และการตลาดอย่างครบวงจร เพื่อเพิ่มมูลค่าไม้เศรษฐกิจ - ให้การสนับสนุน ส่งเสริมองค์กร สมาคม หน่วยงานที่ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจไม้เศรษฐกิจ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

หน่วยงาน	บทบาท
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	สนับสนุนการจัดทำข้อมูลเกษตรกรผู้ปลูก พื้นที่ปลูก และมูลค่าการตลาดสวนไม้เศรษฐกิจ
GISTDA	สนับสนุนข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ไม้เศรษฐกิจ
กลุ่มเครือข่ายป่าชุมชนต่างๆ	ดำเนินการปลูก จัดการ ใช้ประโยชน์ สวนไม้เศรษฐกิจเพื่อการใช้สอยภายในชุมชน
สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ	- สนับสนุน ส่งเสริม การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าจากสวนไม้เศรษฐกิจ - สนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกร ผู้ประกอบการสวนไม้เศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสวนไม้เศรษฐกิจ

2.5 กองทุนสนับสนุนเกษตรกรในรูปแบบต่างๆ

2.5.1 กองทุนพัฒนายางพารา

พระราชบัญญัติ การยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558 ได้ยกเลิกกองทุนสงเคราะห์สวนยาง และประกาศจัดตั้ง “กองทุนพัฒนายางพารา” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนา ยางพารา โดยการใช้จ่ายเงินกองทุนให้กระทำได้ทั้งถึงและมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงประโยชน์ของเกษตรกรชาวสวนยางเป็นหลัก

“เงินกองทุนพัฒนายางพารา” นั้น ไม่ใช่เงินภาษีแต่เป็นการเก็บค่าธรรมเนียมการส่งออกจากผู้ส่งยางพาราออกนอกประเทศ ซึ่งการจัดสรรเงินตาม พ.ร.บ.การยางแห่งประเทศไทย พ.ศ.2558 มาตรา 49 มีการจัดสรรค่าใช้จ่ายดังนี้

- (1) ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของ กยท. ในอัตราส่วนจำนวนไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินกองทุนฯ
- (2) กำหนดค่าใช้จ่ายในการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางเพื่อการปลูกแทน ในจำนวนไม่เกินร้อยละ 40 ของเงินกองทุนฯ
- (3) ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือ เกษตรกรชาวสวนยาง สถาบันเกษตรกรชาวสวนยางและผู้ประกอบกิจการยาง ให้กู้ยืมเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต การผลิต การแปรรูป การตลาด การดำเนินการอื่นๆเกี่ยวข้องกับยางพารา และอุตสาหกรรมแปรรูปยางขั้นต้น จำนวนไม่เกินร้อยละ 35 ของเงินกองทุนฯ

(4) ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริม สนับสนุนด้านการเงิน วิชาการ การศึกษาวิจัย การค้นคว้าทดลอง เกี่ยวกับยางพารา จำนวนไม่เกินร้อยละ 5 ของเงินกองทุนฯ

(5) ค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการเพื่อเกษตรกรชาวสวนยาง ไม่เกินร้อยละ 7 ของเงินกองทุนฯ หากสวนยางที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายประสบภัยเสียหายสวนยาง จะได้รับเงินช่วยเหลือรายละ 3,000 บาท หรือแม้แต่กรณีเกษตรกรเสียชีวิต ทายาทสามารถรับเงินช่วยเหลือรายละ 3,000 บาท เช่นกัน นอกจากนี้เมื่อเกิดภัยพิบัติ เกษตรกรยังสามารถมากู้เงินสวัสดิการไปใช้เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน เช่น การซ่อมแซมที่อยู่อาศัย หรือขนานไปประกอบอาชีพเสริมในวงเงินไม่เกินคนละ 50,000 บาท ได้อีกด้วย

(6) ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริม สนับสนุนสถาบันเกษตรกรชาวสวนยางไม่เกินร้อยละ 3 ของเงินกองทุนฯ เช่น ค่าดำเนินการจัดตั้งสถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง การเชื่อมโยงเครือข่าย เป็นต้น เพื่อสร้างแรงจูงใจให้สถาบันเกษตรกรมีการพัฒนาร่วมกัน สร้างความเข้มแข็ง ยั่งยืนในการทำกิจกรรมต่างๆ

2.5.2 กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และสร้างโอกาส เพื่อให้เกษตรกรเป็นเจ้าของที่ดินทำกิน และเข้าถึงปัจจัยการผลิต ด้วยการฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพเกษตรกรมให้ยั่งยืน ได้แก่ การส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรเกษตรกร ในการทำการเกษตรแบบครบวงจร เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองเชิงนโยบายที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกร ส่งเสริมให้เกษตรกรสมาชิกองค์กรเกษตรกรเป็นเจ้าของที่ดินทำกินและเข้าถึงปัจจัยการผลิตในการฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพ เร่งรัดการเสนอแผนและโครงการแบบบูรณาการ โดยใช้ภาคีความร่วมมือ พร้อมเสนอแผนการแก้ไขปัญหาหนี้สินด้วยแผนและโครงการฟื้นฟูฯ เพื่อให้เกิดการอนุมัติโดยเร็ว สนับสนุนให้องค์กรเกษตรกรกู้ยืมโดยตรงจากสถาบันการเงิน และกองทุนฟื้นฟูฯ รับภาระดอกเบี้ยส่วนต่าง ส่งเสริมการร่วมทุนระหว่างองค์กรเกษตรกร กับกองทุนฟื้นฟูฯ หรือเครือข่ายความร่วมมือต่างๆ

นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินแก่เกษตรกร โดยองค์กรเกษตรกร โดยจัดการหนี้ทั้งระบบทุกราย ทุกบัญชี ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมติที่เกี่ยวข้อง โดยรัฐบาล สนับสนุนตามมาตรา 6 และมาตรา 15 (1) แห่งพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร และเกษตรกร ผ่อนชำระตามสัญญาต่อกองทุนฟื้นฟูฯ องค์กรเกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการร่วมแก้ไขปัญหาหนี้แก่เกษตรกร สมาชิก และเร่งรัดการลด/ปลดหนี้ให้กับเกษตรกรสมาชิก

2.6 พันธกรณีและกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ

2.6.1 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

เมื่อปี พ.ศ. 2543 ประเทศไทยและประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวม 189 ประเทศ รวมตัวกันในการประชุมองค์การสหประชาชาติที่มหานครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา และเห็นพ้องต้องกันในการตั้งเป้าหมายการพัฒนาทั้งในระดับชาติและระดับสากลที่ทุกประเทศจะดำเนินการร่วมกันให้ได้ภายในปีพ.ศ. 2558 โดยเป้าหมายดังกล่าวเรียกว่า เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ หรือ Millennium Development Goals (MDGs) ประกอบด้วย 8 เป้าหมายหลัก คือ 1) ขจัดความยากจนและความหิวโหย 2) ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา 3) ส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศและบทบาทสตรี 4) ลดอัตราการตายของเด็ก 5) พัฒนาสุขภาพของสตรีมีครรภ์ 6) ต่อสู้กับโรคเอดส์ มาลาเรีย และโรคสำคัญอื่นๆ 7) รักษาและจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และ 8) ส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในประชาคมโลก

เมื่อสิ้นสุดปีพ.ศ. 2558 เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษทั้ง 8 ข้อ กำลังจะสิ้นสุดลง โดยประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในหลายประเทศ ซึ่งเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการพัฒนา องค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาขึ้นใหม่โดยอาศัยกรอบความคิดที่มองการพัฒนาเป็นมิติ (Dimensions) ของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้มีความเชื่อมโยงกัน เรียกว่าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ซึ่งจะใช้เป็นทิศทางการพัฒนาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2573 ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี โดยประกอบไปด้วย 17 เป้าหมายคือ

เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจนในทุกรูปแบบ ทุกที่

เป้าหมายที่ 2 ขจัดความหิวโหย บรรลุเป้าความมั่นคงทางอาหารและโภชนาการที่ดีขึ้น และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน

เป้าหมายที่ 3 ทำให้แน่ใจถึงการมีสุขภาพในการดำรงชีวิต และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนในทุกช่วงอายุ

เป้าหมายที่ 4 ทำให้แน่ใจถึงการได้รับการศึกษาที่ได้คุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน

เป้าหมายที่ 5 บรรลุถึงความเท่าเทียมทางเพศ และเสริมสร้างพลังให้แก่สตรีและเด็กหญิงทุกคน

เป้าหมายที่ 6 ทำให้แน่ใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาลได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

เป้าหมายที่ 7 ทำให้แน่ใจว่าทุกคนสามารถเข้าถึงพลังงานที่ทันสมัย ยั่งยืน เชื่อถือได้ ตามกำลังซื้อของตน

เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและทั่วถึงให้เป็นไปอย่างยั่งยืน ส่งเสริมศักยภาพการมีงานทำและการจ้างงานเต็มที่ และงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน

เป้าหมายที่ 9 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการปรับตัวให้เป็นอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนและทั่วถึง และสนับสนุนนวัตกรรม

เป้าหมายที่ 10 ลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ

เป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัย ทัวถึง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและยั่งยืน

เป้าหมายที่ 12 ทำให้แน่ใจถึงการมีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 13 ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้เป็นไปอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ 15 พิทักษ์ บูรณะ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการแปรสภาพเป็นทะเลทราย หยุดยั้งและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมให้สังคมมีความเป็นปกติสุข ไม่แบ่งแยก เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการเข้าถึงความยุติธรรมโดยถ้วนหน้า และสร้างให้เกิดสถาบันอันเป็นที่พึ่งของส่วนรวม มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับในทุกกระดับ

เป้าหมายที่ 17 เสริมสร้างความเข้มแข็งในวิธีการปฏิบัติให้เกิดผล และสร้างพลังแห่งการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระดับสากลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การดำเนินการในส่วนของประเทศไทยนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ร่วมกับส่วนราชการและหน่วยงานต่างๆ ในรูปแบบคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ล่าสุด ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2559 ที่ผ่านมา ที่ประชุมคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) ครั้งที่ ได้มีมติกำหนดให้มี 30 เป้าประสงค์เร่งด่วนที่จะต้องเร่งรัดดำเนินการในช่วง 5 ปีแรก จากเป้าหมาย 17 ประการและ 169 เป้าประสงค์ ของ SDGs ที่จะต้องบรรลุเป้าหมายภายใน 15 ปี โดยระบุว่าประเด็นเหล่านี้ล้วนเป็น “ประเด็นเร่งด่วน” และ “มีผลกระทบสูง”

การส่งเสริมการปลูกสวนไม้เศรษฐกิจสัมพันธ์กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทุกเป้าหมาย และจะสอดคล้องกับประเด็นเร่งด่วนด้านสิ่งแวดล้อม (planet) เป้าหมายที่ 13 เป้าประสงค์ที่ 13.1 เสริมภูมิต้านทานและขีดความสามารถในการปรับตัวต่ออันตรายและภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และที่สำคัญที่สุดคือเป้าหมายที่ 15 เป้าประสงค์ที่ 15.2 การจัดการป่าอย่างยั่งยืน

2.6.2 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศอย่างต่อเนื่องนั้นเป็นสิ่งที่ทั่วโลกให้ความสำคัญและเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ ในปี พ.ศ. 2531 (ค.ศ.1988) โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) ร่วมกับองค์การอุตุนิยมวิทยาโลก (World Meteorological Organization: WMO) จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพ

ภูมิอากาศ (Intergovernmental Panel on Climate Change: IPCC) เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการศึกษาให้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ ทั้งในด้านเทคนิค เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จากจุดเริ่มต้นดังกล่าว อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change) หรือ อนุสัญญา UNFCCC จึงได้รับการรับรองเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2535 (ค.ศ. 1992) และเปิดให้รัฐภาคีลงนามในอีกหนึ่งเดือนต่อมา ระหว่างการประชุม United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) หรือที่รู้จักกันในนามของ Earth Summit ณ นครริโอเดอจาเนโร สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล โดยอนุสัญญา UNFCCC มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 21 มีนาคม 2537 (ค.ศ. 1994) ปัจจุบันมีประเทศเข้าร่วมรวมทั้งสิ้นจำนวน 196 ประเทศ (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มีนาคม 2558) ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเข้าร่วมเป็นรัฐภาคีอนุสัญญาเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2537 และส่งผู้แทนประเทศเข้าร่วมการประชุมสมัชชารัฐภาคีอนุสัญญาฯ (Conference of the Parties) หรือ COP ตลอดจนการรอบอนุสัญญา UNFCCC ในมาตรา 2 ได้กำหนดเป้าหมายสูงสุด (Ultimate Objective) ของอนุสัญญาฯ ที่ว่า “เพื่อรักษาความเข้มข้นของก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศให้มีค่าคงที่และอยู่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดการรบกวนโดยมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อระบบภูมิอากาศโลก”

โดยให้เป็นไปตามหลักการที่ระบุในมาตรา 3 ของอนุสัญญาที่ว่ารัฐภาคีควรปกป้องระบบภูมิอากาศเพื่อประโยชน์ของคนรุ่นปัจจุบันและอนาคตของมนุษยชาติ บนพื้นฐานของความเป็นธรรม (equity) และเป็นไปตามความรับผิดชอบร่วมในระดับที่แตกต่าง (Common but differentiated responsibilities: CBDR) และเป็นไปตามขีดความสามารถ (respective capabilities) โดยประเทศพัฒนาแล้วควรเป็นผู้นำในการต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, มปป)

2.6.3 การรับรองด้านป่าไม้ (Forest Certification)

การรับรองทางป่าไม้ (Forest Certification) ได้มีการพัฒนาต่อจากการประชุม UNCED (United Nation Conference on Environment and Development) ที่เมือง Rio de Janeiro, ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ 3 - 14 มิถุนายน 2535 ซึ่งมีข้อสรุปร่วมกันที่จะให้ความสนใจ 3 ประการหลัก คือ ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biological Diversity) การเปลี่ยนแปลงของชั้นบรรยากาศ (Climate Change) และ Combat Desertification และได้มีการกำหนดหลักการป่าไม้ขึ้นมา (Forest Principles) สำหรับเป็นหลักในการนำไปปฏิบัติทั่วโลก

ต่อมาได้มีการรวมตัวกันระหว่างตัวแทนองค์กร สิ่งแวดล้อม นักวิชาการป่าไม้ ผู้ค้าไม้ องค์กรชุมชนท้องถิ่น สมาคมป่าชุมชน และสถาบันรับประกันผลผลิตป่าไม้ ร่วมกันจัดตั้งองค์กรที่เรียกว่า Forest Stewardship Council หรือ FSC ขึ้นมา เพื่อสนับสนุนการจัดการป่าไม้ ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม รวมทั้งผลตอบแทนที่ดีต่อภาคเศรษฐกิจและสังคม (Environment, Economic and Social) โดยเน้นถึงการจัดการป่าไม้ที่ดีและมีเป้าหมายที่จะประเมินและมีการแต่งตั้งผู้นำการรับรอง (Certifier) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนามาตรฐาน

ระดับชาติ (National Standard) มีแนวทางครอบคลุม 3 ประการหลัก คือ การจัดการป่าไม้ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มีการใช้ทรัพยากรป่าไม้ที่คงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพของป่า และมีความสมดุลทางระบบนิเวศน์ การจัดการป่าไม้เพื่อสังคม เป็นการช่วยเหลือชุมชนในท้องถิ่นให้ได้รับผลประโยชน์จากป่าไม้ในระยะยาว และการจัดการป่าไม้ที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่คุ้มค่า

2.6.4 อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (United Nations Convention to Combat Desertification: UNCCD)

ประชากรประมาณหนึ่งพันล้านคน ในร้อยประเทศทั่วโลก ประสบปัญหาและผลกระทบจากการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและความแห้งแล้ง ดังนั้น ในการประชุมสุดยอดของโลก เมื่อปี ค.ศ. 1992 ณ เมืองริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล สหประชาชาติ จึงมีมติให้ร่าง อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและความแห้งแล้ง (United Nations Convention to Combat Desertification in Those Countries Experiencing Serious Drought and/or Desertification, Particularly in Africa: UNCCD) ขึ้น จนมีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1994 ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิกรวม 194 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทย มีกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานการดำเนินการตามอนุสัญญาฯ และได้มีการจัดตั้งสำนักงานผู้ประสานงานอนุสัญญา UNCCD แต่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ยังไม่ค่อยตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว เนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นยังไม่วิกฤตจนถึงขั้นทำให้ขาดแคลนอาหารและน้ำอย่างรุนแรง

อนุสัญญานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย และการแก้ไขผลกระทบของภัยแล้งในประเทศที่ประสบภัยแล้ง และ / หรือ ประเทศที่มีการแปรสภาพพื้นที่เป็นทะเลทรายอย่างรุนแรง การบรรลุวัตถุประสงค์นี้จะต้องมีการดำเนินกลยุทธ์แบบบูรณาการในระยะยาว ที่เน้นการปรับปรุงผลิตภาพของที่ดิน และการฟื้นฟู การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรที่ดินและน้ำอย่างยั่งยืน ไปพร้อมๆ กันในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ โดยมีหลักการดังนี้ (กรมพัฒนาที่ดิน, มปป.)

- ภาควิชาสังคมควรสร้างความเชื่อมั่นว่าการตัดสินใจในการคิดและดำเนินโครงการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย และ/หรือ การบรรเทาผลกระทบจากความแห้งแล้ง จะกระทำโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่น โดยการสร้างบรรยากาศในระดับสูง เพื่อเอื้อให้เกิดการปฏิบัติในระดับ ประเทศและระดับท้องถิ่น
- ภาควิชาควรปรับปรุงความร่วมมือและการประสานงาน ในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และระหว่างประเทศ ภายใต้สำนึกของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความเป็นหุ้นส่วนระหว่างประเทศ โดยเน้นความจำเป็นด้านทรัพยากรเงิน มนุษย์ องค์การและวิชาการ
- ภาควิชาควร พัฒนาความร่วมมือในทุกๆระดับ ทั้งภาครัฐ ชุมชน องค์กรเอกชน และเจ้าของที่ดิน ภายใต้สำนึกของความเป็นหุ้นส่วน เพื่อสร้างความเข้าใจในธรรมชาติและคุณค่าของทรัพยากรที่ดินและน้ำที่หายากในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ และดำเนินการให้การใช้ทรัพยากรที่ดินและน้ำเป็นไปอย่างยั่งยืน

- ภาควิชาควรพิจารณาอย่างรอบคอบถึงความจำเป็นเฉพาะและสถานการณ์ของประเทศภาคีที่กำลังพัฒนาที่ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีระดับการพัฒนาต่ำที่สุด

2.6.5 ข้อตกลงอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD)

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเป็นความตกลงด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศที่มีเจตนารมณ์ให้รัฐบาลทุกประเทศเคร่งครัดต่อการรักษาวิสัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายถึง แม้มีความต้องการอย่างมากที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่ก็ต้องไม่ละเลยการอนุรักษ์ธรรมชาติด้วย อนุสัญญาฯ มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และ เพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม เนื้อหาของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ มีลักษณะเป็นกรอบนโยบายที่กว้าง ซึ่งในการดำเนินงานแต่ละประเทศจะต้องจัดทำนโยบาย มาตรการ และแผนการดำเนินงานขึ้นเอง ดังนั้น อนุสัญญาฯ จึงได้เตรียมกลไกการเงิน ซึ่งคือ กองทุนสิ่งแวดล้อมโลกไว้สนับสนุนการดำเนินงานดังกล่าวของประเทศกำลังพัฒนา เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลดังวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ

อนุสัญญาฯ ได้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2536 และมีการประชุม The Conference of the Parties to the Convention on Biological Diversity; COP) เพื่อมีการหาข้อยุติในประเด็นขัดแย้งต่างๆ ทุกปี ประเทศไทยได้ลงนามรับรองอนุสัญญา เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2535 และได้ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2546 และมีผลบังคับใช้ต่อประเทศไทยเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2547 ประเทศไทยเป็นประเทศภาคีอนุสัญญา ลำดับที่ 188 จาก 190 ประเทศ พันธกรณีของภาคี ได้แก่

(1) เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งภาคีต้องดำเนินการ ดังนี้

(1.1) ดำเนินการให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้และเท่าที่เหมาะสม เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ อันได้แก่ การจัดตั้งระบบพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่ซึ่งต้องการมาตรการพิเศษ เพื่อสงวนรักษาความหลากหลายทางชีวภาพและกำหนดมาตรการเฉพาะเรื่องอีกมากกว่าสิบมาตรการ

(1.2) อนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ โดยวางมาตรการบำรุงและฟื้นฟูชนิดพันธุ์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ และนำกลับเข้าสู่ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติเดิมอย่างยั่งยืน

(2) เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน กำหนดให้แต่ละภาคี

(2.1) ต้องประสานการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน ให้เข้ากับนโยบายและแผนของชาติ

(2.2) ต้องสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นในการจัดทำและปฏิบัติตามมาตรการแก้ไขฟื้นฟูในพื้นที่เสื่อมโทรม

(2.3) ต้องส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาวิธีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน

(3) เพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม อนุสัญญาฯ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “อำนาจในการพิจารณากำหนดการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม ขึ้นอยู่กับรัฐบาลแห่งชาติ” และกำหนดให้ภาคีต้อง

(3.1) พยายามสร้างเงื่อนไข เพื่ออำนวยความสะดวกการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมหากเป็นการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อม

(3.2) วางกลไกในการรับรองผลประโยชน์บนเงื่อนไขการตกลงร่วมกันระหว่างผู้ให้และผู้ขอใช้พันธุกรรม

(3.3) ให้ประเทศซึ่งเป็นผู้ให้ทรัพยากรพันธุกรรมได้รับถ่ายทอดเทคโนโลยีซึ่งใช้ทรัพยากรพันธุกรรมนั้นจากประเทศผู้รับ ทั้งนี้ บนพื้นฐานแห่งความยุติธรรมและความเสมอภาค

(4) ประเทศสมาชิกต้องสนับสนุนทางการเงิน (สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2555)

บทที่ 3 สถานการณ์ แนวโน้ม ศักยภาพ และโอกาส ในการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ

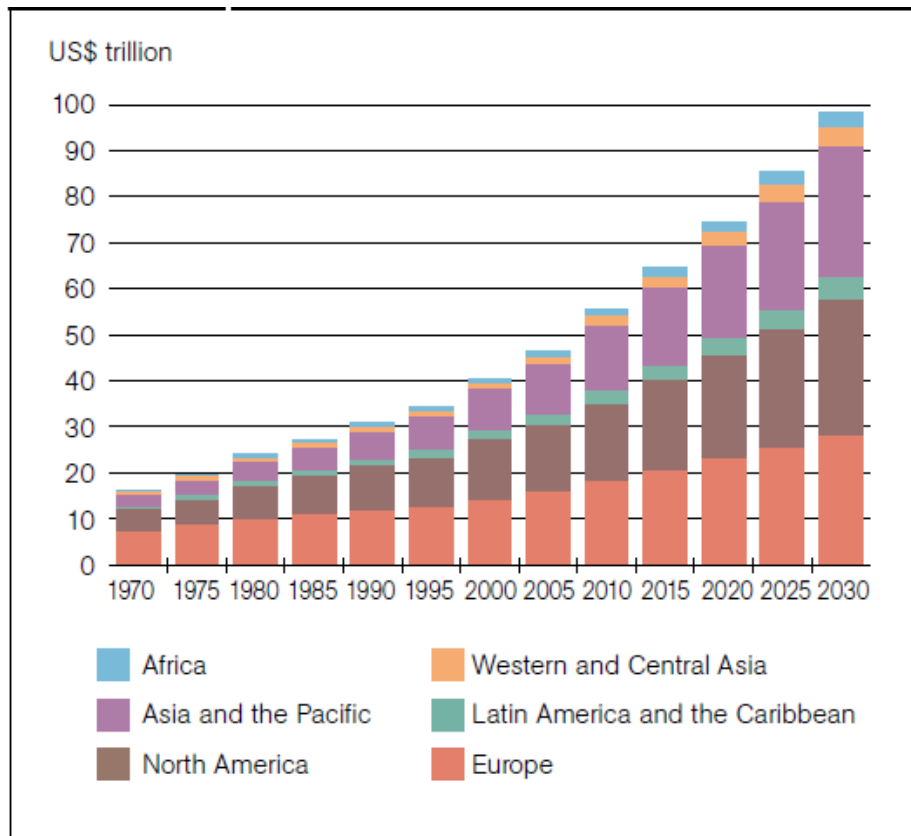
3.1 ความต้องการไม้ของตลาดโลก และระดับประเทศ

ป่าไม้เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะป่าไม้เป็นแหล่งปัจจัยสี่ที่ให้ประโยชน์ทั้งเป็นที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรคแก่นมนุษย์ สาเหตุสำคัญของการลดลงของพื้นที่ป่าไม้จึงมีแนวโน้มสัมพันธ์กับการเพิ่มขึ้นของประชากร จากรายงานสถานการณ์ป่าไม้ของโลกโดย FAO (2009) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการไม้ในระยะยาวของโลก ที่สำคัญ ได้แก่

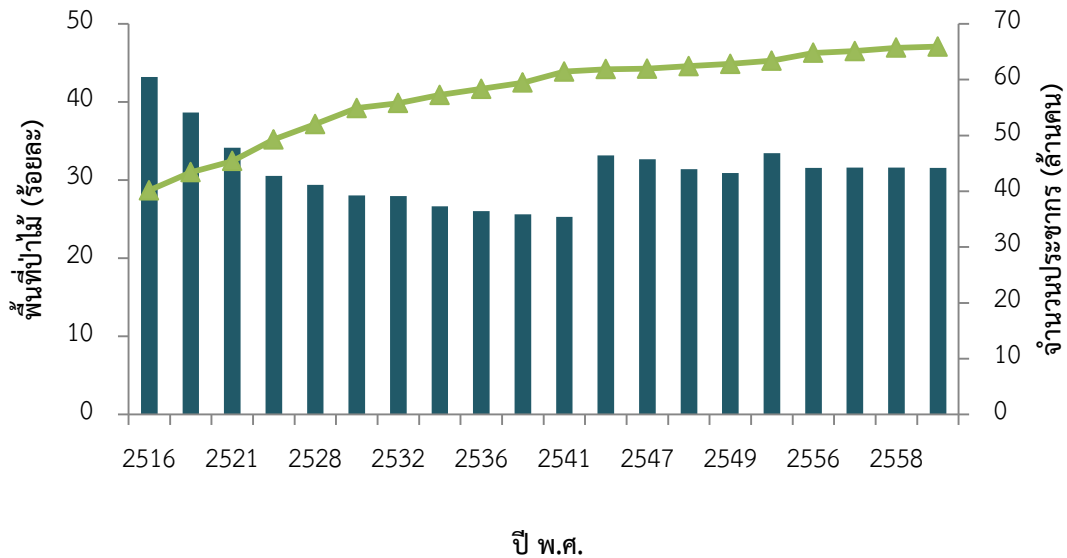
- 1) การเพิ่มขึ้นของประชากรโลกจากประมาณ 3.7 พันล้านคน ในปี พ.ศ. 2513 (ค.ศ. 1970) เป็น 7.6 พันล้านคน ในปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017)
- 2) การเติบโตทางด้านเศรษฐกิจจากผลิตภัณฑ์มวลรวมของโลก (Global Gross Domestic Product: GDP) ประมาณ 16 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. 2513 (ค.ศ. 1970) เป็น 47 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005) และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นถึง 100 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. 2573 (ค.ศ. 2030) ดังแสดงในภาพที่ 3.1
- 3) การเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในภูมิภาคเอเชีย
- 4) นโยบายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งส่วนใหญ่มีส่วนทำให้การผลิตไม้จากป่าธรรมชาติลดลง
- 5) นโยบายทางด้านพลังงาน ส่งเสริมการใช้พลังงานชีวมวล รวมทั้งการใช้ไม้เป็นวัตถุดิบ

ในภาพรวมจะเห็นได้ว่าปัจจัยเหล่านั้นมีส่วนทำให้ความต้องการไม้เพิ่มขึ้น แต่การผลิตไม้จากป่าธรรมชาติลดลง ดังนั้น ป่าเศรษฐกิจจึงเป็นแหล่งผลิตไม้ที่สำคัญเพื่อตอบสนองความต้องการใช้ไม้ สำหรับประเทศไทย สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลง ก็คือ การเพิ่มขึ้นของประชากร จากประมาณ 40 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2516 เป็น 66 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2560 (ภาพที่ 3.2) ทำให้จากอดีตถึงปัจจุบันพื้นที่ป่าลดลงเป็นจำนวนมาก ทั้งที่มีนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าไม้โดยตรง หรือกล่าวถึงในแง่การบริหารประเทศโดยภาพรวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยประเทศไทยมีอัตราการทำลายป่าไม้ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2548 เท่ากับ 1,820 ตารางกิโลเมตรต่อปี หรือคิดเป็นร้อยละ 1.07 ของพื้นที่ประเทศ ซึ่งมีค่าเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการทำลายป่าไม้ในช่วงปี พ.ศ. 2534-2548 คิดเป็นร้อยละ 0.73 ของพื้นที่ประเทศ สาเหตุการลดลงของพื้นที่ป่าของประเทศไทย มีสาเหตุพื้นฐานมาจากความต้องการในการพัฒนาประเทศเพื่อรองรับจำนวนประชากรที่เพิ่มอย่างรวดเร็ว และการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันการส่งออกสินค้า

ภาคการเกษตรที่ถือว่าเป็นจุดแข็งของประเทศ รวมถึงการใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพทั้งทางตรง เช่น การทำไร่เลื่อนลอยบนพื้นที่สูง การลักลอบตัดไม้เพื่อการค้า การตั้งถิ่นฐานและการก่อสร้างสาธารณูปโภคของรัฐ และภัยธรรมชาติ เป็นต้น หรือจากสาเหตุทางอ้อม ซึ่งถือได้ว่าเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่ามากที่สุด ได้แก่ ความขัดแย้งของนโยบายพัฒนาประเทศกับนโยบายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ช่องว่างของกฎหมายที่เปิดโอกาสให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่า ปัญหาความยากจน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่ดิน และที่สำคัญที่สุดคือ การขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายโดยเจ้าหน้าที่รัฐ (คณะวนศาสตร์, 2555)

ภาพที่ 3.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของโลก (Global Gross Domestic Product: GDP) และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง
ที่มา: FAO (2009)

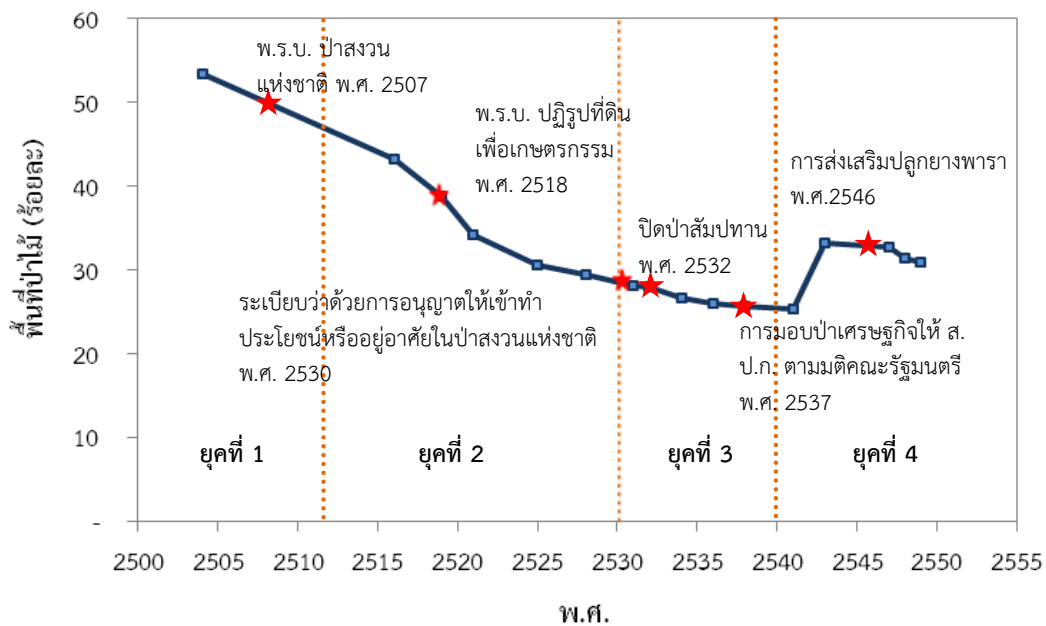

ภาพที่ 3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ป่าไม้และจำนวนประชากรของประเทศไทย

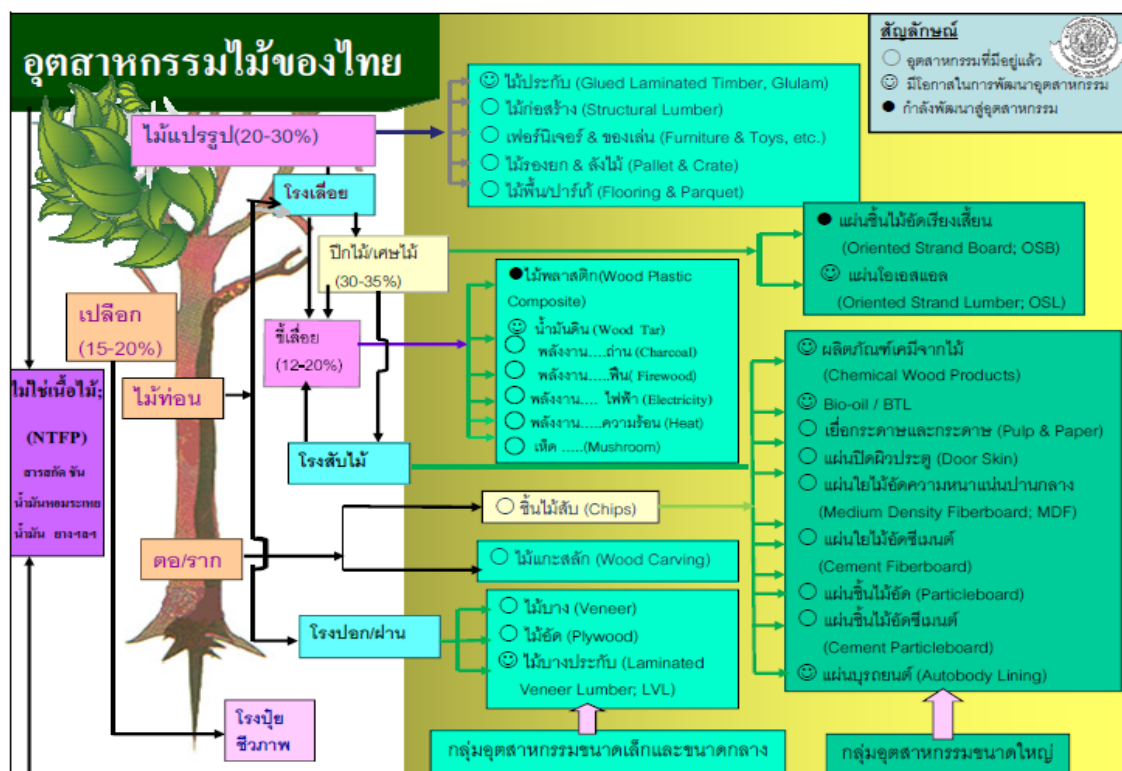
ที่มา: ข้อมูลประชากรของประเทศไทยจากกรมการปกครอง และข้อมูลพื้นที่ป่าไม้จากสถิติการป่าไม้

คณะวนศาสตร์ (2555) ได้วิเคราะห์สาเหตุการทำลายป่าเชิงนโยบายซึ่งพิจารณาให้สอดคล้องตามปัจจัยแวดล้อม ณ ช่วงเวลานั้น โดยสามารถจำแนกได้เป็น 4 ยุคหลัก ได้แก่ ยุคที่ 1 (พ.ศ. 2484-2513) ยุคอพยพบุกเบิกจับจองที่ดินทำกิน ยุคสมัยที่ป่ายังคงความอุดมสมบูรณ์ ผืนดินไม่มีเจ้าของครอบครองชาวบ้านจะอพยพย้ายถิ่นเข้ามาตั้งบ้านเรือนจับจองที่ทำกินในเขตป่ากันอย่างอิสระ ยุคที่ 2 (พ.ศ. 2514-2530) ยุคการให้สัมปทานป่าไม้ ภาครัฐได้ให้สัมปทานการแปรรูปไม้และถ่านแก่เอกชนทำให้ต้นไม้ทั้งใหญ่และเล็กถูกตัดโค่นลง ยุคที่ 3 (พ.ศ. 2531-2540) ยุคลักลอบตัดไม้ทำลายป่า หรือ ยุคปิดป่า เกิดขึ้นภายหลังการประกาศยกเลิกสัมปทานป่า ชาวบ้านส่วนหนึ่งที่เดิมเคยรับจ้างนายทุนจากการได้รับสัมปทานป่าแต่ถูกเลิกจ้างภายหลังการปิดป่า จึงต้องยึดอาชีพลักลอบตัดไม้เพื่อหารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัว ยุคที่ 4 (พ.ศ. 2541-ปัจจุบัน) ยุคอนุรักษ์ฟื้นฟู ในช่วงนี้เป็นยุคที่กระแสการอนุรักษ์เกิดขึ้นและกระจายออกไปอย่างกว้างขวาง เกิดการรวมกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลายกลุ่มทั่วประเทศ โดยเฉพาะกระแสเรื่องป่าชุมชน (ภาพที่ 3.3)

อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้และความเชื่อมโยงกับนโยบายของประเทศ ในช่วงต่างๆ จะเห็นข้อเท็จจริงที่ว่า อย่างไรเสียความต้องการใช้ไม้ภายในประเทศยังคงเพิ่มขึ้นตามแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของประชากร และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไปภายหลังการประกาศยกเลิกสัมปทานป่าในปี พ.ศ. 2530 ทำให้ประเทศไทยต้องมีการนำเข้าไม้จากต่างประเทศมาโดยตลอด และการใช้ไม้ในเชิงอุตสาหกรรมจึงมีการปรับเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรมไม้อย่างมีประสิทธิภาพแบบครบวงจร (integrated wood industries) โดยเน้นการใช้ไม้ทุกส่วนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังแสดงในภาพที่ 3.4 (คณะวนศาสตร์, 2552)

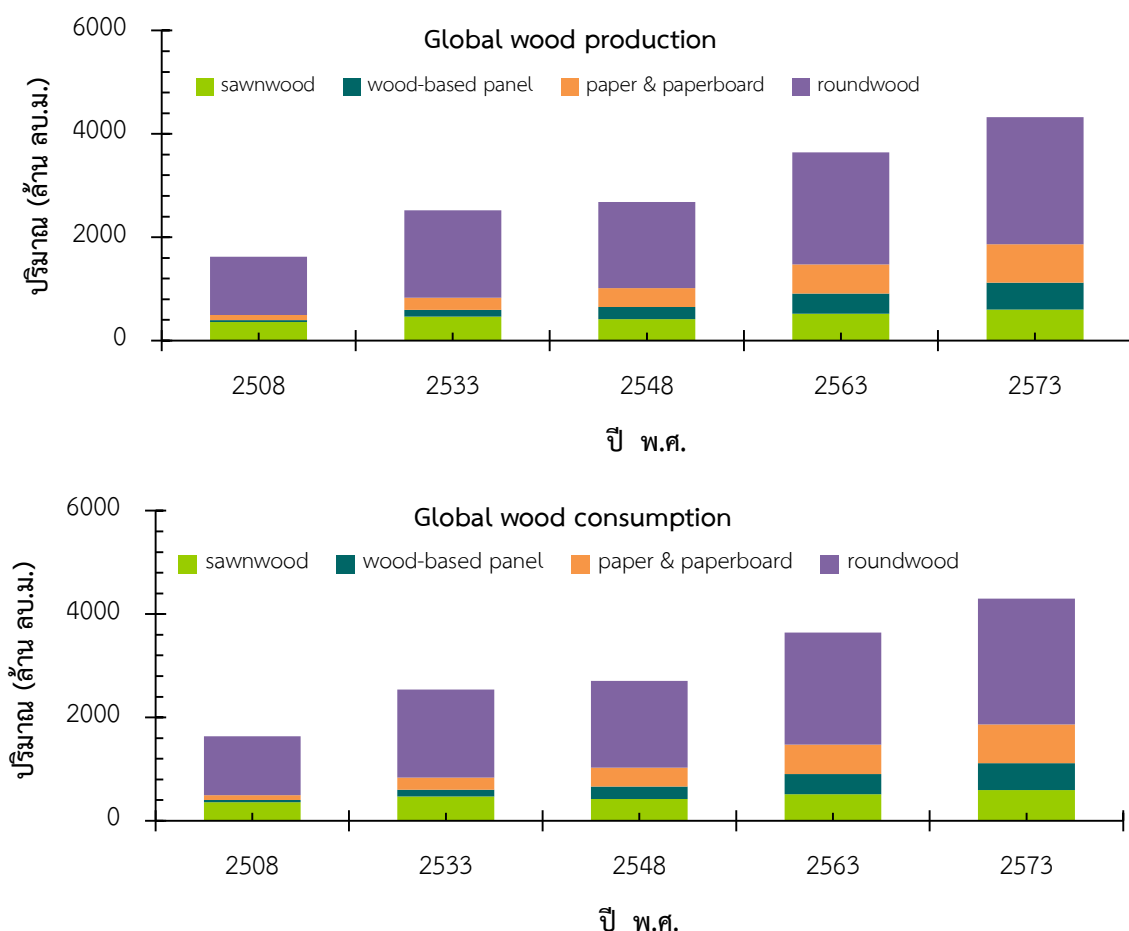

ภาพที่ 3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ป่าไม้และจำนวนประชากรของประเทศไทย
ที่มา: คณะวนศาสตร์ (2555)

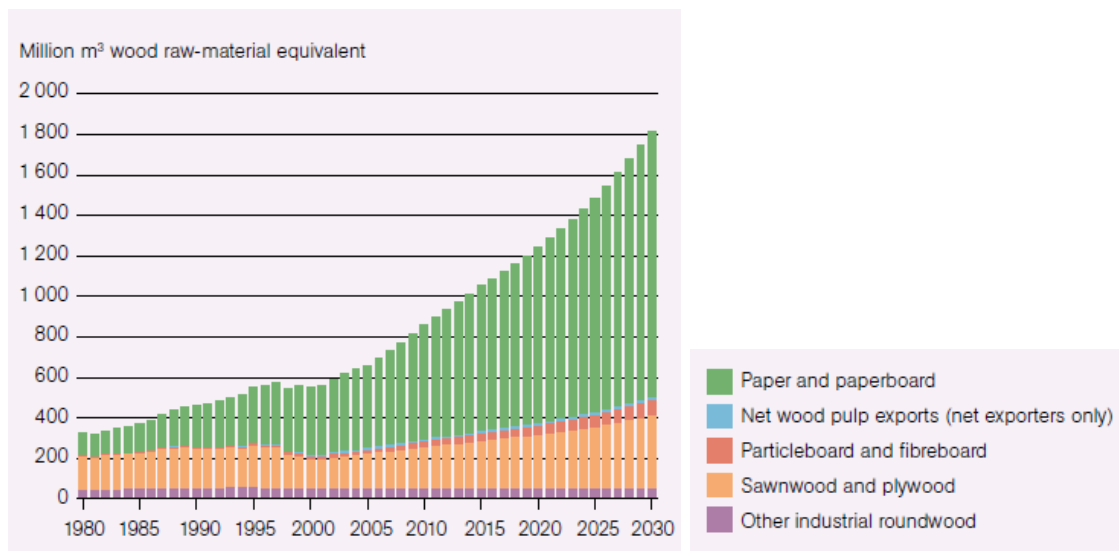
ภาพที่ 3.4 การใช้ไม้ในเชิงอุตสาหกรรมอย่างมีประสิทธิภาพแบบครบวงจร (integrated wood industries)
ที่มา: คณะวนศาสตร์ (2552)

ภาพรวมด้านอุตสาหกรรมไม้ของโลก จากรายงานสถานการณ์ป่าไม้ของโลกโดย FAO (2009) พบว่า ความต้องการไม้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยสถานการณ์การผลิตและการใช้ไม้แปรรูปของโลกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากในปี พ.ศ. 2508 จากประมาณ 1,600 ล้านลูกบาศก์เมตร เป็นประมาณ 3,700 ล้านลูกบาศก์เมตร ในปี พ.ศ. 2548 และมีแนวโน้มคาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 4,300 ล้านลูกบาศก์เมตร ในปี พ.ศ. 2573 โดยข้อมูล การผลิตไม้ของโลกเป็นไปในทิศทางเดียวกับการใช้ไม้ ดังแสดงในภาพที่ 3.5 แต่เมื่อพิจารณาในระดับภูมิภาค เอเชียและแปซิฟิก พบว่าปริมาณความต้องการไม้เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมไม้ประเภทต่างๆ ได้แก่ กระดาษและกระดาษลูกฟูก (paper and paperboard) แผ่นชิ้นไม้อัด และแผ่นใยไม้อัด (particleboard and fiberboard) ไม้แปรรูปและไม้อัด (sawnwood and plywood) และอุตสาหกรรมไม้ท่อน (industrial roundwood) รวมทั้งปริมาณการส่งออกเยื่อกระดาษ มีการเพิ่มขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2523-2548 (ค.ศ. 1980-2005) และข้อมูลจากการคาดการณ์หลังจากปี พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005) พบว่ามีอัตราเพิ่มขึ้นมากกว่าในช่วงแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการไม้เพื่อเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมกระดาษและกระดาษลูกฟูก (paper and paperboard) ดังแสดงในภาพที่ 3.6 ทั้งนี้ ข้อมูลการใช้ไม้ที่น่าเสนอยังไม่ได้รวมข้อมูลการใช้ไม้เพื่อพลังงานซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 3.5 สถานการณ์และแนวโน้มการผลิตและการใช้ไม้ของโลก (Global wood production and consumption)

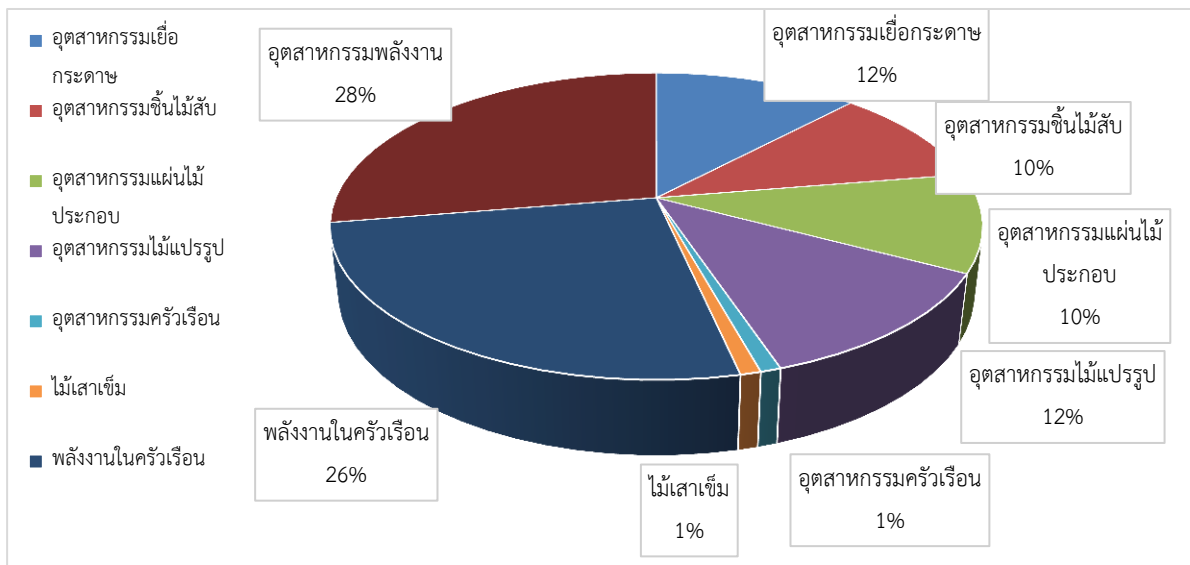
ที่มา: ข้อมูลจาก FAO (2009)

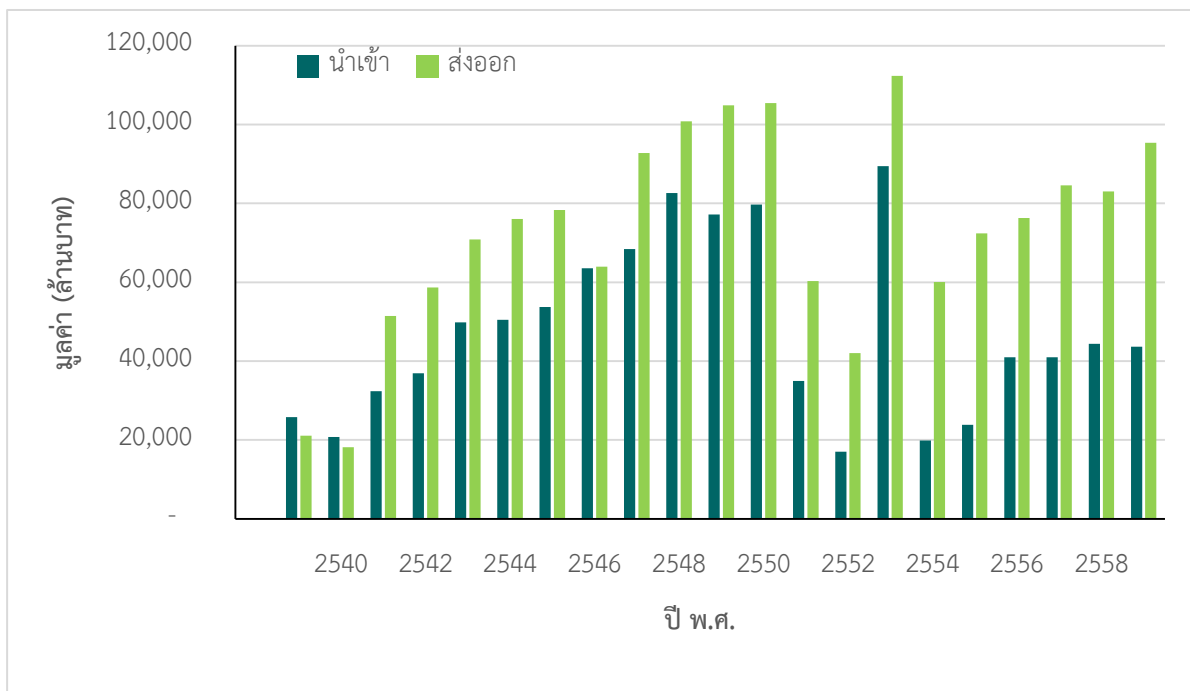
ภาพที่ 3.6 สถานการณ์และแนวโน้มความต้องการไม้เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมไม้ประเภทต่างๆ ของภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

ที่มา: FAO (2009)

สำหรับอุตสาหกรรมที่ใช้ไม้เป็นวัตถุดิบของประเทศไทยมีห่วงโซ่มูลค่ามหาศาล และมีผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ทั้งอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยที่ปริมาณการใช้ไม้ของโลกและของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำหรับประเทศไทยข้อมูลสถิติการใช้ไม้ทุกชนิดที่เคยสำรวจในปี พ.ศ. 2548 มีปริมาณ 66 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือคิดเป็นน้ำหนักประมาณ 40 ล้านตัน แต่จากการวิเคราะห์ปริมาณการใช้ไม้ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2559) เพิ่มขึ้นเป็นปริมาณ 87 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือคิดเป็นน้ำหนักประมาณ 58 ล้านตัน โดยจำแนกเป็น 8 ประเภท ได้แก่ 1) อุตสาหกรรมเยื่อกระดาษ 7 ล้านตัน 2) อุตสาหกรรมชิ้นไม้สับ 6 ล้านตัน 3) อุตสาหกรรมแผ่นไม้ประกอบ 6 ล้านตัน 4) อุตสาหกรรมไม้แปรรูป 7 ล้านตัน 5) อุตสาหกรรมครัวเรือน (เช่น เพาะเห็ด และผลิตปุ๋ย เป็นต้น) 0.5 ล้านตัน 6) ไม้เสาเข็ม 0.5 ล้านตัน 7) ไม้พลังงานสำหรับบริโภคในครัวเรือน 15 ล้านตัน และ 8) อุตสาหกรรมไม้พลังงาน 16 ล้านตัน (ภาพที่ 3.7) แต่เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าการนำเข้าและส่งออกไม้ของอุตสาหกรรมที่ใช้ไม้เป็นวัตถุดิบ พบว่าในปี พ.ศ. 2559 มีมูลค่าการนำเข้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ทั้งสิ้นประมาณ 44,000 ล้านบาท และส่งออกไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ทั้งสิ้นประมาณ 96,000 ล้านบาท แต่มีไม้ยางพารามากกว่าร้อยละ 80 ในบางปี อย่างไรก็ตามการรายงานข้อมูลขาดความครบถ้วน บางปีขาดข้อมูลการนำเข้าและส่งออกเยื่อและผลิตภัณฑ์กระดาษ อย่างไรก็ตาม ในบางปีที่มีข้อมูลค่อนข้างครบถ้วน พบว่า มูลค่าการนำเข้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ทั้งสิ้นถึง 90,000 ล้านบาท และส่งออกไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ทั้งสิ้นถึง 120,000 ล้านบาท (ภาพที่ 3.8) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่ามูลค่าส่งออกไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ มีมากกว่าการนำเข้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้เกือบเท่าตัว อย่างไรก็ตาม ประมาณร้อยละ 70 ของปริมาณการส่งออกเป็นไม้ยางพาราจึงทำให้ประเทศไทยยังมีความต้องการไม้เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ อยู่ในปริมาณมาก

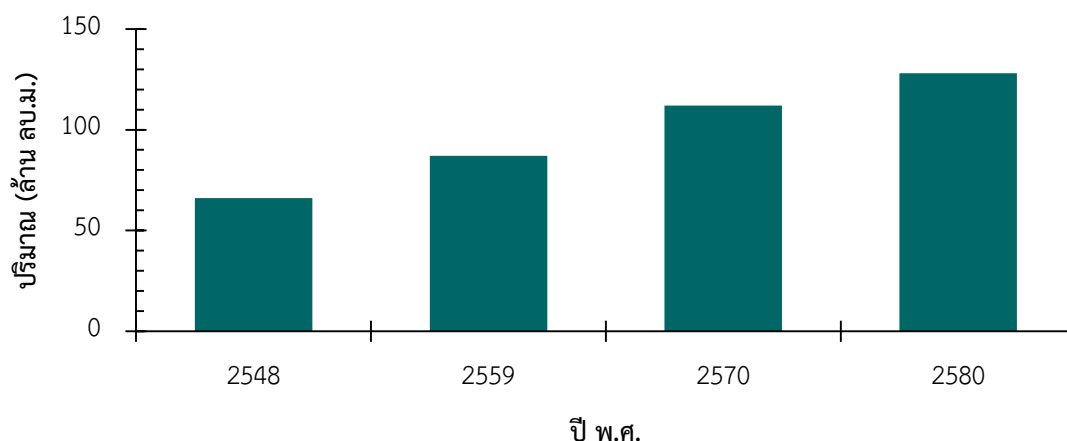
ภาพที่ 3.7 ปริมาณการใช้ไม้ในอุตสาหกรรมไม้ประเภทต่างๆ ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2559

ภาพที่ 3.8 สถิติมูลค่าการนำเข้าและส่งออกไม้และและผลิตภัณฑ์จากไม้ของประเทศไทย

ที่มา: ข้อมูลจากสถิติการป่าไม้

นอกจากนี้จากการคาดการณ์ความต้องการใช้ไม้ของประเทศไทยซึ่งเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของประชากรและระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ คณะวนศาสตร์ (2552) คาดการณ์ว่าความต้องการใช้ไม้เพื่อใช้ประโยชน์ในภาคครัวเรือนและใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมในประเทศ จะเพิ่มขึ้นเป็น 112 ล้านลูกบาศก์เมตร (75 ล้านตัน) ในปี พ.ศ. 2570 และ 128 ล้านลูกบาศก์เมตร (85 ล้านตัน) ในปี พ.ศ. 2580 (ภาพที่ 3.9) จะเห็นได้ว่าปริมาณไม้ที่ผลิตได้ในปัจจุบันยังคงมีข้อจำกัดและไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ไม้ของประเทศ และมีแนวโน้มที่จะขาดแคลนวัตถุดิบไม้มากยิ่งขึ้นในอนาคต ทำให้ในอนาคตทิศทางการนำเข้าไม้และผลิตภัณฑ์ที่ใช้ไม้เป็นวัตถุดิบมีแนวโน้มสูงกว่าการส่งออก และการค้าไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้จะยังมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นอีกด้วย

ภาพที่ 3.9 สถานการณ์และแนวโน้มความต้องการใช้ไม้ของประเทศไทย

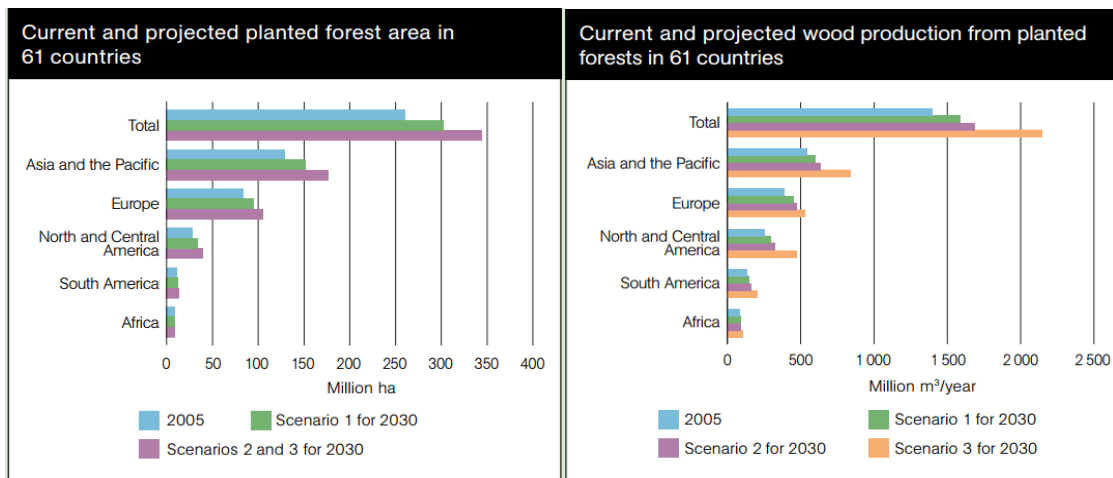
ที่มา: คณะวนศาสตร์ (2552)

3.2 ศักยภาพในการผลิตของประเทศไทย

3.2.1 ศักยภาพของพื้นที่

การคาดการณ์ความต้องการใช้ไม้ของโลกที่เพิ่มขึ้นในขณะที่การผลิตไม้จากป่าธรรมชาติลดลงชี้ให้เห็นว่าการปลูกสร้างสวนป่ายิ่งทวีความยิ่งขึ้นในปัจจุบันและอนาคต จากการสำรวจข้อมูลพื้นที่ป่าปลูกของโลกโดย FAO (2010) พบว่า ในปี พ.ศ. 2553 ทั่วโลกมีพื้นที่ป่าปลูก 264 ล้านเฮกตาร์ หรือคิดเป็นร้อยละ 6.6 ของพื้นที่ทั้งหมด ในภาพรวมภูมิภาคเอเชียมีพื้นที่ป่าปลูก 123 ล้านเฮกตาร์ หรือคิดเป็นร้อยละ 20.8 ของพื้นที่ทั้งหมด หากการเพิ่มพื้นที่ป่าปลูกอย่างช้าๆ เนื่องจากความต้องการเพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ และขาดพื้นที่ปลูกที่เหมาะสม จะทำให้มีพื้นที่ปลูกเพิ่มเป็น 300 ล้านเฮกตาร์ และมีผลผลิตไม้มากกว่า 1,500 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี (scenario 1) และหากการเพิ่มพื้นที่ปลูกเป็นไปอย่างต่อเนื่องจะทำให้มีพื้นที่ปลูกเพิ่มเป็น 350 ล้านเฮกตาร์ และมีผลผลิตไม้มากกว่า 1,700 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี (scenario 2) อย่างไรก็ตาม หากมีการ

กำหนดยุทธศาสตร์ที่ดี และมีองค์ความรู้ในการเพิ่มผลผลิตไม้ต่อหน่วยพื้นที่ที่จะทำให้สามารถเพิ่มผลผลิตไม้ถึง 2,200 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี (scenario 2) ดังแสดงในภาพที่ 3.10

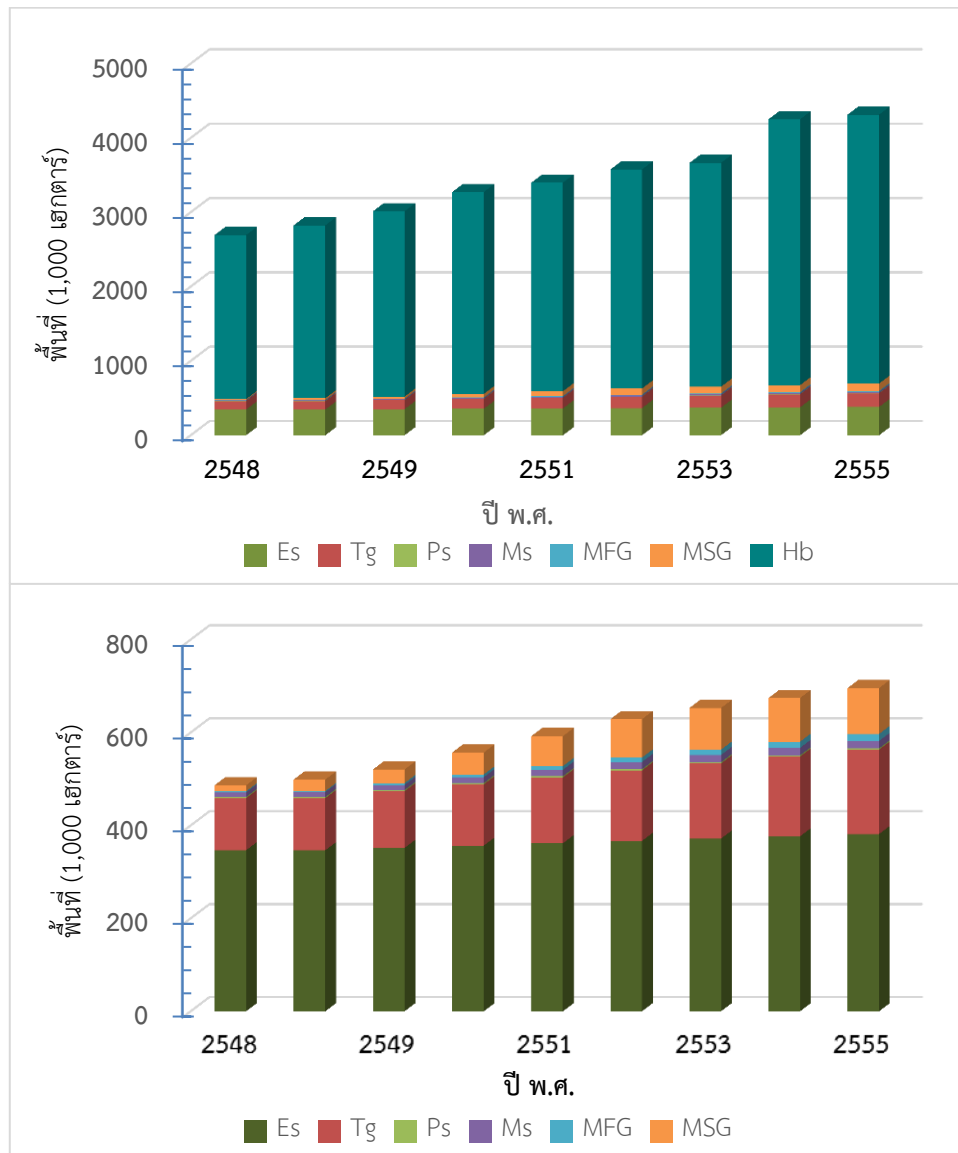
ภาพที่ 3.10 สถานการณ์และแนวโน้มของพื้นที่ป่าปลูก (ซ้าย) และผลผลิตไม้จากป่าปลูก (ขวา) ใน 61 ประเทศ

ที่มา: FAO (2010)

สำหรับประเทศไทย นโยบายการป่าไม้แห่งชาติกำหนดขึ้นในปี พ.ศ. 2528 เพื่อให้การจัดการและพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ สามารถกระทำได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาวและสอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติชนิดอื่น และเพื่อให้ส่วนราชการและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจร่วมกันและถือเป็นแนวทางปฏิบัติ โดยกำหนดให้มีป่าไม้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ จำแนกเป็นป่าเพื่อการอนุรักษ์ร้อยละ 25 และป่าเศรษฐกิจร้อยละ 15 โดยปัจจุบันพื้นที่อนุรักษ์เหล่านี้มีพื้นที่ประมาณ 72 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 22 ของพื้นที่ประเทศ ซึ่งใกล้เคียงกับเป้าหมายที่กำหนด ในขณะที่ป่าเศรษฐกิจที่กำหนดไว้เพื่อการผลิตไม้และของป่าเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจโดยตรง ซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินการโดยภาคเอกชน (รวมทั้งเกษตรกรรายย่อย) และองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) พื้นที่เหล่านี้มีไม่ถึง 5 ล้านไร่ เท่านั้น (ไม่รวมพื้นที่ปลูกยางพาราซึ่งมีประมาณ 20 ล้านไร่) ทั้งนี้แนวโน้มของพื้นที่ปลูกสร้างสวนป่าของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเนื่องจากพื้นที่สวนยางพารา (ภาพที่ 3.11) แต่ในปัจจุบันเป้าหมายที่จะสร้างป่าเศรษฐกิจให้ได้ร้อยละ 15 หรือ 48 ล้านไร่ นั้นยังห่างไกลจากความเป็นจริง นอกจากนี้ สถานการณ์ต่างๆ ที่อาจทำให้การเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจของประเทศยังไม่สามารถขับเคลื่อนได้เต็มที่ เช่น กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องที่เคร่งครัด เป็นต้น

จากการกำหนดพื้นที่ป่าไม้ตามนโยบายป่าไม้ของชาติร้อยละ 40 คิดเป็นเนื้อที่ 129 ล้านไร่ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ร้อยละ 25 คิดเป็นเนื้อที่ 81 ล้านไร่ พื้นที่ป่าเศรษฐกิจร้อยละ 15 คิดเป็นเนื้อที่ 48 ล้านไร่ และจากการวิเคราะห์สถานภาพของพื้นที่ป่าในปัจจุบันพบว่าพื้นที่ป่าไม้ทั้งป่าอนุรักษ์และป่าเศรษฐกิจอยู่ร้อยละ 31.58 ของพื้นที่ประเทศ คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 102 ล้านไร่ ซึ่งพื้นที่เกือบทั้งหมดเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ดังนั้น

พื้นที่ที่ขาดอยู่ประมาณ 26 ล้านไร่ จึงควรปลูกเป็นป่าเศรษฐกิจ โดยสามารถจำแนกเป็นพื้นที่ในเขตป่า (พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรม) เนื้อที่ 8.9 ล้านไร่ และพื้นที่นอกเขตป่าอีก 17.1 ล้านไร่ (ตารางที่ 3.1) ทั้งนี้ จำเป็นต้องมีมาตรการในการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่แต่ละส่วนที่แตกต่างกันไปตามสภาพของพื้นที่

หมายเหตุ: Es - *Eucalyptus* spp. Tg – *Tectona grandis* Ps – *Pinus* spp.
 Ms – Mangrove species MFG – mixed fast growing species
 MSG - mixed slow growing species

ภาพที่ 3.11 พื้นที่ปลูกสร้างสวนป่าของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2548-2556 จำแนกเป็นรายชนิด/กลุ่ม
 (ก) รวมพื้นที่ปลูกยางพารา (ข) ไม่รวมพื้นที่ปลูกยางพารา

ตารางที่ 3.1 สถานภาพพื้นที่ป่าไม้ในปัจจุบัน และพื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกป่าเศรษฐกิจ

ประเภทของพื้นที่	เนื้อที่ (ล้านไร่)
พื้นที่ป่าไม้ตามนโยบายป่าไม้ของชาติร้อยละ 40	129
พื้นที่ป่าอนุรักษ์ร้อยละ 25	81
พื้นที่ป่าเศรษฐกิจร้อยละ 15	48
1. พื้นที่ปลูกไม้เศรษฐกิจในปัจจุบัน	4.1
1.1 องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้	1.1
1.2 เอกชน/เกษตรกรรายย่อย/ที่ดินกรรมสิทธิ์อื่น	3.0
2. พื้นที่เป้าหมายปลูกไม้เศรษฐกิจเพิ่มเติม (2.1+2.2+2.3)	26.0
2.1 พื้นที่ในเขตป่า (พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรม)	8.7
2.1.1 พื้นที่บุกรุกปลูกยางพารา	3.1
2.1.2 พื้นที่บุกรุกปลูกปาล์มน้ำมัน	0.4
2.1.3 พื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรม (ลุ่มน้ำชั้น 3 4 และ 5)	5.2
2.2 พื้นที่นอกเขตป่า	14.6
2.2.1 พื้นที่นาไม่เหมาะสม (ร้อยละ 10 ของพื้นที่ 30 ล้านไร่)	3.0
2.2.2 พื้นที่ ส.ป.ก. (ไม่เกินร้อยละ 20 ของพื้นที่ 30 ล้านไร่)	5.0
2.2.3 พื้นที่ คทช.	1.0
2.2.3 พื้นที่ดินกรรมสิทธิ์อื่นๆ	5.6
2.3 พื้นที่สีเขียวในเขตเมือง	2.7
3. พื้นที่ปลูกยางพาราในปัจจุบัน	19
รวมพื้นที่ปลูกป่าเศรษฐกิจทั้งหมด (1+2+3)	49.1

3.2.2 ศักยภาพของพรรณไม้

จากข้อมูลปริมาณการใช้ไม้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นไม้สักจากการผลิตจากองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ และแหล่งอื่นที่ได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ รวมถึงยางพารา ยูคาลิปตัส กระจิน เทพา และสักจากสวนป่าเอกชน หากพิจารณาจากปริมาณการนำเข้า พบว่า มีไม้สนมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ไม้ยาง ไม้สัก ไม้กระบาก และไม้ตะเคียน ตามลำดับ ซึ่งสามารถจำแนกได้ 2 กลุ่มตามการใช้ประโยชน์ คือ กลุ่มไม้เพื่อการก่อสร้าง และกลุ่มไม้เพื่อการผลิตเฟอร์นิเจอร์ ในขณะที่มูลค่าไม้ที่ส่งออกร้อยละ 70 มาจาก

ยางพารา ที่เหลือเป็นไม้สัก ประดู่ เต็ง และรัง ตามลำดับ หากพิจารณาข้อมูลชนิด ปริมาณ และมูลค่าของไม้ที่นำเข้าและส่งออกของประเทศไทยในรูปของไม้ท่อน ไม้ แปรรูป สำหรับการก่อสร้างและทำเฟอร์นิเจอร์ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา พบว่า ไม้สัก และไม้ประดู่ เป็นสองชนิดแรกที่น่าสนใจ นอกจากนี้ในปัจจุบันไม้พะยุงเป็นไม้มีค่าพื้นเมืองที่มีความต้องการและมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และมีการเติบโตและผลผลิตในระดับปานกลาง ก็เป็นพรรณไม้อีกหนึ่งชนิดที่น่าสนใจ อย่างไรก็ตาม กลุ่มไม้โตเร็ว เช่น ยูคาลิปตัส กระถินณรงค์ กระถินเทพา กระถินลูกผสม และกระถินยักษ์ ก็เป็นอีกกลุ่ม ที่มีความต้องการสูง ทั้งเพื่ออุตสาหกรรมเยื่อและผลิตภัณฑ์กระดาษ และเพื่อเป็นไม้พลังงาน จากข้อสรุปของโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เพื่อเป็นทุนระยะยาว โดยคณะวนศาสตร์ (2552) ได้สรุปประเภทของพรรณไม้ที่ควรส่งเสริมการปลูกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

- 1) กลุ่มไม้โตเร็วที่มีอายุการตัดฟันสั้น เช่น ยูคาลิปตัส และกระถินลูกผสม เป็นต้น
- 2) กลุ่มไม้โตปานกลางที่มีอายุการตัดฟันยาว และราคาค่อนข้างสูง เช่น ประดู่ เป็นต้น
- 3) กลุ่มไม้โตปานกลางที่มีอายุการตัดฟันยาว และราคาสูง เช่น สัก เป็นต้น
- 4) กลุ่มไม้โตช้าที่มีอายุการตัดฟันยาว และราคาสูงมาก เช่น พะยุง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในการปลูกสร้างสวนป่าเศรษฐกิจนอกจากจะเลือกปลูกพรรณไม้ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์แล้ว การคัดเลือกชนิด สายพันธุ์ (family) สายต้น (clone) หรือลักษณะทางพันธุกรรม ให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่ปลูก หรือ ที่เรียกว่า site matching เป็นประเด็นสำคัญอย่างยิ่ง จากผลการศึกษาโครงการการจัดทำแผนแม่บทการปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศไทย โดยคณะวนศาสตร์ (2548) ได้กำหนดรูปแบบและวิธีการในการจำแนกเขตสมรรถนะที่ดินตามความเหมาะสมสำหรับการเติบโตของไม้เศรษฐกิจที่อาศัยปัจจัยพื้นฐานทางสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย ดัชนีความชื้น (H-index) ที่คำนวณได้จากปริมาณน้ำฝนกับอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือน และอุณหภูมิ และค่าดัชนีสมบัติของดินที่นำเอาประเภทของเนื้อดิน (soil texture) ค่าปฏิกิริยาดิน (soil reaction: pH) การระบายน้ำ (drainage) และระดับความสมบูรณ์ของสารอาหารในดิน (soil fertility) มากประกอบการพิจารณา ทำให้นำมาแจกแจงในบริเวณต่างๆ ได้ 8 เขตสมรรถนะที่ดิน (ภาพที่ 3.12) โดยมีลักษณะของพื้นที่ในแต่ละเขตสมรรถนะที่ดินดังต่อไปนี้

เขตสมรรถนะที่ 1 ความชื้นสูงมาก ดินดี (HvhSh) เป็นบริเวณพื้นที่ที่มีสภาพความชื้นเฉลี่ยตลอดปีอยู่ในระดับสูง มีคุณสมบัติดินที่เหมาะสมกับการปลูกต้นไม้ในระดับปานกลางถึงดี มีช่วงฤดูแล้งที่ค่อนข้างสั้นและไม่ชัดเจน

เขตสมรรถนะที่ 2 ความชื้นสูง ดินดี (HhSh) เป็นบริเวณพื้นที่ที่มีสภาพความชื้นเฉลี่ยตลอดปีอยู่ในระดับสูง มีคุณสมบัติดินที่เหมาะสมกับการปลูกต้นไม้ในระดับปานกลางถึงดี แต่มีช่วงฤดูแล้งที่ชัดเจนและนานเกิน 4 เดือน

เขตสมรรถนะที่ 3 ความชื้นค่อนข้างสูง ดินดี (HrhSh) เป็นบริเวณพื้นที่ที่มีสภาพความชื้นเฉลี่ยตลอดปีอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และมีคุณสมบัติดินที่เหมาะสมกับการปลูกต้นไม้ในระดับปานกลางถึงดี

เขตสมรรถนะที่ 4 ความชื้นปานกลาง ดินดี (HmSh) เป็นบริเวณพื้นที่ที่มีสภาพความชื้นเฉลี่ยตลอดปี อยู่ในระดับปานกลาง และมีคุณสมบัติดินที่เหมาะสมกับการปลูกต้นไม้ในระดับ ปานกลางถึงดี

เขตสมรรถนะที่ 5 ความชื้นค่อนข้างต่ำ ดินดี (HrlSh) เป็นบริเวณพื้นที่ที่มีสภาพความชื้นเฉลี่ยตลอดปี ค่อนข้างต่ำ แต่มีคุณสมบัติดินที่เหมาะสมกับการปลูกต้นไม้ในระดับปานกลางถึงดี

เขตสมรรถนะที่ 6 ความชื้นค่อนข้างสูง ดินไม่ดี (HghSl) เป็นบริเวณพื้นที่ที่มีสภาพความชื้นเฉลี่ย ตลอดปีในระดับปานกลางถึงสูงมากและมีคุณสมบัติดินที่เหมาะสมกับการปลูกต้นไม้ในระดับต่ำถึงต่ำมาก

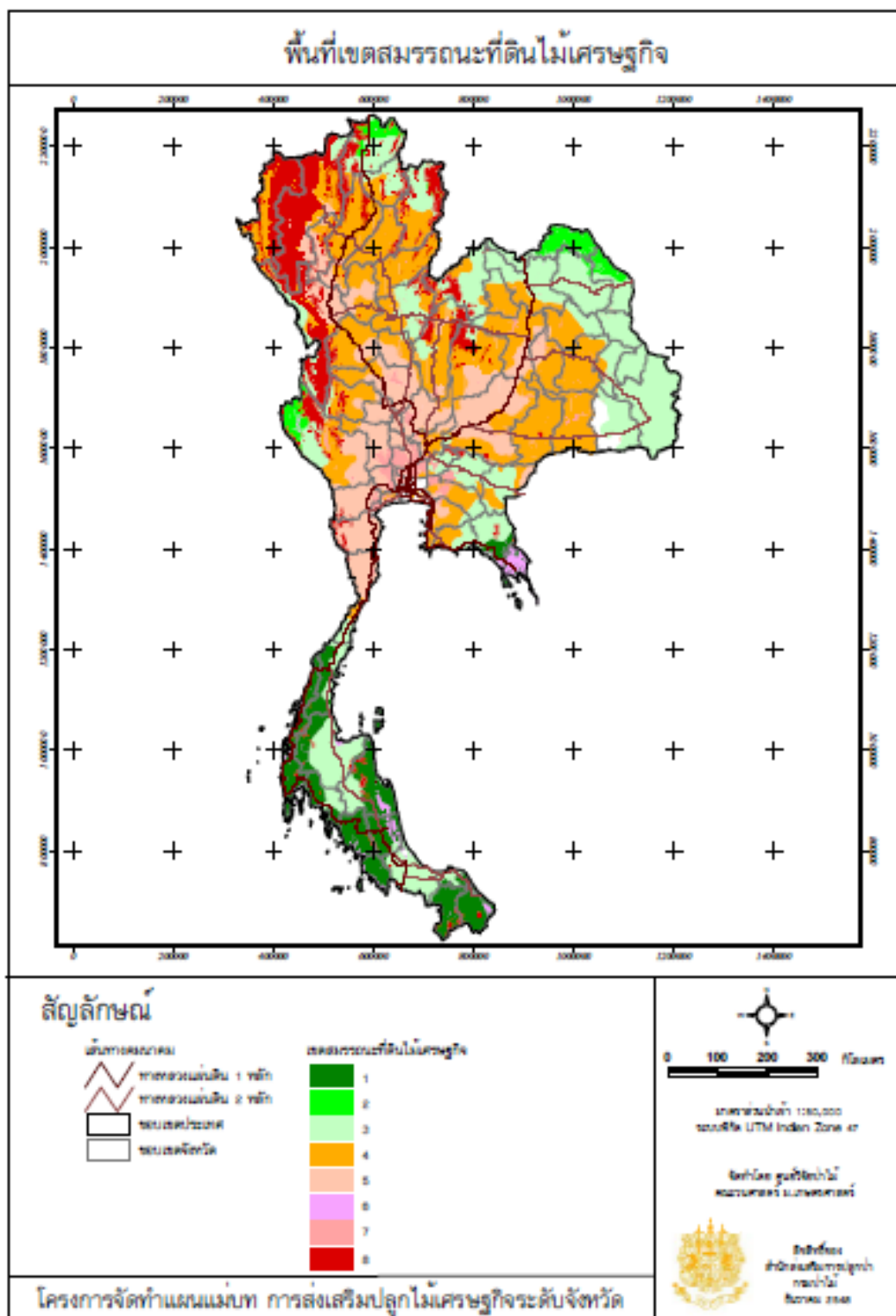
เขตสมรรถนะที่ 7 ความชื้นค่อนข้างต่ำ ดินไม่ดี (HglSl) เป็นบริเวณพื้นที่ที่มีสภาพความชื้นเฉลี่ยตลอด ปีค่อนข้างต่ำ และมีคุณสมบัติดินที่เหมาะสมกับการปลูกต้นไม้ในระดับที่ต่ำถึงต่ำมาก

เขตสมรรถนะที่ 8 พื้นที่สูง (Highland) เป็นบริเวณพื้นที่ที่มีระดับความสูงของพื้นที่สูงเกิน 700 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ซึ่งมีความเหมาะสมกับพรรณไม้ที่สามารถเติบโตได้ภายใต้สภาวะที่มีความชื้นสูง แต่อุณหภูมิต่ำ

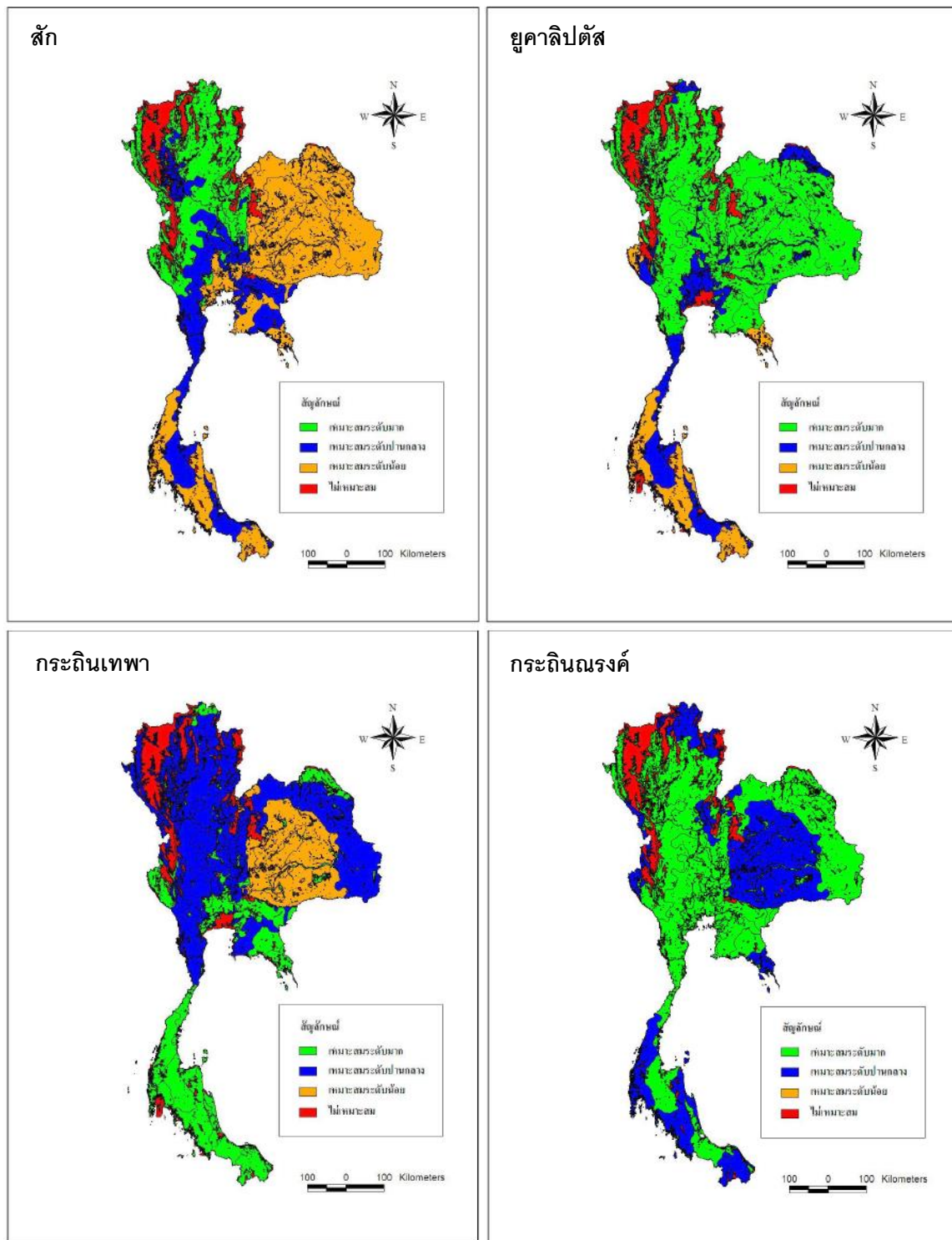
จากการจำแนกเขตสมรรถนะที่ดินออกเป็นกลุ่มกระจายไปในแต่ละภูมิภาคข้างต้น คณะวนศาสตร์ (2554) ทำให้สามารถสร้างความสัมพันธ์และประเมินการเติบโตของต้นไม้ชนิดต่างๆ ได้ ตามชนิดไม้ที่มี ศักยภาพในการส่งเสริมการปลูก ประกอบด้วย สัก ยูคาลิปตัส กระถินเทพา กระถินณรงค์ กระถินยักษ์ ยางพารา และพรรณไม้อื่นๆ อีก 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 พรรณไม้พื้นเมืองโตช้า (พะยุง ประดู่ป่า และ มะค่าโมง) และพรรณไม้อื่นๆ และกลุ่มที่ 2 พรรณไม้พื้นเมืองโตช้าที่ชอบสภาพอากาศที่มีความชื้นสูง (ยางนา และตะเคียนทอง) โดยกำหนดความเหมาะสมของเขตสมรรถนะที่ดินกับชนิดไม้ไว้ 4 ระดับ คือ พื้นที่เหมาะสม มาก (H) เหมาะสมปานกลาง (M) เหมาะสมน้อย (L) และไม่มีความเหมาะสม (N) ดังแสดงในภาพที่ 3.13

ประเทศไทยเป็นประเทศในเขตร้อน ทำให้มีข้อได้เปรียบในด้านการเติบโตและผลผลิตของสวนไม้ เศรษฐกิจเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในเขตอบอุ่น และยังมีความก้าวหน้าในการพัฒนาพันธุ์ไม้เศรษฐกิจ ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเลือกปลูกพรรณไม้ที่เหมาะสมกับพื้นที่จะทำให้ได้ผลผลิตไม่มากยิ่งขึ้น ตารางที่ 3.2 แสดงให้เห็นถึงการเติบโตและผลผลิตของพรรณไม้ต่างๆ ที่นิยมปลูก และมีศักยภาพเพื่อส่งเสริม การปลูกไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร และยังเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของการเติบโตและ ผลผลิตหากปลูกในพื้นที่ที่เหมาะสมและพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม

ในการคัดเลือกชนิดพรรณไม้สำหรับส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ นอกจากการพิจารณาคัดเลือกชนิด พรรณไม้ตามความเหมาะสมของศักยภาพของพื้นที่ปลูกแล้ว ยังต้องพิจารณาประเด็นอื่นๆ ประกอบการ ตัดสินใจด้วย เช่น วัตถุประสงค์ของการปลูก หรือการใช้ประโยชน์ เป็นต้น ตารางที่ 3.3 สรุปข้อดีและข้อด้อย ของการเลือกปลูกพรรณไม้ชนิดต่างๆ เพื่อส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร

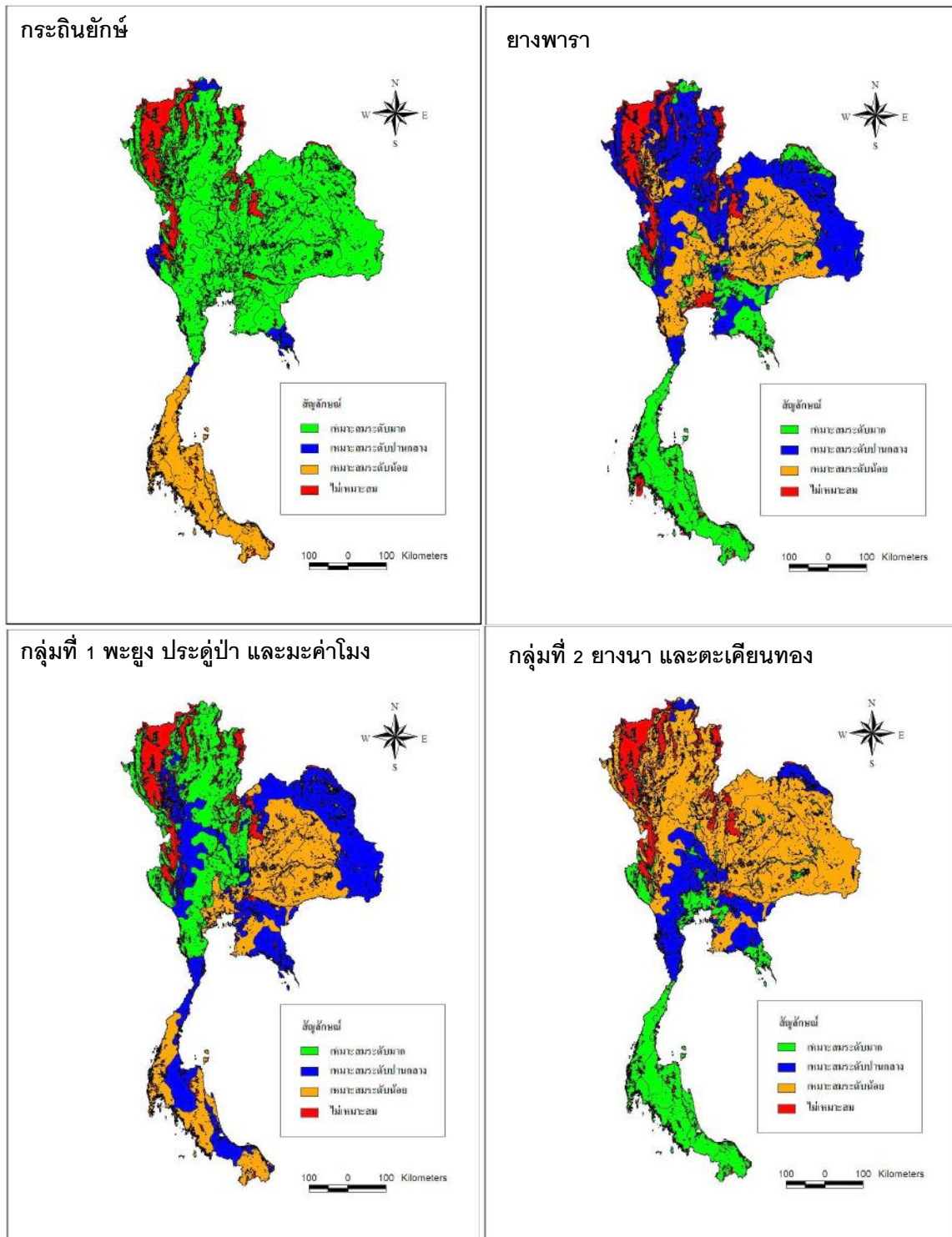

ภาพที่ 3.12 พื้นที่เขตสมรรถนะที่ดินที่จำแนกโดยปัจจัยสภาพของพื้นที่ของประเทศไทย
 ที่มา: คณະวนศาสตร์ (2548)

ภาพที่ 3.13 จากการจำแนกเขตสมรรถนะที่ดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกพรรณไม้สัก ยูคาลิปตัส กระดินเทพา กระดินณรงค์ กระดินยักษ์ ยางพารา กลุ่มที่ 1 พะยูง ประดู่ป่า และมะค่าโมง และกลุ่มที่ 2 ยางนา และตะเคียนทอง

ที่มา: คณะวนศาสตร์ (2554)

ภาพที่ 3.13 (ต่อ)

ตารางที่ 3.2 การเติบโตและผลผลิตพรรณไม้ชนิดต่างๆ ที่มีศักยภาพสำหรับส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจแบบ
ครบวงจร

ชนิด/กลุ่มพรรณไม้	ศักยภาพของพื้นที่	ความเพิ่มพูนเฉลี่ยรายปี		
		ความสูง (ม./ปี)	เส้นผ่านศูนย์กลางเพียงอก (ซม./ปี)	มวลชีวภาพเหนือดิน (ตัน/ไร่/ปี)
สัก	เหมาะสมมาก	1.50	1.62	0.96
	เหมาะสมปานกลาง	1.08	1.12	0.77
	เหมาะสมน้อย	0.75	0.94	0.61
ยูคาลิปตัส	เหมาะสมมาก	4.45	2.96	2.49
	เหมาะสมปานกลาง	3.86	2.64	1.95
	เหมาะสมน้อย	3.85	2.49	1.29
กระถินเทพา	เหมาะสมมาก	3.10	2.64	3.06
	เหมาะสมปานกลาง	2.79	2.49	2.22
	เหมาะสมน้อย	1.90	1.82	2.01
กระถินณรงค์	เหมาะสมมาก	2.96	2.38	2.21
	เหมาะสมปานกลาง	3.00	2.99	1.79
	เหมาะสมน้อย	2.65	2.44	1.15
กระถินยักษ์	เหมาะสมมาก	2.11	1.29	2.66
	เหมาะสมปานกลาง	1.63	1.09	1.97
	เหมาะสมน้อย	1.28	0.90	0.32
โกก้าง	ไม่ได้จำแนกพื้นที่	0.68	0.79	1.06
ยางพารา	ไม่ได้จำแนกพื้นที่	1.12	1.09	1.80
พรรณไม้พื้นเมืองโตช้า	ไม่ได้จำแนกพื้นที่	0.74	0.76	0.42
พรรณไม้เอนกประสงค์	ไม่ได้จำแนกพื้นที่	1.90	2.16	0.61
พรรณไม้ปลูกในเมือง	ไม่ได้จำแนกพื้นที่	1.06	2.77*	0.52

ที่มา: ดัดแปลงจากคณะวนศาสตร์ (2554)

ตารางที่ 3.3 สรุปข้อดีและข้อด้อยของการเลือกปลูกพรรณไม้ชนิดต่างๆ เพื่อส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร

พรรณไม้	ข้อดี	ข้อด้อย
สัก	1. เป็นพรรณไม้เศรษฐกิจที่มีคุณค่า ราคาแพง 2. เป็นที่ต้องการของตลาด 3. สามารถปลูกในรูปแบบวนเกษตรในระยะแรก 4. ทนไฟ เหมาะกับพื้นที่ที่มีไฟป่า 5. มีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง	1. ขึ้นได้จำกัด เฉพาะพื้นที่ที่เหมาะสม 2. มีเงื่อนไขทางกฎหมายควบคุมการตัดฟัน 3. ผลัดใบในหน้าแล้ง 4. มีรอบตัดฟันยาว
ยูคาลิปตัส	1. โตเร็ว 2. สามารถปลูกในรูปแบบวนเกษตร 3. มีตลาดการใช้ประโยชน์ที่ชัดเจน 4. ปลูกง่าย ทนต่อสภาพแล้ง 5. มีรอบตัดฟันสั้น 6. มีความสามารถในการแตกหน่อได้ดี 7. มีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง	1. มีความหลากหลายทางพันธุกรรมแคบ 2. มีทัศนคติในแง่ลบจากคนบางกลุ่ม
อะเคเซีย	1. โตเร็ว 2. เป็นพรรณไม้วงศ์ถั่ว ช่วยปรับปรุงดิน 3. ขึ้นได้ในดินที่เป็นกรด 4. ไม่ผลัดใบ 5. ใบใช้เป็นอาหารสัตว์ได้ 6. มีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง	1. มีระบบรากตื้น โคนล้มง่าย 2. มีปัญหาเรื่องไส้ฟัก (heart rot) 3. การใช้ประโยชน์ยังค่อนข้างจำกัด
กระถินยักษ์	1. โตเร็ว ผลผลิตสูง 2. รอบตัดฟันสั้น แตกหน่อได้ดี 3. ใบใช้เป็นอาหารสัตว์ได้ 4. เป็นพรรณไม้วงศ์ถั่ว ช่วยปรับปรุงดิน 5. เป็นที่ต้องการของตลาดไม้พลังงาน	1. ไม่ทนต่อแมลงจำพวกเพลี้ย
ยางพารา	1. ในระยะแรกมีการเติบโตเร็ว 2. มีรายได้จากน้ำยาง 3. สามารถปลูกในรูปแบบวนเกษตร 4. มีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง	1. ขึ้นได้จำกัด เฉพาะพื้นที่ที่เหมาะสม 2. มีการจัดการแบบพืชเกษตร เช่น ใส่ปุ๋ยมาก 3. ระบบรากตื้นไม่เหมาะแก่การปลูกเพื่ออนุรักษ์
พรรณไม้พื้นเมืองโตช้า	1. มีอายุยืนนาน 2. เป็นพรรณไม้มีค่า หายาก ราคาสูง	1. โตช้า ต้องใช้ระยะเวลายาวนาน 2. ไม่เหมาะในการปลูกเชิงเดี่ยว 3. ขาดองค์ความรู้

3.3 ความพร้อมของระบบกลไกสนับสนุนในการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ

3.3.1 นโยบาย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยการปลูกสร้างสวนป่าของประเทศไทยได้ถูกกำหนดไว้ครั้งแรกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา และได้มีกำหนดไว้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับจนถึงปัจจุบัน และยังมีนโยบายป่าไม้แห่งชาติ พ.ศ. 2528 กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศในอัตราร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ ได้แก่ ป่าเพื่อการอนุรักษ์ กำหนดไว้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่หายากและป้องกันภัยธรรมชาติอันเกิดจากน้ำท่วมและการพังทลายของดิน ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย และนันทนาการของประชาชนในอัตราร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ และป่าเพื่อเศรษฐกิจ กำหนดไว้เพื่อการผลิตไม้และของป่าเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจในอัตราร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศ ทั้งนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ดำเนินการต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 และยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรมตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมียุทธศาสตร์ขับเคลื่อนทุนทางธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน และน้ำ โดยเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศเพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) เป็นกรอบแผนงานในการพัฒนาประเทศ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วย 6 ประเด็นยุทธศาสตร์ และมี 2 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 – 2564 มีวัตถุประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม คือ “เพื่อให้การจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร มีความมั่นคง ความยั่งยืน และมีความสมดุลกับการขยายตัวของการพัฒนาประเทศ รวมถึงลดความเสี่ยงจากผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์” บรรจุอยู่ในนโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไปข้อที่ 11 เพื่อรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งเป็นการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 อนุรักษ์ คุ้มครอง พัฒนา ส่งเสริม และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทาง

ชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้จากพื้นที่เสื่อมโทรม และสร้างป่าเศรษฐกิจ และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 5 ลดก๊าซเรือนกระจกและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดยการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้

ยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งมีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาทั้งหมด 7 ยุทธศาสตร์ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “บริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้มั่นคงและยั่งยืน” และสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และแผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี ทั้งนี้การเพิ่มพื้นที่ป่าทั้งในและนอกเขตป่าถือเป็นพันธกิจสำคัญ

แผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พ.ศ. 2557 ซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มอบให้ กอ.รมน. กับ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมวางยุทธศาสตร์และกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย คือ การพิทักษ์รักษาพื้นที่ป่าไม้ให้มีสภาพป่าที่สมบูรณ์ให้ได้พื้นที่ป่าไม้น้อยร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศภายใน 10 ปี

ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) มุ่งในการแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งให้เอื้อต่อการพัฒนาภาคการเกษตรในระยะยาว เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “เกษตรกรรมมั่นคง ภาคการเกษตรมั่นคง ทฤษฎีการเกษตรยั่งยืน” และให้ความสำคัญกับการผลิตภาคเกษตรที่จำเป็นต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และส่งเสริมให้เกษตรกรทำการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579) จึงควรเป็นการพัฒนากระบวนการทางนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศที่ต้องมุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์และเชื่อมโยงการพัฒนาสาขาต่างๆ อย่างเป็นระบบ โดยพิจารณาตั้งแต่การวางกรอบยุทธศาสตร์ชาติเพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการสร้างสมดุลของระบบนิเวศ โดยใช้กระบวนการความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ในสังคม และการถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ต้องดำเนินการให้สัมพันธ์กับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาในสาขาต่างๆ (Sectorial Plan)

3.3.2 การจัดการองค์กร

การขับเคลื่อนการส่งเสริมป่าเศรษฐกิจแบบครบวงจร เป็นพันธกิจโดยตรงของกรมป่าไม้ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันรักษาป่าควบคุมดูแล จัดทำแผนกลยุทธ์ในการป้องกันการบุกรุกทำลายป่า และการกระทำผิดในพื้นที่ป่าไม้ ตามระเบียบกฎหมายป่าไม้ วางแผน และประสานงานเกี่ยวกับการปลูกป่าเพื่อการฟื้นฟูสภาพป่า และระบบนิเวศ ส่งเสริมชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกป่า การจัดการป่าชุมชน และการปลูกสร้าง

สวนป่าเชิงเศรษฐกิจ อนุรักษ์ คุ่มครอง ดูแลรักษา และจัดการให้มีการใช้ประโยชน์ ที่ดินป่าไม้และการอนุญาต ที่เกี่ยวกับ การใช้ประโยชน์จากไม้ อุตสาหกรรม ที่ดินป่าไม้ และผลิตผลป่าไม้ ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนา ที่เกี่ยวข้อง กับป่าไม้ ผลิตผลป่าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ และปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด หรือตามที่ กระทรวง หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย โดยกรมป่าไม้กำหนดยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และกำหนดวิสัยทัศน์ “บริหารจัดการพื้นที่ป่า เศรษฐกิจร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศ โดยการอนุรักษ์ พื้นฟู และใช้ประโยชน์อย่างมีส่วนร่วม เพื่อบรรลุผล เป้าหมายสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนภายในปี 2579” และกำหนดพันธกิจ เพื่อป้องกัน และรักษาพื้นที่ป่าไม้ให้คง อยู่ บริหารจัดการที่ดินป่าไม้อย่างเป็นระบบและเป็นธรรม เพิ่มและฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม บริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยการมีส่วนร่วม วิจัยและพัฒนาการป่าไม้ เพื่อการใช้ประโยชน์ อย่างยั่งยืน และเสริมสร้างขีดความสามารถเชิงรุกขององค์กร ระบบ กลไก และข้อมูลในการบริหารจัดการ รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ โดยมีสำนักส่งเสริมการปลูกป่า เป็นหน่วยงานที่ขับเคลื่อนแผน ยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ นอกจากนี้ การเตรียมพร้อมของบทบาทภารกิจของหน่วยงานรับผิดชอบหลักและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับการพัฒนากระบวนการและกลไกสนับสนุนการทำงาน การสร้างการรับรู้และการ มีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรทางสังคมที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นสิ่งสำคัญ และยังต้องได้รับการสนับสนุนหรือ ให้การยอมรับของภาคประชาสังคมอีกด้วย

3.4 การวิเคราะห์ช่องว่างและการเสริมสร้างโอกาสในการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร

3.4.1 นโยบาย ระเบียบปฏิบัติ และการจัดการองค์กร

นโยบายป่าไม้กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศอย่างน้อยใน อัตราร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศเพื่อ ประโยชน์ 2 ประการ ได้แก่ ป่าเพื่อการอนุรักษ์ ในอัตราร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ และป่าเพื่อเศรษฐกิจ ในอัตราร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศ ไว้อย่างชัดเจนในนโยบายป่าไม้แห่งชาติ พ.ศ. 2528 นอกจากนี้ยังได้ กำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องได้ถือปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตาม เป้าหมาย แต่ที่ผ่านมาหน่วยงานที่รับผิดชอบยังไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมให้ได้พื้นที่ตาม เป้าหมายที่กำหนด

นโยบายการปลูกสร้างสวนป่าของประเทศไทยได้ถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา เช่น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) กำหนดให้รัฐบาลต้องทำการปลูกสร้างสวนป่าปีละ 13,000 ไร่ โดยเป็นสวนสักปีละ 5,000 ไร่ และสวนป่าไม้กระยาเลย ปีละ 8,000 ไร่ รวมในช่วง 6 ปี กำหนดให้ดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า 78,000 ไร่ และได้เริ่มให้เอกชนเข้ามามีบทบาท พอมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510- 2514) กำหนดให้รัฐบาลต้องทำการปลูกสร้างสวนป่าเพิ่มขึ้นเป็น 140,000 ไร่ โดยเป็นสวนสักปีละ 90,000 ไร่

และสวนป่าไม้กระยาเลย ปีละ 50,000 ไร่ สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) กำหนดให้มีการปลูกป่าปีละ 20,000 ไร่ ทั้งในพื้นที่ว่างเปล่า หรือสวนป่าเสื่อมโทรม พื้นที่ต้นน้ำ แต่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2520-2524) กำหนดการปลูกป่าไว้ถึงปีละ 500,000 ไร่ โดยไม่ได้จำแนกประเภท ซึ่งนอกเหนือจากภาครัฐแล้ว กำหนดให้จ้างเหมาเอกชนปลูกป่า และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) กำหนดให้มีการปลูกป่าเศรษฐกิจปีละ 300,000 ไร่ โดยเน้นการส่งเสริมภาคเอกชนเป็นผู้ปลูก และการปลูกป่าชายเลน และการปลูกไม้โตเร็วเพื่อทำไม้ฟืน แต่เนื้อที่สวนป่าที่เริ่มต้นปลูกตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 จนถึง ฉบับที่ 4 โดยหน่วยงานภาครัฐดำเนินการได้เพียงประมาณ 658, 000 ล้านไร่ เท่านั้นเอง ซึ่งคิดเป็นเพียงร้อยละ 80 (บุญวงศ์, 2526)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2532 นายพิชัย รัตตกุล ในฐานะประธานคณะกรรมการวางแผนการปลูกป่าและดูแลรักษาป่า จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนหลักการปลูกสร้างสวนป่า และคณะทำงานเพื่อศึกษาเรื่องส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการปลูกป่าในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และกำหนดเป้าหมายพื้นที่ปลูกเป็น 38.5 ล้านไร่ ในระยะเวลา 30 ปี (พ.ศ. 2534-2563) โดยกำหนดให้เป็นความรับผิดชอบของภาครัฐร้อยละ 30 (11.55 ล้านไร่) และภาคเอกชนร้อยละ 70 (26.95 ล้านไร่) เน้นการปลูกสร้างสวนป่าเศรษฐกิจ หรือสวนป่าอุตสาหกรรมและสวนป่าชุมชน ใน 17 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยกำหนดเป้าหมายเป็นรายจังหวัด (บุญวงศ์, 2532)

แต่ที่ผ่านมาการปฏิบัติตามแผนเพื่อให้ได้ป่าเศรษฐกิจในปริมาณที่กำหนดยังไม่เป็นรูปธรรม ถึงรัฐได้กำหนดหน่วยงานให้รับผิดชอบหน้าที่ดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน แต่แนวทางการปฏิบัติในการขับเคลื่อนการเพิ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าเศรษฐกิจยังขาดความชัดเจน และเฉพาะเจาะจงสำหรับป่าในแต่ละประเภท นอกจากนี้ระเบียบปฏิบัติทางราชการที่ไม่สามารถแยกแนวทางปฏิบัติสำหรับป่าอนุรักษ์และป่าเศรษฐกิจอย่างชัดเจนเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า ทั้งที่ดำเนินการโดยรัฐ และภาคเอกชน ที่สำคัญระเบียบปฏิบัติในการควบคุมการดำเนินงานทางด้านป่าไม้มีผลต่อการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าในหลายๆ ด้าน ตั้งแต่การปลูกจนถึงการใช้ประโยชน์ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาส่งเสริม การปลูกสร้างสวนป่าของประเทศไทย โดยเฉพาะการส่งเสริมให้เกิดการปลูกสวนไม้เศรษฐกิจ นอกจากนี้ ปัญหาหลายส่วนเกิดจากกลไกการควบคุมการปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจรมีการกำหนดนโยบายไว้อย่างชัดเจนทั้งในระดับชาติ และระดับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมนโยบาย แต่การขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุผลตามนโยบาย ควรมีการศึกษาเพื่อทบทวนบทบาทขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร การทบทวนกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงแก้ไข ให้สอดคล้องกับการดำเนินงานเชิงรุก หน่วยงานภาครัฐควรต้องมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบ

วงจรเพื่อสนับสนุนนโยบายในระดับชาติและรายสาขา และกำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนให้เป็นอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ และจัดลำดับความสำคัญของแผนงานตามความจำเป็น

3.4.2 การสร้างแรงจูงใจและการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ไม้เศรษฐกิจที่กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดในปัจจุบันมีทั้งไม้รอบตัดพินสั้น ปานกลาง และยาว เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่ใช้แตกต่างกัน ทั้งการใช้ในภาคครัวเรือน ภาคอุตสาหกรรมไม้ รวมถึงภาคพลังงานที่ทวีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน แต่แนวโน้มการปลูกสวนไม้เศรษฐกิจมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติในด้านระเบียบปฏิบัติ และการจัดการองค์กร ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น แต่หากเปรียบเทียบกับภาคการเกษตร กลไกการส่งเสริมสวนป่าไม้เศรษฐกิจของประเทศไทยยังตามหลังพืชเกษตรอยู่มาก เนื่องจากรัฐบาลมักจะมีโครงการสนับสนุนพืชเกษตร และยังมีองค์กรสนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชน ทำให้ธุรกิจสวนป่าซึ่งเป็นการลงทุนที่ใช้เวลาไม่น้อยกว่า 3-4 ปี จึงไม่อยู่ในสถานะที่สามารถแข่งขันกับพืชเกษตรได้เลยหากไม่มีมาตรการสร้างแรงจูงใจ ดังนั้นจึงควรมีการใช้เครื่องมือทางการเงิน การคลัง และด้านเศรษฐศาสตร์ ที่สนับสนุนรองรับการพัฒนาสวนไม้เศรษฐกิจให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้ง่าย เช่น การตั้งกองทุนปลูกไม้เศรษฐกิจ ระบบธนาคารต้นไม้ การใช้มาตรการลดหย่อนภาษี การกู้เงินปลอดดอกเบี้ย รวมทั้งกลไกการจ่ายค่าตอบแทนคุณระบบนิเวศ (Payment for Environmental Service: PES) เป็นต้น นอกจากนี้ อาจนำระบบความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) มาใช้ในกระบวนการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน โดยต้องเน้นให้เห็นว่าจะได้ประโยชน์มากขึ้นจากการที่ชุมชนได้ประโยชน์ทางตรงจากสวนป่าที่ปลูกสร้างขึ้น รวมถึงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อลดก๊าซเรือนกระจกในการซื้อขายคาร์บอนเครดิตในตลาดภาคสมัครใจรูปแบบต่างๆ การสร้างแรงจูงใจจะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในพัฒนาการปลูกป่า และสวนป่าในรูปแบบต่างๆ นอกจากนี้ ควรมาตรการเชิงรุกโดยใช้เครื่องมือทางการเงิน การคลัง และด้านเศรษฐศาสตร์ เพื่อเพิ่มป่าเศรษฐกิจโดยการปลูกต้นไม้นอกเขตป่าไม้ (tree outside forest: TOF) ซึ่งป่าที่ปลูกนอกเขตป่านี้นอกจากจะได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจแล้วยังมีประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ ป่าเศรษฐกิจยังมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการบรรเทาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีส่วนสำคัญที่ช่วยลดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์กลับคืนจากบรรยากาศผ่านกระบวนการสังเคราะห์แสง นำมาสร้างสารอินทรีย์ซึ่งมีคาร์บอนเป็นองค์ประกอบและนำมาเก็บไว้ในส่วนต่างๆ ได้แก่ ลำต้น กิ่ง ใบ และราก และสามารถคืนกลับสู่ดินโดยกระบวนการย่อยสลายของเศษซากพืช ดังนั้น จึงมีกลไกการสร้างแรงจูงใจในการปลูกต้นไม้ หรือปลูกป่าเพื่อลดก๊าซเรือนกระจก ทั้งในระดับนานาชาติภายใต้พันธสัญญา UNFCCC (compliance market) และภาคสมัครใจ (voluntary carbon market) และในระดับชาติทางองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) ได้พัฒนาโครงการลดก๊าซเรือนกระจกตามมาตรฐานของ

ประเทศไทย (Thailand Voluntary Emission Reduction Program: T-VER) ประเภทต่างๆ รวมถึง การปลูกป่าอย่างยั่งยืน (sustainable forestation) ซึ่งมีความพิเศษตรงที่นอกจากจะสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้และสามารถดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากบรรยากาศ แล้วยังมีบทบาทสำคัญต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมด้วย การปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อลดก๊าซเรือนกระจกจึงนับเป็นกลไกการสร้างแรงจูงใจและการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ที่ใช้การพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานสิ่งแวดล้อม (green economy) อีกทางหนึ่ง

3.4.3 การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ

ที่ผ่านมาการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจดำเนินมาหลายยุคสมัยโดยหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบ แต่ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนอื่นๆ กลไกการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร อาจไม่สามารถประสบความสำเร็จได้เลยหากไม่ได้มีการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนอื่นๆ เช่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเงิน และการคลัง และการสนับสนุนเงินทุนวิจัย

เอกชนมีบทบาทในการปลูกไม้เศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่โตเร็ว โดยดำเนินการในลักษณะการปลูกไม้แบบมีพันธสัญญา (contract farming) และการดำเนินการปลูกป่าในอุตสาหกรรมแบบครบวงจร ในขณะที่การสนับสนุนการสร้างการรวมกลุ่มของเกษตรกรและผู้ประกอบการในรูปของสหกรณ์ หรือ วิสาหกิจชุมชน จะเป็นทางหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ นอกจากนี้ การสนับสนุนเครือข่ายการวิจัยเกี่ยวกับไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจรตั้งแต่การพัฒนาพันธุ์ การปลูก การจัดการ การใช้ประโยชน์ และการบริหารจัดการ เช่น หน่วยงานที่ให้เงินทุนสนับสนุนการวิจัยทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มโอกาสทางด้านการวิจัย และผลักดันให้เกิดแผนงานวิจัยไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจรในระดับชาติ

3.4.4 การสนับสนุนด้านวิชาการ

ปัญหาทางวิชาการ เป็นอุปสรรคปัญหาที่เกษตรกรและผู้ประกอบการต้องประสบโดยทั่วไป โดยเฉพาะในระยะเริ่มต้นของการดำเนินงานในครั้งแรกๆ ปัญหาทางด้านวิชาการที่มักเกิดกับเกษตรกรและผู้ประกอบการ เช่น เทคนิคการปลูกต้นไม้แต่ละชนิด การปลูกชนิดไม้ที่ไม่เหมาะกับพื้นที่ การขาดแคลนเมล็ดไม้ การเตรียมกล้าไม้ไม่ได้ขนาด และปัญหาจากภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น ความแห้งแล้ง ไฟป่า โรค และแมลง เป็นต้น นอกจากนี้ การสนับสนุนให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านไม้เศรษฐกิจ ทั้งการคัดเลือกพื้นที่ การคัดเลือกพันธุ์ ระบบการปลูก ระบบการจัดการและเก็บเกี่ยว การพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์ ระบบการขนส่ง การเข้าถึงระบบตลาดและกลุ่มผู้บริโภค ตลอดจนการเตรียมความพร้อมแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการไม้เศรษฐกิจทั้งความรู้และทักษะในการวางแผนการปลูกและผลิตไม้เศรษฐกิจ นอกจากนี้ การพัฒนาการเข้าถึง และการแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ วิธีปฏิบัติที่ดี เทคโนโลยี และนวัตกรรมสู่เกษตรกรและผู้ประกอบการ นับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของความสำเร็จของการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ

บทที่ 4 ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579)

4.1 มโนทัศน์และความเชื่อมโยงของห่วงโซ่เชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579)

ในการพัฒนาสู่ยุทธศาสตร์และแผนงานส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579) ได้นำเอา ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งมีประเด็นด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมาเป็นกรอบในการดำเนินงานร่วมกับประเด็นยุทธศาสตร์รายสาขา ทั้งนี้ มโนทัศน์และความเชื่อมโยงของห่วงโซ่เชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579) สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 มโนทัศน์และความเชื่อมโยงของห่วงโซ่เชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579)

4.1.1 ความสัมพันธ์ของห่วงโซ่เชิงยุทธศาสตร์การพัฒนากับการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจไทย

ยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นกระบวนการทางนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศที่ต้องมุ่งเน้นการสร้าง ความสัมพันธ์และเชื่อมโยงการพัฒนาในสาขาต่างๆ อย่างเป็นระบบ โดยพิจารณาตั้งแต่การวางกรอบยุทธศาสตร์ ชาติเพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการสร้างสมดุลของระบบนิเวศ โดยใช้กระบวนการความร่วมมือ ของภาคส่วนต่างๆ ในสังคม ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีว่า รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์การ พัฒนาชาติระยะยาว 20 ปี ให้ครอบคลุมทั้งการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การส่งเสริม

การเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันในสังคม การพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพ การสร้างความมั่นคงแห่งรัฐ และการปรับสมดุลภาครัฐ ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติที่ได้วางเค้าโครงและกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องมีการดำเนินมาตรการ แผนงาน โครงการที่สำคัญต่างๆ รองรับการพัฒนาที่ยั่งยืนในแต่ละด้านอย่างเชื่อมโยงกัน

การถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ต้องดำเนินการให้สัมพันธ์กับแผนแม่บทการพัฒนาในสาขาต่างๆ (Sectorial Plan) การเตรียมพร้อมบทบาทภารกิจของหน่วยงานและพันธมิตรร่วมการทำงาน การพัฒนากฎระเบียบและกลไกสนับสนุนการทำงาน การสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรทางสังคมที่เกี่ยวข้อง และยังต้องได้รับการสนับสนุนหรือให้การยอมรับของสาธารณะ รวมทั้งมีการริเริ่มและพัฒนาแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่ตอบสนองต่อประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานขององค์ความรู้ทางวิชาการ สถานการณ์ ประเด็นปัญหา แนวโน้ม ภัยคุกคาม รวมทั้งการประเมินโอกาสในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติ

อนึ่ง แนวทางปฏิบัติหรือมาตรการในการขับเคลื่อนที่สำคัญ เช่น การพิทักษ์ คุ้มครอง และเร่งฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนสู่ความสมดุลของระบบนิเวศ การเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ของประเทศให้ได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของประเทศ การจัดการปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาขยะมูลฝอยชุมชน การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและโครงข่ายคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ การบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ การพัฒนาระบบการเกษตรให้มีผลิตภาพสูง การกำหนดเขตพื้นที่รองรับอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมตลอดจนการเตรียมพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) และภัยธรรมชาติ การลดและบรรเทาภาวะโลกร้อน การยกระดับคุณภาพชีวิตและสวัสดิการทางสังคมแก่ประชาชนในประเทศทุกช่วงวัย การพัฒนาระบบยุติธรรม การสร้างความปรองดองของคนในชาติ การปฏิรูประบบการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพประชากร การพัฒนาระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศที่ทันสมัยรองรับสังคมดิจิทัล (digital society) การพัฒนาระบบสาธารณสุขและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น ซึ่งประเด็นงานการพัฒนาต่างๆ เหล่านี้ ต้องอาศัยหน่วยงานของรัฐและภาคีหุ้นส่วนการพัฒนา (Multi-stakeholders Partnership) เพื่อบูรณาการการทำงานอย่างเป็นระบบเชื่อมโยงทั้งประเด็นการพัฒนาในระยะต้นน้ำ (วิจัย-ข้อมูล-การวางแผน-ริเริ่ม) ระยะกลางน้ำ (ดำเนินการ-ปฏิบัติ-ขับเคลื่อน-รับประโยชน์) และระยะปลายน้ำ (ยกระดับผลิตภาพ-เพิ่มมูลค่า-เข้าถึงคุณค่า-ขีดความสามารถในการแข่งขัน) ซึ่งการบูรณาการความร่วมมือในการดำเนินงานได้นั้น ยังต้องได้รับการสนับสนุนปัจจัยแวดล้อม ทั้งการมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารายสาขา การให้ความสำคัญเชิงนโยบายของฝ่ายบริหาร (policy advocacy) การพัฒนาสมรรถนะของหน่วยงาน/องค์กร (organizational competency) การเพิ่มทักษะ (skills) ความรู้ (knowledge) ความเชี่ยวชาญของบุคลากร การสร้างค่านิยมร่วม (core values) ในการทำงานเชิงบูรณาการ การจัดทำแผนงาน โครงการที่สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของภาคีร่วมพัฒนา การสร้างการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ รวมตลอดจนการจัดรูปแบบองค์กรการดำเนินงานให้สอดคล้องกันทั้งทางนโยบาย การปฏิบัติ และการขับเคลื่อนการทำงานเชิงพื้นที่บนพื้นฐานความร่วมมือซึ่งกันและกัน (area-based collaborative approach)

ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579) นับเป็นการกำหนดกรอบการดำเนินงานเชิงนโยบายของชาติ (strategic framework) ที่มุ่งเน้นการกำหนดให้มีแผนยุทธศาสตร์ในระดับชาติรองรับการส่งเสริม ผลักดัน สนับสนุน เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ผู้ประกอบการ นักพัฒนา นักส่งเสริม ให้ใช้การพัฒนาไม้เศรษฐกิจเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพหรือเศรษฐกิจเขียว (green economy) เพื่อสร้างโอกาสให้เกษตรกร ผู้ประกอบการ ภาคธุรกิจ เอกชน ได้หันมาให้ความสนใจต่อการปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อสร้างรายได้ ช่วยในการจัดความยากจนหรือภาวะหนี้สินของเกษตรกรในชนบท ยังช่วยสร้างความมั่นคงทางอาชีพให้เกษตรกร เพิ่มทางเลือกในการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับและความต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ยกฐานะรายได้ของประชากรในประเทศให้หลุดพ้นจากรายได้ปานกลางสู่รายได้สูง ขณะเดียวกันผลพลอยได้อีกประการหนึ่งของการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจในประเทศคือ ช่วยเพิ่มพื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่ป่าไม้ในรูปแบบของป่าเศรษฐกิจหรือสวนไม้เศรษฐกิจให้ได้ไม่น้อยกว่า 26 ล้านไร่ ในระยะเวลา 20 ปี และยังเชื่อมโยงในมิติด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การลดภาวะโลกร้อน (global warming) และการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก โดยใช้บทบาทของภาคป่าไม้ในการดูดซับก๊าซเรือนกระจก อีกทั้งไม้เศรษฐกิจยังเป็นรูปแบบหนึ่งของมาตรการในการอนุรักษ์ดินและน้ำ (soil and water conservation) ทั้งนี้ ต้องอยู่บนพื้นฐานของการบริหารจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจอย่างมีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับสากล

หากพิจารณาแนวโน้มทางด้านเศรษฐกิจในอนาคต ชี้ให้เห็นว่า ทิศทางการขยายตัวด้านการผลิต การบริการ และการบริโภคต่างๆ ในสังคมโลก ได้มีการปรับเปลี่ยนจากการใช้ประโยชน์ในรูปแบบผลิตภัณฑ์โดยตรงมาเป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อสนองตอบต่อกลุ่มผู้บริโภคและตลาดที่กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากไม้เศรษฐกิจแบบสร้างสรรค์ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น (indigenous knowledge หรือ local wisdom) ที่หลากหลายและมีความเป็นเฉพาะถิ่น ช่วยเพิ่มศักยภาพและช่องทางด้านการค้า การลงทุน การขยายตลาด การสร้างกลุ่มตลาดเฉพาะทาง (niche market) และเป็นการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานราก (grassroots economy) ให้กับเครือข่ายเกษตรกร เกษตรกรรายย่อยในชนบท ผู้ประกอบการ ผู้ลงทุน พัฒนาสิ่งแวดล้อม และยังช่วยสนับสนุนการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานของเกษตรกรในการคิดค้น สร้างสรรค์ นวัตกรรมใหม่ๆ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเข้าถึงความต้องการของตลาดและกลุ่มผู้บริโภคให้มากยิ่งขึ้น แลยังหมายรวมถึงการเอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจสาขาอื่นๆ เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชนและ วัฒนธรรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน (villages products) การถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยสู่ความเป็นที่ยอมรับของภูมิภาคและสากล การสร้างกลุ่มองค์กรทางอาชีพของเกษตรกร เป็นต้น สำหรับการขยายผลของการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจสู่ตลาดโลกนั้น ขึ้นอยู่กับระบบการทำสวนไม้เศรษฐกิจที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูงเป็นที่ต้องการของตลาดโลก ช่องทางการค้าการลงทุน การจับคู่ธุรกิจผู้ค้าไม้เศรษฐกิจ การส่งออก ซึ่งหากพิจารณาขีดความสามารถของประเทศและผู้สนใจในการลงทุนและประกอบการแล้ว ย่อมถือเป็นความได้เปรียบทางเศรษฐกิจของไทยที่มีความเป็นไปได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งสามารถริเริ่มพัฒนาสู่ตลาดโลกได้มาก

ขึ้น ทั้งนี้ทั้งนั้นควรปรับเปลี่ยนโครงสร้างหรือกฎระเบียบในการสนับสนุน ส่งเสริมไม้เศรษฐกิจให้เอื้ออำนวยต่อการแข่งขันโดยเร็วต่อไป

4.1.2 การมุ่งเน้นและอาณาเขตของประเด็นยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579)

ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579) ให้ความสำคัญต่อการออกแบบแผนยุทธศาสตร์ที่เป็นกลไกหลักของการพัฒนางานในระบบห่วงโซ่คุณค่า (values chain) ของการพัฒนาไม้เศรษฐกิจไทย โดยแผนยุทธศาสตร์นี้ ครอบคลุมประเด็นสำคัญของสถานการณ์ไม้เศรษฐกิจ ดังนี้

1) มีความครอบคลุมในประเด็นการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน ผลักดัน และบริหารจัดการไม้เศรษฐกิจอย่างเป็นระบบครบวงจร ผ่านการวิเคราะห์ห่วงโซ่การพัฒนาไม้เศรษฐกิจ ตั้งแต่ (1) การศึกษาวิจัย พัฒนา ข้อมูลสารสนเทศ (2) การพัฒนาแผนงาน โครงการรองรับการดำเนินงานที่เป็นที่ยอมรับ (3) การเตรียมความพร้อมพื้นที่เป้าหมาย (4) การพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ผู้ประกอบการ ผู้ลงทุน (5) การค้นหาพื้นที่ต้นแบบการปฏิบัติจริง (6) การขยายผลการดำเนินงานให้กว้างขวาง (7) การบำรุงรักษาและเพิ่มผลผลิตภาพ (8) การเก็บเกี่ยวและการลำเลียง (9) การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ (10) การเข้าถึงตลาดและกลุ่มผู้บริโภค ซึ่งหากพิจารณาการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามห่วงโซ่คุณค่าการพัฒนา ย่อมทำให้แผนยุทธศาสตร์ที่ยกร่างขึ้นมีความครอบคลุมอย่างเป็นระบบครบวงจร

2) มีความเฉพาะเจาะจงในประเด็นการพัฒนา หมายรวมถึง ต้องเป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหา การวางแผนพัฒนา การบริหารจัดการ และการกำกับดูแลที่มีความเฉพาะสอดคล้องกับการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจไทย เช่น การปรับปรุงกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริม การพัฒนาปรับปรุงข้อกำหนดต่างๆ ที่เอื้อต่อการส่งเสริม การพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ไม้ที่ดีมีคุณภาพ การสร้างเกษตรกรต้นแบบ (smart farmers) การพัฒนาพื้นที่สาธิตไม้เศรษฐกิจ (demonstration site) การส่งเสริมไม้เศรษฐกิจที่มีความหลากหลายของชนิดพันธุ์ตามศักยภาพของพื้นที่ เป็นต้น

3) มีนัยสำคัญต่อปัญหา ศักยภาพและความต้องการทุกมิติ หมายรวมถึง การพัฒนายุทธศาสตร์ต้องเป็นไปในลักษณะของการขึ้นนำการพัฒนาและส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ การจัดอุปสรรคในการดำเนินงานที่ผ่านมา การเชื่อมโยงการขับเคลื่อนกับยุทธศาสตร์ชาติและการพัฒนาสาขาเศรษฐกิจและสังคม การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของเกษตรกร ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในการส่งเสริมการพัฒนาไม้เศรษฐกิจไทย การบูรณาการงานกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงในกลุ่มเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งองค์กรพันธมิตรร่วมการทำงานที่หลากหลาย เพื่อให้ยุทธศาสตร์ไม้เศรษฐกิจเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความเป็นสหสัมพันธ์กับการพัฒนาทุกมิติ (cross-cutting issues)

4) มีความสามารถในการบรรลุผลได้ในเชิงประสิทธิภาพและประสิทธิผล (efficiency and effectiveness) โดยต้องเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยเชื่อมประสานในด้านวาระสำคัญ ของชาติ (agenda-based) บทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน (functional-based) และความพร้อมของพื้นที่ (area-based) โดยในการทำให้แผนยุทธศาสตร์มีประสิทธิผลในทางปฏิบัติ นั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ คือ (1) การจัดทำแผนงาน โครงการรองรับยุทธศาสตร์ (flagship projects) (2) การพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการ/ คณะทำงานขับเคลื่อนในเชิงการประสานนโยบายและแผนสู่การปฏิบัติ (3) การสื่อสารกับสังคมอย่างเข้าใจและ สร้างความเป็นหุ้นส่วนการทำงาน (4) การบูรณาการแผนงาน โครงการ และงบประมาณโดยใช้พื้นที่หรือปัญหา เป็นตัวตั้ง (area approach หรือ problems-oriented) (5) การวางระบบตัวชี้วัดการดำเนินงานทั้งในเชิงปริมาณ และ/หรือเชิงคุณภาพ หรือการพัฒนาระบบการทำงาน (Work Flow) ที่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ ไทย และ (6) การปรับปรุง แก้ไข ยกเลิก เพิ่มเติม พัฒนาข้อกำหนด ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

5) เป็นที่ยอมรับของสังคมบนพื้นฐานความรับผิดชอบร่วมกัน แผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ แบบครบวงจร ต้องเป็นแผนที่ผ่านการให้ข้อคิดเห็นของสาธารณะหรือผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานไม้เศรษฐกิจ ทั้ง บทบาทภารกิจของหน่วยงานในด้านต่างๆ ได้แก่ (1) องค์กรที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาทางนโยบาย (policy advisor) (2) องค์กรที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนา (facilitator) (3) องค์กรที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการ (operator) (4) องค์กรที่ทำหน้าที่กำกับดูแลและบริหารจัดการ (regulator) รวมทั้งภาคประชาสังคมควรมีส่วนร่วมในการ ขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์สู่เป้าหมายร่วมกัน และยังรวมถึงการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ที่ตอบสนองต่อความ คาดหวังของสังคมและภาคการเมืองหรือภาคนโยบายสูงสุดของประเทศ (political will)

4.1.3 การเตรียมความพร้อมของระบบกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานเชิงยุทธศาสตร์

มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานในระดับนโยบายและการปฏิบัติต้องมีการเตรียมความพร้อมในการ ดำเนินงานให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์และแผนการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร เพื่อเป็นการลด ข้อจำกัด การใช้โอกาสที่มีในการพัฒนาความร่วมมือในการดำเนินงาน โดยมีประเด็นการเตรียมความพร้อมที่ สำคัญ ดังนี้

1) การทำให้ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจรได้รับการสื่อสารกับทุกภาค ส่วนในสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลัก เพื่อให้แต่ละหน่วยงานมีการจัดเตรียมความพร้อมของแผนกลยุทธ์ แผนงาน โครงการ หรือแผนปฏิบัติการรองรับแผนยุทธศาสตร์หลัก ซึ่งรูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพควรใช้ กลไกทางนโยบายหรือบทบาทของคณะกรรมการ/คณะทำงานเฉพาะกิจด้านการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจในการ ประสานความร่วมมือ

2) จัดรูปแบบองค์กร (institutional arrangement) ในการดำเนินงานเพื่อการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร การกำหนดหน่วยดำเนินการรองรับแต่ละกลุ่มภารกิจ (clustering) เช่น (1) กลุ่มวิจัย พัฒนานวัตกรรม (2) กลุ่มพัฒนาเทคโนโลยีทางเศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลังและแรงจูงใจ (3) กลุ่มส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (ด้านระบบนิเวศ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ) (4) กลุ่มบริหารจัดการและกำกับดูแล เป็นต้น การจัดรูปแบบองค์กร ยังครอบคลุมไปถึง การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทุกระดับ ทั้งในสายงานนโยบายและแผน การส่งเสริม การกำกับดูแล การสื่อสารประชาสัมพันธ์ เพื่อให้องค์กรก้าวสู่การเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง (High Performance Organization: HPO's)

3) พัฒนาระบบ เครื่องมือ กระบวนการในการดำเนินงาน เช่น กฎระเบียบ ข้อจำกัด มาตรการ แนวทางปฏิบัติ (code of practices) ที่เป็นที่ยอมรับและเอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ การปรับกระบวนการทัศน์ทางความคิด (Mind-set) ของภาคส่วนต่างๆ ในสังคมให้เห็นคุณค่าความสำคัญของไม้เศรษฐกิจในการขับเคลื่อนประเทศ การพัฒนาระบบสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารจัดการทั้งในด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การประเมินศักยภาพพื้นที่รองรับการผลิต การส่งเสริมการลงทุน/การประกอบการ การประเมินสวนไม้เศรษฐกิจ การประเมินการเก็บกักคาร์บอน การควบคุมโรคคุกคามสวนไม้เศรษฐกิจ การบำรุงรักษา วนวัฒนวิธีต่างๆ การเก็บเกี่ยว การลำเลียง การพัฒนาคุณภาพกล้าไม้พันธุ์ชั้นดี รวมถึงการรับรองมาตรฐานไม้เศรษฐกิจ และยังรวมถึง ข้อมูล รายละเอียด กฎระเบียบที่จำเป็นต่อการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ เพื่อตอบสนองต่อสังคมดิจิทัล โปร่งใส และเอื้อต่อการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจไทยให้มีศักยภาพสูง

4) วิเคราะห์พื้นที่ (spatial analysis) เพื่อรองรับการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ โดยจำแนกพื้นที่ออกเป็น 2 รูปแบบกล่าวคือ (1) พื้นที่ที่ไม่มีข้อจำกัดด้านกฎหมายหรือระเบียบที่เป็นข้อต้องห้ามในการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ ในที่นี้หมายถึงพื้นที่กรรมสิทธิ์ พื้นที่เกษตรกรรมของเกษตรกร พื้นที่นิคมสหกรณ์ นิคมสร้างตนเอง พื้นที่ที่รัฐมอบให้เกษตรกรทำกินตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจำแนกออกเป็นพื้นที่ย่อยตามสมรรถนะของที่ดิน เช่น พื้นที่ที่ศักยภาพสูง และพื้นที่ที่ต้องมีการฟื้นฟูบำรุงดินหรือมีข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์ เป็นต้น (2) พื้นที่ป่าที่เสื่อมสภาพหรือต้องได้รับการฟื้นฟูให้เป็นป่าหรือสวนไม้เศรษฐกิจ หรือพื้นที่เกษตรกรรม เช่น เขตป่าสงวนแห่งชาติ โซน E (เศรษฐกิจ) หรือโซน A (เกษตรกรรม) หรือพื้นที่อื่นใดที่รัฐเห็นว่าต้องเร่งรัดดำเนินการตามมาตรการในการปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นการฟื้นฟูระบบนิเวศโดยเร่งด่วน ก็เห็นควรให้มีการวิเคราะห์จำแนกเพื่อดำเนินการตามมาตรการที่เหมาะสมต่อไป อนึ่ง การวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพของพื้นที่ ต้องคำนึงถึง ความเป็นไปได้ในการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจของเกษตรกร การยอมรับต่อมาตรการด้านแรงจูงใจแก่เกษตรกรและสังคม การจัดการระบบโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและเพียงพอตามความพร้อมของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ การพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System: DSS) แก่เกษตรกรรุ่นใหม่ หรือผู้พัฒนาที่ดินเป็นสวนไม้เศรษฐกิจ

5) ผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ เครือข่ายเกษตรกร สมาเกษตรกรแห่งชาติ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมผู้ปลูกสวนไม้เศรษฐกิจ สถาบันทางการเงิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา และหน่วยวิจัยแห่งชาติ รวมทั้งองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินความพยายามเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ (action plan) ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามบทบาทภารกิจ (mission) ที่จำเป็นต่อการสนับสนุนแผนยุทธศาสตร์อย่างเป็นรูปธรรม ครอบคลุม (1) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาระเบียง กฎหมาย (2) ยุทธศาสตร์ด้านการจัดเตรียมพื้นที่รองรับ (3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากลไกทางเศรษฐกิจ การเงิน การคลัง (4) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรและผู้ประกอบการ (5) ยุทธศาสตร์ด้านการวิจัย พัฒนาและนวัตกรรม (6) ยุทธศาสตร์ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และ (7) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาระบบรับรองป่าไม้

อนึ่ง โครงการหรือแผนปฏิบัติการรองรับเหล่านี้ ควรมีความชัดเจนในเป้าประสงค์ที่ต้องการให้บรรลุผลในแต่ละห้วงเวลาดังแต่ในระยะเวลาเริ่มต้น ระยะเวลา และระยะยาว โดยมีความจำเป็นที่แต่ละหน่วยงานหรือองค์กรหลัก ต้องปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติด้านแผนงาน โครงการ รวมทั้งช่องทางด้านงบประมาณที่มีความหลากหลายและสร้างโอกาสในการพัฒนาและส่งเสริมไม้เศรษฐกิจให้ได้รับการขับเคลื่อนในวงกว้าง เช่น การศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาโจทย์การพัฒนา การปรับปรุงกฎระเบียบที่ไม่ยุ่งยากและสามารถดำเนินการได้โดยไม่ชักช้า การวางโครงสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ การเตรียมความพร้อมพื้นที่ที่มีศักยภาพรองรับการดำเนินการในระยะต้น การสร้างเครือข่ายทางสังคม การใช้ประเด็นงานส่งเสริมไม้เศรษฐกิจให้เชื่อมประสานกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (อาซีพี รายได้ ลดหนี้สิน สร้างเงินออม สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจฐานชีวภาพ เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ การต่อยอดสวนไม้เศรษฐกิจสู่กิจกรรมการบริการและการท่องเที่ยว ไม้เศรษฐกิจกับกลไกการพัฒนาที่สะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมและลดภาวะโลกร้อน เป็นต้น) อีกทั้งระบบยุทธศาสตร์งบประมาณของรัฐ ควรเป็นไปในลักษณะเชื่อมโยงกับประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาของชาติ (Strategic Performance Based Budgeting: SPBB) สนับสนุนแผนงาน โครงการที่มีความสัมพันธ์ในระบบห่วงโซ่คุณค่าเป็นสำคัญ

6) การสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อการเป็นหุ้นส่วนการทำงานในการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ โดยบูรณาการร่วมกับการคุ้มครองพื้นที่อนุรักษ์ (protected area) พื้นที่ป่าชุมชน (community forest) พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ (economic forest) และการเพิ่มพื้นที่ป่าในเมือง (urban forest) รวมตลอดจนการสร้างสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ป่าเศรษฐกิจหรือสวนไม้เศรษฐกิจ ต้องเป็นกลไกหลักในการผลักดันให้เกษตรกร ผู้สนใจมีการขยายผลในการปลูกไม้เศรษฐกิจให้กว้างขวาง โดยเฉพาะในเขตพื้นที่กรรมสิทธิ์ของบุคคล เกษตรกร ผู้ถือครองที่ดิน เป็นการส่งเสริมการใช้ที่ดินแบบประณีต ผสมผสานการจัดการภูมิทัศน์ป่าไม้เชื่อมโยงระหว่างป่าอนุรักษ์หรือป่าธรรมชาติสู่การเป็นป่าเศรษฐกิจและป่าชุมชน อีกทั้งยังสามารถใช้การส่งเสริมไม้เศรษฐกิจเป็นกิจกรรมการพัฒนานโยบายของภาคผู้ประกอบการ อุตสาหกรรม ธุรกิจเอกชนในการดำเนินงานในลักษณะของการเป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน การผลักดันให้เกษตรกรมีการทำ

การเกษตรแบบสวนไม้เศรษฐกิจแบบระยะยาวทดแทนการปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นๆ ที่มีความเปราะบางต่อความมั่นคงในอาชีพและเศรษฐกิจครัวเรือน

7) สื่อสารงานพัฒนาไม้เศรษฐกิจกับภาคส่วนต่างๆ ในสังคมอย่าง เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา โดยน้อมนำ ศาสตร์พระราชา และผลสัมฤทธิ์ของโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) มาเป็นแนวทางในการขยายผลและสื่อสารการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ เช่น การส่งเสริมการปลูกไม้สามอย่างประโยชน์สัอย่าง การฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำลำธาร การอนุรักษ์ดินและน้ำ การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับภูมิสังคม การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและการพัฒนาชนบท สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและเกษตรกร รวมถึงสนับสนุนปัจจัยการผลิตในระยะเริ่มต้นให้เกษตรกรตามความสำคัญและสามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ตลอดจนการส่งเสริมการทำวนเกษตรแบบผสมผสาน (agro-forestry) ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและพึ่งตนเอง การสื่อสารงานพัฒนาต่างๆ เหล่านี้ ต้องอาศัยบทบาทของทุกภาคส่วนในสังคมในการริเริ่ม ผลักดัน ดำเนินการขยายผลให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม สื่อสารมวลชน สถาบันการศึกษา และภาคส่วนการพัฒนาต้องระดมความร่วมมืออย่างเป็นเอกภาพในการสร้างการรับรู้และการยอมรับในการส่งเสริมและพัฒนาไม้เศรษฐกิจให้เป็นที่ประจักษ์ชัดและเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสังคมสีเขียว (green society)

4.1.4 ความเชื่อมโยงของตัวชี้วัดเชิงยุทธศาสตร์และผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศ

ตัวชี้วัด เป็นเครื่องแสดงหรือการบ่งชี้สถานะในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัดยังเป็นกลไกในการระบุถึงขอบข่ายความรับผิดชอบของหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุนในการปฏิบัติใดๆ เพื่อการบรรลุเป้าหมายหรือผลผลิตร่วมกัน ดังนั้น การพัฒนายุทธศาสตร์และแผนการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร จึงระบุตัวชี้วัดไว้ในแผนงาน/ โครงการที่สามารถจำแนกกลุ่มของตัวชี้วัดออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1) ตัวชี้วัดที่บ่งชี้ถึงสถานะในการดำเนินงาน (status indicators) หมายถึง ตัวชี้วัดที่ดำเนินการให้เป็นไปตามนั้นแล้ว จะส่งผลต่อสถานะในการดำเนินการที่เปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนไปจากเดิม หรือการทำให้ระบบนั้นดีขึ้น พัฒนาขึ้นจากเดิมทั้งในเศรษฐกิจ สังคม ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม หรือเป็นการลดข้อจำกัดในการดำเนินงาน เช่น การพัฒนาปรับปรุงกฎระเบียบ การใช้กฎระเบียบที่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ การปรับปรุงองค์กร การวางระบบและมาตรการทางด้านการเงิน การคลังของรัฐ การพัฒนาข้อมูลและสารสนเทศไม้เศรษฐกิจและเกษตรกรผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจ การปรับเปลี่ยนอาชีพเกษตรกรจากการปลูกพืชอื่นๆ สู่อการปลูกไม้เศรษฐกิจ การลดภาระหนี้สินเกษตรกร การสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์จากไม้เศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งจะบ่งชี้ถึงการบรรลุผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างเห็นได้ชัด

2) ตัวชี้วัดที่บ่งชี้ถึงการลดแรงกดดัน (pressure indicators) หมายถึง ตัวชี้วัดที่ดำเนินการแล้วช่วยลดภาระหรือแรงกดดันจากภัยคุกคามต่างๆ ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เช่น ลดความขัดแย้งและข้อพิพาทระหว่างรัฐกับผู้ถือครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดิน การลดภัยคุกคามด้านการบุกรุกทำลายป่าไม้ การลดปัญหาไฟป่าและหมอกควัน การลดการแผ้วถางพื้นที่เกษตรกรรม การเผาวัชพืชหรือวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร หรือแม้กระทั่งช่วยลดแรงกดดันด้านการดำเนินนโยบายของรัฐในการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ทุกรูปแบบ

3) ตัวชี้วัดเชิงกระบวนการ (process Indicators) หมายถึง เป็นตัวชี้วัดที่ระบุถึงการวางระบบ โครงสร้างงาน กระบวนการทำงาน วิธีปฏิบัติในการดำเนินงานที่ตอบสนองต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้สูงขึ้น เช่น การกำหนดวิธีปฏิบัติต่อการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ การตรวจรับรองป่าไม้ การประเมินระบบนิเวศสวนไม้เศรษฐกิจ การอนุญาต การตรวจตรา การพัฒนาระบบการส่งเสริมแบบเบ็ดเสร็จ (one-stop service) รวมถึง การสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการสนับสนุนและส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร เป็นต้น

4.1.5 การสนับสนุนเชิงนโยบายของรัฐต่อยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579)

เพื่อให้ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579) ได้รับการขับเคลื่อนอย่างเป็นเอกภาพ ภาคนโยบายของรัฐหรือฝ่ายบริหารสูงสุดของรัฐบาลควรมีการสนับสนุนกลไกเชิงนโยบาย ดังนี้

1) คณะรัฐมนตรี ควรได้ดำเนินการรับรองและเห็นชอบเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจรเป็นส่วนหนึ่งของแผนแม่บทรายสาขา (master plan) ในด้านการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจให้เป็นส่วนหนึ่งของการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ บูรณาการร่วมการเพิ่มพื้นที่ป่านุรักษ์ ป่าชุมชน และป่าในเมือง

2) คณะรัฐมนตรี ควรมอบหมายในการพัฒนารอบความร่วมมือในการดำเนินงาน การปฏิบัติการ การบูรณาการการทำงาน การประสานนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนงานต่างๆ ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการพัฒนาแผนปฏิบัติการรองรับแผนยุทธศาสตร์และมีการบ่งชี้ค่าเป้าหมายในการดำเนินงานในเป็นไปตามกรอบระยะเวลาของแผน

3) ประธานกลไกสนับสนุนด้านงบประมาณแผ่นดิน ที่กระจายไปตามกลุ่มภารกิจและแผนงบประมาณเชิงบูรณาการในการทำงาน เพื่อเป็นการผลักดันให้มีการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ รวมทั้งมีกลไกการเร่งรัดเร่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานให้บรรลุผลลัพธ์ที่กำหนดไว้

4) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานในสังกัดที่เกี่ยวข้อง ควรเป็นหน่วยงานหลักในการวิเคราะห์พื้นที่รองรับ และกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการ การจัดซื้ออุปสรรคในการสนับสนุนส่งเสริม การประสานภาคีหน่วยงานร่วม เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงหลักอื่นๆ โดยดำเนินการจัดตั้งกลไกเชิงนโยบายในรูปแบบของคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (กลไกระดับชาติ) เพื่อทำหน้าที่ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติ การประสานกลไกการถ่ายทอดแผนสู่การปฏิบัติ การประสานงบประมาณ การติดตามประเมินผลการดำเนินงานเชิงยุทธศาสตร์ต่อไป

4.2 วิสัยทัศน์

ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร พ.ศ. 2561-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ดังนี้

“ไม้เศรษฐกิจนำประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนบนฐานการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม”

4.3 เป้าประสงค์และตัวชี้วัด

ในยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579) กำหนดนิยามและกรอบการดำเนินงาน ดังนี้

“ไม้เศรษฐกิจ หมายถึง ไม้ยืนต้นทุกชนิด รวมถึงไม้ที่ปลูก หรือขึ้นเองตามธรรมชาติ และอยู่นอกเขตป่าอนุรักษ์ ที่มีการใช้ประโยชน์เนื้อไม้ และ/หรือ ผลผลิตอื่นที่ไม่ใช่เนื้อไม้เพื่อการค้า”

ยุทธศาสตร์ฯ ได้กำหนดเป้าประสงค์และตัวชี้วัดเพื่อแสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานที่บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ 3 ด้าน ประกอบด้วย

- 1) พื้นที่ปลูกไม้เศรษฐกิจเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 26 ล้านไร่
- 2) รายได้เฉลี่ยของเกษตรกรผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจไม่น้อยกว่า 420,000 บาทต่อคนต่อปี
- 3) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคป่าไม้ของประเทศไม่น้อยกว่า 2 ล้านล้านบาท

4.4 ยุทธศาสตร์รายประเด็น

เพื่อให้การดำเนินงานได้บรรลุเป้าประสงค์และตัวชี้วัดที่วางไว้ จึงกำหนดยุทธศาสตร์รายประเด็นเพื่อรองรับการขับเคลื่อนการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร ทั้งหมด 7 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดเตรียมพื้นที่รองรับการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนามาตรการทางการคลัง การเงิน และระบบตลาดเพื่อสร้างแรงจูงใจปลูกไม้เศรษฐกิจ
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและผู้ประกอบการไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร
- ยุทธศาสตร์ที่ 6 การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารงานเพื่อส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร
- ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาระบบรับรองป่าไม้

สำหรับแผนงาน ตัวชี้วัด โครงการ/กิจกรรม ช่วงระยะเวลาดำเนินการ หน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุนในการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ต่างๆ ได้สรุปไว้ในตารางที่ 4.1 ทั้งนี้รายละเอียดสำคัญในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์มี ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร

เป้าหมาย มีกฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบปฏิบัติ ข้อกำหนด และมาตรการต่างๆ ที่สนับสนุนการวางแผน พัฒนา ส่งเสริม กำกับดูแล และติดตามตรวจสอบ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเกษตรกรและผู้ประกอบการไม้เศรษฐกิจในพื้นที่เขตส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ รวมทั้งส่งเสริมกิจการไม้เศรษฐกิจเพื่อการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์นี้ประกอบไปด้วย 3 แผนงาน ได้แก่

แผนงานที่ 1 ปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร แนวทางการดำเนินงาน ได้แก่

1) การปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับไม้เศรษฐกิจ ปัจจุบันมีกฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ อยู่หลายฉบับที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่จำเป็นต้องมีการพิจารณาทบทวนและปรับปรุงอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกมิติเพื่อให้งานส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพแบบครบวงจร ตัวอย่างเช่น มาตรา 7 ในพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 “ที่ระบุให้ไม้สักและไม้อย่างไม่ว่าจะขึ้นที่ใดในราชอาณาจักรให้เป็นไมหวงห้ามประเภท ก.” คำสั่ง คสช. ที่ 106/2557 ที่กำหนดไมหวงห้ามฯ เพิ่มเติมจาก 2 ชนิด เป็น 17 ชนิด มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 8 กันยายน 2535

ที่กำหนดว่า “ให้ระงับภาคเอกชนเข้าทำประโยชน์พื้นที่ป่าไม้เพื่อปลูกสร้างสวนป่า” มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2543 ที่กำหนดว่า “ให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) เป็นผู้ส่งออกไม้สวนป่าเพียงรายเดียว” มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 25 มกราคม 2537 ที่กำหนดว่า “การตั้งโรงงานแปรรูปไม้ (โรงเลื่อย) เพื่อผลิตไม้แปรรูปหรือชิ้นไม้สับจากไม้ที่ปลูกขึ้นโดยเฉพาะ คือ ยูคาลิปตัส สะเดาเทียม สนทะเล สนปฏิพัทธ์ กระถินณรงค์ กระถินเทพา กระถินยักษ์ มะพร้าว มะขาม มะไฟบ้าน มะปรางบ้าน จามจุรี และไม้ตาล” มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 11 เดือนพฤศจิกายน 2551 ที่กำหนดว่า “ห้ามส่งออกไม้พะยุงออกนอกราชอาณาจักร” ระเบียบของกระทรวงพาณิชย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการส่งไม้และไม้แปรรูปออกไปนอกราชอาณาจักร พ.ศ. 2549 ลงวันที่ 17 มีนาคม 2549 ข้อ 2.3 ที่กำหนดว่า “สำหรับการส่งออกไม้สักสวนป่า จะอนุญาตให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) เป็นผู้ส่งออกเพียงรายเดียว

2) การเร่งรัดการบังคับใช้ที่ดิน ส.ป.ก. ตามเงื่อนไขที่กำหนดเพื่อปลูกไม้เศรษฐกิจ ซึ่งการจัดสรรที่ดิน ส.ป.ก. ได้กำหนดเงื่อนไขให้เกษตรกรต้องปลูกไม้ผลหรือไม้ยืนต้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่ ซึ่งหากมีการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจในที่ดิน ส.ป.ก. รูปแบบต่างๆ เช่น วนเกษตร ป่าครอบครัว ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ฯลฯ ก็เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มพื้นที่ปลูกไม้เศรษฐกิจได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

แผนงานที่ 2 พัฒนากฎหมายใหม่เพื่อการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร แนวทางการดำเนินงาน ได้แก่

1) การศึกษาเพื่อจัดทำพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจนอกเขตป่า เพื่อให้มีกฎหมายในการขับเคลื่อนการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะพื้นที่นอกเขตป่า (Tree Outside Forest: TOF) ซึ่งเป็นพื้นที่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน เช่น โฉนด น.ส.3 น.ส. 3 ก น.ส.3 ข ฯลฯ

2) การศึกษาเพื่อจัดทำพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นทุนระยะยาว เช่น พันธบัตรป่าไม้ ธนาкарต้นไม้ ฯลฯ ซึ่งจะเป็นการสร้างหลักประกันและความมั่นใจให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการในการลงทุนปลูกไม้เศรษฐกิจในระยะยาว

แผนงานที่ 3 พัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันด้านไม้เศรษฐกิจให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการ มีแนวทางดำเนินงานเพียง 1 กิจกรรมเท่านั้น ได้แก่

1) การพัฒนาหลักเกณฑ์ และจัดทำวิธีปฏิบัติในการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรและผู้ประกอบการสามารถปฏิบัติได้สะดวก ถูกต้อง รวดเร็ว ช่วยเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันทั้งภายในและต่างประเทศ เช่น การลดขั้นตอนการขออนุญาต การตัดไม้ การขนส่งไม้ การขอตั้งโรงงานแปรรูปไม้ โรงงาน

เฟอร์นิเจอร์ไม้ โรงงานอุตสาหกรรมไม้ การส่งออกไม้ไปต่างประเทศ ฯลฯ ตลอดจนการสร้างคู่มือวิธีปฏิบัติที่ง่ายต่อการใช้งานสำหรับเกษตรกรและผู้ประกอบการ

สำหรับตัวชี้วัดยุทธศาสตร์ ได้แก่ กฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ มาตรการ ฯลฯ ที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจได้รับการทบทวนปรับปรุงและ/หรือยกเลิกไปแล้วเสร็จภายใต้กรอบการดำเนินงานที่กำหนดร่วมกันจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จำนวนแปลงที่ดิน ส.ป.ก. ที่มีการปลูกไม้เศรษฐกิจ มีการเสนอกฎหมายใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับไม้เศรษฐกิจที่ได้รับการพัฒนา/ปรับปรุง ที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งภายในและต่างประเทศให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการไม้เศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดเตรียมพื้นที่รองรับการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร

เป้าหมาย กำหนดพื้นที่ที่มีศักยภาพรองรับการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจรวมไม่น้อยกว่า 26 ล้านไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติประมาณ 9 ล้านไร่ และพื้นที่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติที่เป็นพื้นที่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินประมาณ 17 ล้านไร่ พร้อมทั้งจัดทำเขตพื้นที่ส่งเสริมไม้เศรษฐกิจที่ชัดเจน ลดความขัดแย้งด้านปัญหาที่ดินป่าไม้ รวมถึงพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการผลิต เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน แหล่งน้ำ ฯลฯ เพื่อวางแผนพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่เพื่อเพิ่มผลผลิตการปลูกไม้เศรษฐกิจในเขตพื้นที่ส่งเสริม

ยุทธศาสตร์นี้ประกอบไปด้วย 2 แผนงาน ได้แก่

แผนงานที่ 1 กำหนดเขตพื้นที่ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศ แนวทางการดำเนินงาน ได้แก่

- 1) โครงการการจัดทำระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อกำหนดเขตพื้นที่ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศ
- 2) โครงการการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษไม้เศรษฐกิจ
- 3) โครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมไม้ในเขตพื้นที่ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ

แผนงานที่ 2 พัฒนาปัจจัยสนับสนุนการผลิตเพื่อรองรับการปลูกไม้ในเขตพื้นที่ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร แนวทางการดำเนินงาน ได้แก่

- 1) โครงการประเมินความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกไม้ในเขตพื้นที่ส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ
- 2) โครงการฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการปลูกไม้ในเขตพื้นที่ส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ

สำหรับตัวชี้วัดตามยุทธศาสตร์ ได้แก่ แผนที่เขตพื้นที่ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อการวางแผนส่งเสริมอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวนนิคมอุตสาหกรรมไม้ในเขตพื้นที่ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ พื้นที่ในเขตส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจที่ได้รับการพัฒนาและฟื้นฟูเพื่อเพิ่มผลผลิตการปลูกไม้เศรษฐกิจ และรายงานการศึกษาความเป็นไปในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษไม้เศรษฐกิจเพื่อนำเสนอระดับนโยบายพิจารณา

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนามาตรการทางการคลัง การเงิน และระบบตลาด เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปลูกไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร

เป้าหมาย มีระบบและกลไกมาตรการทางการคลังและการเงิน ระบบการตลาด แหล่งทุนสนับสนุนเกษตรกรและผู้ประกอบการ ตลอดจนช่องทางทางธุรกิจที่สร้างแรงจูงใจในการปลูกไม้เศรษฐกิจและการพัฒนาอุตสาหกรรมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร

ยุทธศาสตร์นี้ประกอบไปด้วย 3 แผนงาน ได้แก่

แผนงานที่ 1 พัฒนาระบบและกลไกมาตรการทางการคลังและการเงินเพื่อส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร แนวทางดำเนินงาน ได้แก่

- 1) โครงการศึกษาเพื่อกำหนดอัตราภาษีที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการใช้ที่ดินปลูกไม้เศรษฐกิจ
- 2) โครงการศึกษาเพื่อจัดทำหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการคืนค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมในการปลูกไม้เศรษฐกิจหรือการให้สิทธิในการหักลดหย่อนภาษี
- 3) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ของการปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นทุนระยะยาว เช่น โครงการพันธบัตรป่าไม้ ฯลฯ
- 4) โครงการธนาคารต้นไม้
- 5) โครงการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร ซึ่งจำเป็นต้องการจัดทำหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการนำเงินจากแหล่งทุนต่างๆ เข้ากองทุนฯ การกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการขอรับการสนับสนุนเงินกองทุนฯ การศึกษารูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปลูกป่าเพื่อรับการสนับสนุนเงินกองทุนฯ ตลอดจนการจัดสรรเงินกองทุนเพื่อกิจกรรมต่างๆ เช่น ส่งเสริมเกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจ การวิจัยและพัฒนาไม้เศรษฐกิจ เป็นต้น
- 6) โครงการระบบประกันภัยสวนไม้เศรษฐกิจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการปลูกไม้เศรษฐกิจระยะยาวซึ่งอาจมีความเสี่ยงหลายประการ เช่น ปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง ปัญหาโรคและแมลงทำลายสวนไม้เศรษฐกิจ ฯลฯ
- 7) โครงการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อปลูกไม้เศรษฐกิจ

แผนงานที่ 2 ส่งเสริมบทบาทธุรกิจภาคเอกชนเพื่อส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ มีแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่

- 1) การศึกษาเพื่อวางระบบและกลไกที่ดีสำหรับการดำเนินงานโครงการจ่ายค่าตอบแทนการให้บริการด้านนิเวศ (PES) โครงการความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) และโครงการธุรกิจเพื่อสังคม (SE)
- 2) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคธุรกิจเอกชนดำเนินการโครงการ PES, CSR และ SE เพื่อสนับสนุนเกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจ

แผนงานที่ 3 พัฒนาระบบและกลไกทางการตลาดไม้เศรษฐกิจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันทั้งภายในและต่างประเทศ มีแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่

- 1) โครงการตลาดกลางซื้อขายไม้
- 2) โครงการจัดทำระบบฐานข้อมูลอุตสาหกรรมที่ใช้ไม้
- 3) โครงการส่งเสริมองค์การรัฐ/เอกชนใช้ไม้จากป่าปลูกภายในประเทศ
- 4) โครงการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในสวนไม้เศรษฐกิจ
- 5) โครงการส่งเสริมตลาดซื้อขายคาร์บอนเครดิตภาคสมัครใจสำหรับการปลูกไม้เศรษฐกิจ
- 6) โครงการส่งเสริมตลาดไม้เศรษฐกิจภายในและต่างประเทศ เช่น ส่งเสริมการจัดงานตลาดไม้ระดับประเทศและระดับภูมิภาคประจำปี การจัดงานตลาดไม้ในต่างประเทศ ฯลฯ
- 7) โครงการตลาดซื้อขายล่วงหน้าไม้ เพื่อเป็นกลไกในการกำหนดราคาของตลาด และสร้างเสถียรภาพของราคา

สำหรับตัวชี้วัดยุทธศาสตร์นี้ ได้แก่ มีอัตราภาษีที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการใช้ที่ดินเพื่อปลูกไม้เศรษฐกิจ มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการคืนค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมจากการปลูกไม้เศรษฐกิจหรือการให้สิทธิในการหักลดหย่อนภาษี มีระบบประกันภัยสวนไม้เศรษฐกิจ มีสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำสำหรับเกษตรกรเพื่อปลูกไม้เศรษฐกิจ มีกองทุนส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร มีรายงานศึกษาความเป็นไปได้ของการปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นทุนระยะยาว มีระบบและกลไกที่ดีของโครงการจ่ายค่าตอบแทนการให้บริการด้านนิเวศ (PES) โครงการความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) และโครงการธุรกิจเพื่อสังคม (SE) เพื่อส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ จำนวนโครงการ CSR PES และ SE เพื่อส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ มีตลาดกลางซื้อขายไม้ประจำภูมิภาคและ/หรือจังหวัด มีตลาดซื้อขายล่วงหน้าไม้ จำนวนโครงการซื้อขายคาร์บอนเครดิตภาคสมัครใจสำหรับการปลูกไม้เศรษฐกิจ ตลาดไม้ภายในประเทศและต่างประเทศแหล่งใหม่ๆ เพิ่มขึ้น มีระบบฐานข้อมูลอุตสาหกรรมภายในประเทศที่ใช้ไม้ มีข้อมูลตลาดไม้ภายในและต่างประเทศแบบครบวงจรและทันสมัย องค์การรัฐ/เอกชนใช้ไม้จากป่าปลูกภายในประเทศเพิ่มขึ้น และมีตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในสวนป่าเศรษฐกิจภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและผู้ประกอบการไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร

เป้าหมาย เกษตรกรและผู้ประกอบการไม้เศรษฐกิจมีศักยภาพและความพร้อมทั้งความรู้และทักษะในการวางแผนการปลูกและผลิตไม้เศรษฐกิจ รวมถึงมีการรวมกลุ่มสถาบันเกษตรกรด้านไม้เศรษฐกิจ เช่น สมาคม ชมรม เครือข่าย วิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ หรือกลุ่มองค์กรเกษตรกรผู้สนใจปลูกไม้เศรษฐกิจ ฯลฯ การส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยปลูกไม้เศรษฐกิจ ตลอดจนการพัฒนา การเข้าถึง การแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ วิถีปฏิบัติที่ดี เทคโนโลยี และนวัตกรรมสู่เกษตรกรและผู้ประกอบการ

ยุทธศาสตร์นี้ประกอบไปด้วย 6 แผนงาน ได้แก่

แผนงานที่ 1 เสริมสร้างความร่วมมือและการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจให้มีความเข้มแข็ง มีแนวทางดำเนินงาน ได้แก่

- 1) โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์สวนป่า/วิสาหกิจชุมชนไม้เศรษฐกิจ
- 2) โครงการหมู่บ้านป่าไม้/หมู่บ้านวนเกษตร
- 3) โครงการส่งเสริมความร่วมมือของเกษตรกรในการปลูกไม้เศรษฐกิจแปลงใหญ่
- 4) โครงการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบมีพันธะสัญญา

แผนงานที่ 2 สร้างเกษตรกรและผู้ประกอบการไม้เศรษฐกิจต้นแบบ มีแนวทางดำเนินงาน ได้แก่

- 1) โครงการสร้างเกษตรกรผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจต้นแบบ เพื่อเป็น smart farmer ที่สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมไปปรับใช้ในการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร
- 2) โครงการสร้างผู้ประกอบการไม้เศรษฐกิจต้นแบบ ที่สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมไปปรับใช้ในการประกอบธุรกิจและอุตสาหกรรมไม้ จัดทำแผนธุรกิจไม้ และเชื่อมโยงตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้

แผนงานที่ 3 ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจสำหรับเกษตรกรรายย่อย มีแนวทางดำเนินงาน ได้แก่

- 1) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยปลูกไม้เศรษฐกิจ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยซึ่งมีที่ดินน้อยกว่า 50 ไร่ สามารถมีแหล่งทุนผ่านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐเพื่อการปลูกไม้เศรษฐกิจในที่ดินของตนเอง
- 2) โครงการติดตามและประเมินผลการปลูกไม้เศรษฐกิจของเกษตรกรรายย่อย

แผนงานที่ 4 ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านไม้เศรษฐกิจสู่เกษตรกรและผู้ประกอบการ มีแนวทางดำเนินงาน ได้แก่

- 1) โครงการสร้างแบรนด์ (branding) อาชีพ “ผู้ปลูกสวนไม้เศรษฐกิจ”
- 2) โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมไม้เศรษฐกิจสู่เกษตรกรและผู้ประกอบการ
- 3) โครงการจัดสร้างพื้นที่สาธิตการจัดการไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจรในแต่ละภูมิภาคของประเทศ

แผนงานที่ 5 เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรภาคประชาสังคมและธุรกิจเพื่อการพัฒนาไม้เศรษฐกิจอย่างมีส่วนร่วม มีแนวทางดำเนินงาน ได้แก่

- 1) โครงการเสริมสร้างกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรและผู้ประกอบการไม้เศรษฐกิจ (ระดับจังหวัด/ภูมิภาค) เพื่อให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจ ตลาด และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การวางแผนบริหารจัดการไม้เศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนงานที่ 6 ผลักดันไม้เศรษฐกิจสู่การพัฒนาอาชีพเกษตรกรและผู้ประกอบการรายสาขาที่เกี่ยวข้อง มีแนวทางดำเนินงาน ได้แก่

- 1) โครงการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพป่าไม้
- 2) โครงการส่งเสริมและบ่มเพาะธุรกิจไม้เศรษฐกิจในสาขาอื่นๆ เช่น การทำฟาร์มป่าไม้ การผลิตกล้าไม้เศรษฐกิจคุณภาพดี ที่ปรึกษาสวนป่าไม้เศรษฐกิจ นักจัดหาวัตถุดิบไม้ ผู้รับรองมาตรฐานสวนป่า นักออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้ นักจัดการตลาดไม้ ฯลฯ
- 3) โครงการพัฒนาอาชีพทำผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์จากไม้เศรษฐกิจสำหรับเกษตรกรรายย่อย
- 4) โครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไม้เพื่อเป็นผู้ขายสินค้าที่ผลิตโดยผู้อื่นภายใต้แบรนด์ของตัวเอง (Original Brand Manufacturer: OBM)
- 5) โครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไม้เพื่อเป็นผู้ออกแบบและผลิตสินค้าให้กับบริษัทที่จะขายในแบรนด์ของตัวเอง (Original Design Manufacturer: ODM)
- 6) โครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ SME ด้านอุตสาหกรรมไม้

สำหรับตัวชี้วัดยุทธศาสตร์นี้ ได้แก่ มีการจัดตั้งสถาบันเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับงานไม้เศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์สวนป่า วิสาหกิจชุมชน ฯลฯ มีหมู่บ้านป่าไม้และ/หรือหมู่บ้านวนเกษตร จำนวนแปลงปลูกไม้เศรษฐกิจที่เกษตรกรรวมตัวกันเป็นแปลงใหญ่ จำนวนเกษตรกรผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจแบบมีพันธะสัญญากับเอกชน จำนวนเกษตรกรผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจและผู้ประกอบการไม้เศรษฐกิจต้นแบบ 4.0 จำนวนเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ จำนวนเกษตรกรและผู้ประกอบการที่เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้

เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านไม้เศรษฐกิจ จำนวนเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรภาคประชาสังคมและธุรกิจ เพื่อการพัฒนาไม้เศรษฐกิจ มีมาตรฐานวิชาชีพป่าไม้ที่ได้รับการยอมรับ จำนวนอาชีพด้านไม้เศรษฐกิจในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวนเกษตรกรรายย่อยและผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในสาขาใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับไม้เศรษฐกิจ จำนวนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไม้ที่เป็นผู้ขายสินค้าที่ผลิตโดยผู้อื่นภายใต้แบรนด์ของตัวเอง (OBM) จำนวนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไม้ที่เป็นผู้ออกแบบและผลิตสินค้าให้กับบริษัทที่จะขายในแบรนด์ของตัวเอง (OSM) และจำนวนผู้ประกอบการ SME ด้านอุตสาหกรรมไม้

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การวิจัย พัฒนา เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร

เป้าหมาย มีองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร เช่นการคัดเลือกพื้นที่ การคัดเลือกพันธุ์ไม้ ระบบการปลูก ระบบการจัดการและเก็บเกี่ยวไม้ การพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ ระบบการขนส่งไม้ การเข้าถึงระบบตลาดและกลุ่มผู้บริโภค รวมถึงการเพิ่มผลิตภาพทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนการออกแบบสร้างสรรค์บนพื้นฐานงานวิจัยและพัฒนาที่ตอบสนองต่อศักยภาพ โอกาส และความ ต้องการของตลาด

ยุทธศาสตร์นี้ประกอบไปด้วย 2 แผนงาน ได้แก่

แผนงานที่ 1 การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร มีแนวทางดำเนินงาน ได้แก่

- 1) โครงการจัดทำแผนแม่บทวิจัยไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร
- 2) โครงการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ไม้เศรษฐกิจ
- 3) โครงการวิจัยและพัฒนาการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจ
- 4) โครงการวิจัยและพัฒนาการใช้ประโยชน์ไม้เศรษฐกิจและการตลาด
- 5) โครงการวิจัยความเป็นไปได้ของการพัฒนาสวนยางพาราสู่ไม้เศรษฐกิจ
- 6) โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยตามแผนแม่บทวิจัยไม้เศรษฐกิจ
- 7) โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการวิจัยและพัฒนาไม้เศรษฐกิจของหน่วยงานในภูมิภาค

แผนงานที่ 2 แสวงหาความร่วมมือทางด้านการวิจัยและพัฒนาไม้เศรษฐกิจทั้งภายในและต่างประเทศ มีแนวทางดำเนินงาน ได้แก่

- 1) โครงการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคี (หน่วยงานสนับสนุนทุนวิจัย-เอกชน-วิชาการ) ในการพัฒนาและวิจัยไม้เศรษฐกิจ

2) โครงการเสริมสร้างความร่วมมือกับหน่วยงาน/องค์กรนานาชาติที่มีศักยภาพในการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาไม้เศรษฐกิจ

สำหรับตัวชี้วัดยุทธศาสตร์นี้ ได้แก่ แผนแม่บทวิจัยไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจรของประเทศ จำนวนผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกษตรกรและผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง จำนวนโครงการวิจัยที่มีการดำเนินงานสำเร็จตามแผนงาน ยุทธศาสตร์งานวิจัยไม้เศรษฐกิจได้รับการบรรจุอยู่ในยุทธศาสตร์วิจัยชาติ 20 ปี จำนวนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนาไม้เศรษฐกิจกับหน่วยงานภาครัฐ/เอกชนทั้งภายในและต่างประเทศ จำนวนเงินทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมไม้เศรษฐกิจทั้งจากแหล่งทุนภายในและต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารงานเพื่อส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร

เป้าหมาย ระบบ กลไก เครื่องมือในการสนับสนุนการบริหารจัดการที่มีเอกภาพบนพื้นฐานนโยบายที่ชัดเจนและระบบการบริหารงานที่มีธรรมาภิบาลเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชาติและระดับสากล รวมถึงการเตรียมความพร้อม สมรรถนะ ความรู้ และทักษะของบุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนไม้เศรษฐกิจอย่างครบวงจร ตลอดจนสร้างความรู้เข้าใจด้านการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์นี้ประกอบไปด้วย 3 แผนงาน ได้แก่

แผนงานที่ 1 พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรเพื่อรองรับการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร มีแนวทางดำเนินงาน ได้แก่

- 1) โครงการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรด้านการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ
- 2) โครงการสร้างอาชีพ “นักส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ”
- 3) โครงการวางระบบหลักสูตรการเรียนการสอนเชิงบูรณาการด้านไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจรเพื่อผลิตบัณฑิตในระดับอุดมศึกษาเพื่อป้อนสู่ตลาดแรงงาน

แผนงานที่ 2 จัดรูปแบบองค์กรบริหารจัดการไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร มีแนวทางดำเนินงาน ได้แก่

- 1) การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่กำกับ ติดตาม และให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศ
- 2) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งองค์กรหรือปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร

แผนงานที่ 3 สร้างความรู้ความเข้าใจด้านการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร มีแนวทางดำเนินงาน ได้แก่

- 1) โครงการจัดการความรู้ด้านไม้เศรษฐกิจเพื่อการส่งเสริมแบบครบวงจร
- 2) โครงการพัฒนาระบบการให้บริการข้อมูลไม้เศรษฐกิจแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (one stop service)
- 3) โครงการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจด้านไม้เศรษฐกิจให้กับสังคม

สำหรับตัวชี้วัดยุทธศาสตร์นี้ ได้แก่ จำนวนนักส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ หลักสูตรการเรียนการสอนเชิงบูรณาการด้านไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร มีคณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแห่งชาติ รายงานการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งองค์กรหรือปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร ระบบการให้บริการข้อมูลไม้เศรษฐกิจแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (one stop service) แผนการจัดการองค์ความรู้ด้านไม้เศรษฐกิจเพื่อการส่งเสริมแบบครบวงจร แผนการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจด้านไม้เศรษฐกิจ และระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องไม้เศรษฐกิจของประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาระบบรับรองป่าไม้

เป้าหมาย มีระบบมาตรฐานการรับรองป่าไม้ในระดับประเทศที่สอดคล้องกับมาตรฐานระดับสากล มีความพร้อมของกลไก การขึ้นทะเบียน การรับรอง การตรวจประเมิน ตลอดจนเกษตรกรและผู้ประกอบการมีความพร้อมในการรับการตรวจรับรองป่าไม้

ยุทธศาสตร์นี้ประกอบไปด้วย 3 แผนงาน ได้แก่

แผนงานที่ 1 พัฒนาวิธีปฏิบัติระบบมาตรฐานในการรับรองป่าไม้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานระดับสากล แนวทางดำเนินงาน ได้แก่

- 1) การพัฒนาวิธีปฏิบัติตามระบบมาตรฐานการรับรองด้านป่าไม้ของประเทศไทยเทียบเท่ามาตรฐานระดับสากล

แผนงานที่ 2 เตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพองค์กรรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้และผู้ตรวจประเมินการรับรองป่าไม้ มีแนวทางดำเนินงาน ได้แก่

- 1) โครงการเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพองค์กรด้านการรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้
- 2) โครงการเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจประเมินการรับรองด้านป่าไม้

แผนงานที่ 3 พัฒนาศักยภาพเกษตรกรและผู้ประกอบการเพื่อรับการตรวจรับรองป่าไม้ มีแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่

- 1) โครงการพัฒนาหลักสูตรเกษตรกร/ผู้ประกอบการเพื่อรับการตรวจรับรองด้านป่าไม้
- 2) โครงการฝึกอบรมเกษตรกร/ผู้ประกอบการเพื่อรับการตรวจรับรองด้านป่าไม้
- 3) โครงการฝึกอบรมการสร้างวิทยากรสำหรับส่งเสริมผู้ประกอบการเพื่อรับการตรวจรับรองป่าไม้

สำหรับตัวชี้วัดยุทธศาสตร์นี้ ได้แก่ มีคู่มือวิธีปฏิบัติตามระบบมาตรฐานในการรับรองด้านป่าไม้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานระดับสากล มีองค์กรรับรองป่าไม้ที่มีศักยภาพและความพร้อมในการดำเนินงาน จำนวนวิทยากรสำหรับส่งเสริมผู้ประกอบการเพื่อรับการตรวจรับรองด้านป่าไม้ จำนวนผู้ตรวจประเมินการรับรองด้านป่าไม้ มีหลักสูตรและคู่มือการฝึกอบรมผู้ประกอบการเพื่อรับการตรวจรับรองด้านป่าไม้ จำนวนเกษตรกรและผู้ประกอบการที่เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อรับการตรวจรับรองด้านป่าไม้

นอกจากนี้ การจัดทำยุทธศาสตร์ได้กำหนดโครงการ/กิจกรรม ที่จำเป็นต้องดำเนินงานเร่งด่วนภายในช่วง 1-2 ปี (พ.ศ. 2561-2562) เพื่อใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนไม้เศรษฐกิจให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (รายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 4.1) เช่น

- การปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบด้านไม้เศรษฐกิจ
- การเร่งรัดการบังคับใช้ที่ดิน ส.ป.ก. ตามเงื่อนไขที่กำหนดเพื่อปลูกไม้เศรษฐกิจ
- โครงการศึกษาเพื่อจัดทำพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจนอกเขตป่าและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นทุนระยะยาว
- โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งองค์กรหรือปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร
- โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจสำหรับเกษตรกรรายย่อย
- การพัฒนาหลักเกณฑ์ และจัดทำวิธีปฏิบัติเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านไม้เศรษฐกิจให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการ
- โครงการจัดทำระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อกำหนดเขตพื้นที่ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศ
- โครงการศึกษาเพื่อกำหนดอัตราภาษีที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการใช้ที่ดินปลูกไม้เศรษฐกิจ
- โครงการศึกษาเพื่อจัดทำหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการคืนค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมในการปลูกไม้เศรษฐกิจหรือการให้สิทธิในการหักลดหย่อนภาษี
- โครงการพัฒนาระบบและกลไกที่ดีสำหรับโครงการจ่ายค่าตอบแทนการให้บริการด้านนิเวศ โครงการความรับผิดชอบต่อสังคม และโครงการธุรกิจเพื่อสังคมเพื่อส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ

- โครงการตลาดกลางซื้อขายไม้
- โครงการจัดทำแผนวิจัยแม่บทไม้เศรษฐกิจ
- โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมไม้เศรษฐกิจสู่เกษตรกรและผู้ประกอบการ
- โครงการพัฒนาวิธีปฏิบัติตามระบบมาตรฐานการรับรองด้านป่าไม้ของประเทศไทยเทียบเท่ามาตรฐานระดับสากล

4.5 บทสรุป

ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579) ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ 21 แผนงาน 67 โครงการ ภายใต้กระบวนการขับเคลื่อนแบบมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้ สถาบันการศึกษา องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ สถาบันเกษตรกรด้านไม้เศรษฐกิจ ภาคเอกชน หน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานของกระทรวงพาณิชย์ หน่วยงานของกระทรวงอุตสาหกรรม หน่วยงานของกระทรวงการคลัง เป็นต้น

ตารางที่ 4.1 แผนงาน ตัวชี้วัด โครงการ/กิจกรรม ช่วงระยะเวลาดำเนินการ หน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุนในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์และแผนงาน

การส่งเสริมไม่แสวงหากำไร (พ.ศ. 2561-2579)

ชื่อยุทธศาสตร์	แผนงาน	ตัวชี้วัดผลผลิต	โครงการ/กิจกรรม	ช่วงปีดำเนินการ (พ.ศ.)					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
				2561-62 (เร่งด่วน)	2563-65	2566-70	2571-75	2576-79		
1. การพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการ ส่งเสริมไม่แสวงหากำไร แบบครบวงจร	1.1 ปรับปรุงและ บังคับใช้กฎหมาย และกฎระเบียบที่ เกี่ยวข้องกับ ไม่แสวงหากำไรแบบ ครบวงจร	กฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ มาตรการ ฯลฯ ที่เป็น อุปสรรคสำคัญต่อการส่งเสริม ไม่แสวงหากำไรได้รับการยกเลิก/ ปรับปรุงให้แล้วเสร็จภายใต้ กรอบการดำเนินงานที่กำหนด ร่วมกันจากทุกภาคส่วนที่ เกี่ยวข้อง	1.1.1 การปรับปรุง กฎหมายและกฎระเบียบ ด้านไม่แสวงหากำไร	✓					กรมป่าไม้	- สถาบันเกษตรกร ด้านไม่แสวงหากำไร - อ.อ.ป. - ภาคเอกชน - สถาบันศึกษา - หน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้อง
		จำนวนแปลงที่ดิน ส.ป.ก. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของทั้ง ประเทศ ที่มีการใช้พื้นที่ปลูกไม้ ยืนต้นที่เป็นไม้เศรษฐกิจตาม เงื่อนไขการใช้ที่ดิน ส.ป.ก.	1.1.2 การเร่งรัดการบังคับ ใช้ที่ดิน ส.ป.ก. ตาม เงื่อนไขที่กำหนดเพื่อปลูก ไม้เศรษฐกิจ	✓	✓				ส.ป.ก.	กรมป่าไม้
	1.2 พัฒนา กฎหมายใหม่เพื่อ การส่งเสริม ไม่แสวงหากำไร แบบครบวงจร	มีการเสนอกฎหมายใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการ ส่งเสริมไม่แสวงหากำไรไม่น้อยกว่า 2 ฉบับ	1.2.1 โครงการศึกษาเพื่อ จัดทำพระราชบัญญัติ เกี่ยวกับการส่งเสริมไม่ แสวงหากำไรนอกเขตป่า	✓					กรมป่าไม้	- สถาบันศึกษา - สถาบันเกษตรกร ด้านไม่แสวงหากำไร - ภาคเอกชน หน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ชื่อยุทธศาสตร์	แผนงาน	ตัวชี้วัดผลผลิต	โครงการ/ กิจกรรม	ช่วงปีที่ผ่านมา (พ.ศ.)					หน่วยงาน หลัก	หน่วยงานสนับสนุน
				2561-62 (เร่งด่วน)	2563-65	2566-70	2571-75	2576-79		
1. การพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพการ ส่งเสริมไม่เศรษฐกิจ แบบครบวงจร (ต่อ)	1.2 พัฒนา กฎหมายใหม่เพื่อ การส่งเสริมไม่ เศรษฐกิจแบบ ครบวงจร (ต่อ)	การเสนอกฎหมายใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการ ส่งเสริมไม่เศรษฐกิจไม่น้อยกว่า 2 ฉบับ (ต่อ)	1.2.2 โครงการ ศึกษาเพื่อจัดทำ พระราชบัญญัติ เกี่ยวกับการปลูก ไม้เศรษฐกิจเป็น ทุนระยะยาว	✓					กรมป่าไม้	- สถาบันศึกษา สถาบันเกษตรกร ด้านไม้เศรษฐกิจ - อ.อ.ป. - ธ.ก.ส. - ภาคเอกชน หน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้อง
	1.3 พัฒนา หลักเกณฑ์และวิธี ปฏิบัติเพื่อเพิ่มขีด ความสามารถด้าน การแข่งขันด้านไม่ เศรษฐกิจให้กับ เกษตรกรและผู้ประกอบการ	หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ เกี่ยวกับไม้เศรษฐกิจสำหรับ เกษตรกรและผู้ประกอบการที่ ได้รับการพัฒนา /ปรับปรุงให้ แล้วเสร็จภายใต้กรอบการ ดำเนินงานที่กำหนดร่วมกันจาก ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	1.3.1 การพัฒนา หลักเกณฑ์ และ จัดทำวิธีปฏิบัติใน การส่งเสริมไม้ เศรษฐกิจให้กับ เกษตรกรและผู้ประกอบการ	✓					กรมป่าไม้	- สถาบันเกษตรกร ด้านไม้เศรษฐกิจ - อ.อ.ป. - ภาคเอกชน หน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ชื่อยุทธศาสตร์	แผนงาน	ตัวชี้วัดผลผลิต	โครงการ/กิจกรรม	ช่วงปีดำเนินการ (พ.ศ.)					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
				2561-62 (เร่งด่วน)	2563-65	2566-70	2571-75	2576-79		
2. การจัดเตรียมพื้นที่รองรับการส่งเสริมไม่เศรษฐกิจแบบครบวงจร	2.1 กำหนดเขตพื้นที่ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศไทย	- แผนที่เขตพื้นที่ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศไทย - นิคมอุตสาหกรรมไม่ในเขตพื้นที่ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจไม่น้อยกว่า 4 แห่งทั่วประเทศ - รายงานการศึกษาความเป็นไปในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษไม่เศรษฐกิจ	2.1.1 โครงการจัดทำระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อกำหนดเขตพื้นที่ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศไทย	✓					สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)	- กรมป่าไม้ - สถาบันศึกษา
			2.1.2 โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษไม่เศรษฐกิจ		✓				การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.)	- กรมป่าไม้ - ภาคเอกชน - สถาบันศึกษา
			2.1.3 โครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมไม่ในเขตพื้นที่ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ			✓	✓	✓	การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.)	- กรมป่าไม้ - ภาคเอกชน
	2.2 พัฒนาปัจจัยสนับสนุนการผลิตเพื่อรองรับการปลูกไม้ในเขตพื้นที่ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ	พื้นที่รองรับการปลูกไม้เศรษฐกิจในเขตพื้นที่ส่งเสริมได้รับการพัฒนาและพื้นที่ไม่น้อยกว่า 1 ล้านไร่	2.2.1 โครงการประเมินความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกไม้ในเขตพื้นที่ส่งเสริมไม่เศรษฐกิจ		✓				สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)	- กรมป่าไม้ - กรมพัฒนาที่ดิน ส.ป.ก. - สถาบันศึกษา - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ชื่อยุทธศาสตร์	แผนงาน	ตัวชี้วัดผลผลิต	โครงการ/กิจกรรม	ช่วงปีดำเนินการ (พ.ศ.)					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
				2561-62 (เร่งด่วน)	2563-65	2566-70	2571-75	2576-79		
2. การจัดเตรียมพื้นที่รองรับการส่งเสริมไม่เศรษฐกิจ (ต่อ)	2.2 พัฒนาระบบสนับสนุนการผลิตเพื่อรองรับการปลูกไม้ในเขตพื้นที่ส่งเสริมปลูกไม่เศรษฐกิจแบบครบวงจร		2.2.2 โครงการฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการปลูกไม้ในเขตพื้นที่ส่งเสริมไม่เศรษฐกิจ	✓	✓	✓	✓	✓	ปม.	- กรมพัฒนาที่ดิน - ส.ป.ก. - กรมส่งเสริมการเกษตร - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
3. การพัฒนามาตรการทางการเงิน และ คลัง การเงิน และ ระบบตลาด เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปลูกไม่เศรษฐกิจ	3.1 พัฒนาระบบและกลไกมาตรการทางการเงิน คลังและการเงินเพื่อส่งเสริมการปลูกไม่เศรษฐกิจ	มีอัตราภาษีที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการใช้ที่ดินเพื่อปลูกไม่เศรษฐกิจ	3.1.1 โครงการศึกษาเพื่อกำหนดอัตราภาษีที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการใช้ที่ดินปลูกไม่เศรษฐกิจ	✓					กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง	- กรมป่าไม้ - สถาบันศึกษา
ปลูกไม่เศรษฐกิจ	ครบวงจร	หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการคืนค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมจากการปลูกไม่เศรษฐกิจหรือการให้สิทธิในการหักลดหย่อนภาษี	3.1.2 โครงการศึกษาเพื่อจัดทำหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการคืนค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมในการปลูกไม่เศรษฐกิจหรือการให้สิทธิในการหักลดหย่อนภาษี	✓					กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง	- กรมป่าไม้ - สถาบันศึกษา
		รายงานศึกษาความเป็นไปได้ของการปลูกไม่เศรษฐกิจเป็นทุนระยะยาว	3.1.3 โครงการศึกษาความเป็นไปได้ของการปลูกไม่เศรษฐกิจเป็นทุนระยะยาว	✓					สถาบันศึกษา	- กรมป่าไม้ - กระทรวงการคลัง - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ชื่อยุทธศาสตร์	แผนงาน	ตัวชี้วัดผลผลิต	โครงการ/กิจกรรม	ช่วงปีดำเนินการ (พ.ศ.)					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
				2561-62 (เร่งด่วน)	2563-65	2566-70	2571-75	2576-79		
3. การพัฒนา มาตรการทางการเงิน คลัง การเงิน และ ระบบตลาด เพื่อ สร้างแรงจูงใจในการ ปลูกไม้เศรษฐกิจ ครบวงจร (ต่อ)	3.1 พัฒนาระบบ และกลไก มาตรการทางการเงิน คลังและการเงิน เพื่อส่งเสริมการ ปลูกไม้เศรษฐกิจ ครบวงจร (ต่อ)	● ธนาคารต้นไม้	3.1.4 โครงการธนาคาร ต้นไม้	✓	✓	✓	✓	✓	ธ.ก.ส.	- กรมป่าไม้ - สถาบันเกษตรกร ด้านไม้เศรษฐกิจ - หน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้อง
		● มีกองทุนส่งเสริม ไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร	3.1.5 โครงการจัดตั้ง กองทุนส่งเสริมไม้ เศรษฐกิจแบบครบวงจร	✓					กรมป่าไม้	- กระทรวงการคลัง - หน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้อง
		● มีระบบประกันภัย สวนไม้เศรษฐกิจ	3.1.6 โครงการระบบ ประกันภัยสวนไม้ เศรษฐกิจ			✓	✓	✓	กรมการ ประกันภัย กระทรวง พาณิชย์	กรมป่าไม้
		● มีสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ สำหรับเกษตรกรเพื่อปลูก ไม้เศรษฐกิจ	3.1.7 โครงการสินเชื่อ ดอกเบี้ยต่ำเพื่อปลูก ไม้เศรษฐกิจ			✓	✓	✓	ธ.ก.ส.	- กรมป่าไม้ - สถาบันศึกษา

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ชื่อยุทธศาสตร์	แผนงาน	ตัวชี้วัดผลผลิต	โครงการ/กิจกรรม	ช่วงปีดำเนินการ (พ.ศ.)					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
				2561-62 (เร่งด่วน)	2563-65	2566-70	2571-75	2576-79		
3. การพัฒนา มาตรการทางการเงิน และ ระบบตลาด เพื่อ สร้างแรงจูงใจในการ ปลูกไม้เศรษฐกิจ ครบวงจร (ต่อ)	3.2 ส่งเสริม บทบาทธุรกิจ ภาคเอกชนเพื่อ ส่งเสริมการปลูก ไม้เศรษฐกิจ	- มีระบบและกลไกที่ดีของโครงการจ่ายค่าตอบแทนการให้บริการด้านนิเวศ (PES) โครงการความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) และโครงการธุรกิจเพื่อสังคม (SE) เพื่อส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ - จำนวนโครงการ CSR, PES และ SE เพื่อส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม่น้อยกว่า 500 โครงการ	3.2.1 โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบและกลไกที่ดีสำหรับโครงการ PES, CSR และ SE	✓					สถาบัน ศึกษา	- กรมป่าไม้ - ภาคเอกชน - สถาบันเกษตรกร - ด้านไม้เศรษฐกิจ - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
			3.2.2 โครงการ PES เพื่อส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ	✓	✓	✓	✓	✓	ภาคเอกชน	- กรมป่าไม้ - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
			3.2.3 โครงการ CSR เพื่อส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ	✓	✓	✓	✓	✓	ภาคเอกชน	- กรมป่าไม้ - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
			3.2.4 โครงการ SE เพื่อส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ	✓	✓	✓	✓	✓	ภาคเอกชน	- กรมป่าไม้ - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ชื่อยุทธศาสตร์	แผนงาน	ตัวชี้วัดผลผลิต	โครงการ/กิจกรรม	ช่วงปีดำเนินการ (พ.ศ.)					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
				2561-62 (เร่งด่วน)	2563-65	2566-70	2571-75	2576-79		
3. การพัฒนา มาตรการทางการเงิน และ ระบบตลาด เพื่อ สร้างแรงจูงใจในการ ปลูกไม้เศรษฐกิจ ครบวงจร (ต่อ)	3.3 พัฒนาระบบ และกลไกทางการ ตลาดไม้เศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มขีด ความสามารถด้าน การแข่งขันทั้ง ภายในและ ต่างประเทศ	- มีตลาดกลางซื้อขายไม้ ประจำภูมิภาคและ/หรือจังหวัด ไม่น้อยกว่า 50 แห่ง - มีตลาดไม้ภายในประเทศ และต่างประเทศแหล่งใหม่ๆ เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 20 แห่ง	3.3.1 โครงการตลาดกลาง ซื้อขายไม้	✓	✓	✓	✓	✓	อ.อ.ป.	- กรมป่าไม้ - กรมการค้าภายใน - กรมพัฒนาธุรกิจ การค้า - ภาคเอกชน - หน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้อง
			3.3.2 โครงการจัดทำ ระบบฐานข้อมูล อุตสาหกรรมไม้ที่ใช้ไม้	✓					ป.ม.	- ภาคเอกชน - กระทรวง อุตสาหกรรม - หน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้อง
		- องค์กรรัฐ/เอกชน ใช้ ไม้จากป่าปลูกภายในประเทศ เพิ่มขึ้นคิดเป็นมูลค่าไม่น้อยกว่า 2,000 ล้านบาท - มีตลาดการท่องเที่ยวเชิง นิเวศในสวนป่าเศรษฐกิจไม่น้อย กว่า 200 แห่ง	3.3.3 โครงการส่งเสริม องค์กรรัฐ/เอกชน ใช้ไม้ จากป่าปลูก ภายในประเทศ		✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- อ.อ.ป. - กรมการค้าภายใน - หน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้อง
			3.3.4 โครงการส่งเสริม ตลาดการท่องเที่ยวเชิง นิเวศในสวนป่าเศรษฐกิจไม่น้อย กว่า 200 แห่ง		✓	✓	✓	✓	การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย กรมการ ท่องเที่ยว	- กรมป่าไม้ - อ.อ.ป. - ภาคเอกชนสถาบัน เกษตรกรรม เศรษฐกิจ หน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ชื่อยุทธศาสตร์	แผนงาน	ตัวชี้วัดผลผลิต	โครงการ/กิจกรรม	ช่วงปีดำเนินการ (พ.ศ.)					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
				2561-62 (เร่งด่วน)	2563-65	2566-70	2571-75	2576-79		
3. การพัฒนา มาตรการทางการเงิน และ คลัง การเงิน และ ระบบตลาด เพื่อ สร้างแรงจูงใจในการ ปลูกไม้เศรษฐกิจ ครบวงจร (ต่อ)	3.3 พัฒนาระบบ และกลไกทางการ ตลาดไม้เศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มขีด ความสามารถด้าน การแข่งขันทั้ง ภายในและ ต่างประเทศ	มีจำนวนโครงการซื้อขายคาร์บอนเครดิตภาคสมัครใจสำหรับการปลูกไม้เศรษฐกิจไม่น้อยกว่า 100 โครงการ	3.3.5 โครงการส่งเสริมตลาดซื้อขายคาร์บอนเครดิตภาคสมัครใจสำหรับการปลูกไม้เศรษฐกิจ	✓	✓	✓	✓	✓	องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)	- กรมป่าไม้ - สถาบันเกษตรกรผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจ - ภาคเอกชน - อ.อ.ป. - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
				✓	✓	✓	✓	✓		
		มีข้อมูลตลาดไม้ภายในและต่างประเทศครบวงจรและทันสมัย	3.3.6 โครงการส่งเสริมตลาดไม้เศรษฐกิจภายในและต่างประเทศ	✓	✓	✓	✓	✓	กรมการค้าภายใน กรมการค้าต่างประเทศ	- กรมป่าไม้ - อ.อ.ป. - ภาคเอกชน - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
		มีตลาดซื้อขายล่วงหน้าไม้	3.3.7 โครงการตลาดซื้อขายล่วงหน้าไม้			✓	✓	✓	ภาคเอกชน	- กรมป่าไม้ - อ.อ.ป. - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ชื่อยุทธศาสตร์	แผนงาน	ตัวชี้วัดผลผลิต	โครงการ/กิจกรรม	ช่วงปีดำเนินการ (พ.ศ.)					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
				2561-62 (เร่งด่วน)	2563-65	2566-70	2571-75	2576-79		
4. การพัฒนาศักยภาพเกษตรกร และผู้ประกอบการ ไม่เคร่งครัดแบบครบวงจร	4.1 เสริมสร้างความร่วมมือและ การรวมกลุ่มของ เกษตรกรผู้ปลูกไม้ เศรษฐกิจให้มี ความเข้มแข็ง	มีการจัดตั้งสถาบันการ เกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับงานไม้ เศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์สวนป่า วิสาหกิจชุมชน ฯลฯ ไม่น้อย กว่า 100 แห่ง	4.1.1 โครงการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของสหกรณ์ สวนป่า/วิสาหกิจชุมชนไม้ เศรษฐกิจ	✓	✓	✓	✓	✓	กรมส่งเสริม สหกรณ์/ สำนักส่งเสริม วิสาหกิจ ขนาดกลาง และขนาด ย่อม (สสว.)	- กรมป่าไม้ - สถาบันเกษตรกร - ด้านไม้เศรษฐกิจ
		มีหมู่บ้านป่าไม้และ /หรือ หมู่บ้านเกษตรกรไม่น้อยกว่า 1,000 หมู่บ้าน	4.1.2 โครงการหมู่บ้านป่า ไม้/หมู่บ้านเกษตรกร	✓	✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- กรมส่งเสริม การเกษตร - กรมส่งเสริมการ ปกครองท้องถิ่น
		จำนวนแปลงปลูกไม้ เศรษฐกิจที่เกษตรกรรวมตัวกัน เป็นแปลงใหญ่ไม่น้อยกว่า 200 แปลง	4.1.3 โครงการส่งเสริม ความร่วมมือของเกษตรกร ในการปลูกไม้เศรษฐกิจ แปลงใหญ่	✓	✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- กรมส่งเสริม การเกษตร - ส.ป.ก. - กรมพัฒนาที่ดิน - ภาคเอกชน
		จำนวนเกษตรกรผู้ปลูก ไม้เศรษฐกิจแบบมีพันธะสัญญา กับเอกชนไม่น้อยกว่า 5,000 ราย	4.1.4 โครงการส่งเสริม เศรษฐกิจแบบมีพันธะ สัญญา	✓	✓	✓	✓	✓	ภาคเอกชน	- กรมส่งเสริม การเกษตร - ส.ป.ก. - กรมพัฒนาที่ดิน - ภาคเอกชน

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ชื่อยุทธศาสตร์	แผนงาน	ตัวชี้วัดผลผลิต	โครงการ/กิจกรรม	ช่วงปีดำเนินการ (พ.ศ.)					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
				2561-62 (เร่งด่วน)	2563-65	2566-70	2571-75	2576-79		
4. การพัฒนา ศักยภาพเกษตรกร และผู้ประกอบการ ในเศรษฐกิจแบบ ครบวงจร (ต่อ)	4.2 สร้าง เกษตรกรและผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการไม่ เศรษฐกิจต้นแบบ	จำนวนเกษตรกรผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจต้นแบบ 4.0 ไม่น้อยกว่า 200 คน	4.2.1 โครงการสร้างเกษตรกรผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจต้นแบบ		✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - สถาบันเกษตรกรที่ดำเนินเศรษฐกิจ/สถาบันศึกษา/หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
			4.2.2 โครงการสร้างผู้ประกอบการไม่เศรษฐกิจต้นแบบ		✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- ภาคเอกชน - กระทรวงอุตสาหกรรม - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
	4.3 ส่งเสริมปลูก ไม้เศรษฐกิจ สำหรับเกษตรกร รายย่อย	จำนวนเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจไม่น้อยกว่า 100,000 ราย	4.3.1 โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจสำหรับเกษตรกรรายย่อย	✓	✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- กรมส่งเสริมการเกษตร - ส.ป.ก. - สถาบันเกษตรกรดำเนินเศรษฐกิจ
			4.3.2 โครงการติดตามและประเมินผลการปลูกไม้เศรษฐกิจของเกษตรกรรายย่อย		✓	✓	✓	✓	สถาบันศึกษา	- กรมป่าไม้ - กรมส่งเสริมการเกษตร - ส.ป.ก. - สถาบันเกษตรกรดำเนินเศรษฐกิจ

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ชื่อยุทธศาสตร์	แผนงาน	ตัวชี้วัดผลผลิต	โครงการ/กิจกรรม	ช่วงปีดำเนินการ (พ.ศ.)					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
				2561-62 (เร่งด่วน)	2563-65	2566-70	2571-75	2576-79		
4. การพัฒนา ศักยภาพเกษตรกร และผู้ประกอบการ ไม่เศรษฐกิจแบบ ครบวงจร (ต่อ)	4.4 ถ่ายทอดองค์ ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ด้านไม่เศรษฐกิจสู่ เกษตรกรและผู้ประกอบการ	จำนวนเกษตรกรและผู้ประกอบการที่เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านไม่เศรษฐกิจไม่น้อยกว่า 20,000 คน	4.4.1 โครงการสร้าง branding ออฟฟ “ผู้ปลูกสวนไม่เศรษฐกิจ”		✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- สถาบันศึกษา - อป. - สถาบันเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับไม้เศรษฐกิจ/ภาคเอกชน
			4.4.2 โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมไม่เศรษฐกิจสู่เกษตรกรและผู้ประกอบการ	✓	✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- สถาบันศึกษา - สถาบันเกษตรกรด้านไม้เศรษฐกิจ - ภาคเอกชน - อป. - กรมส่งเสริมการเกษตร - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
			4.4.3 โครงการจัดสร้างพื้นที่สาธิตการจัดการไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจรในแต่ละภูมิภาคของประเทศ		✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- สถาบันศึกษา - สถาบันเกษตรกรด้านไม้เศรษฐกิจ - อป. - ภาคเอกชน - กรมส่งเสริมการเกษตร - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ชื่อยุทธศาสตร์	แผนงาน	ตัวชี้วัดผลผลิต	โครงการ/กิจกรรม	ช่วงปีดำเนินการ (พ.ศ.)					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
				2561-62 (เร่งด่วน)	2563-65	2566-70	2571-75	2576-79		
4. การพัฒนา ศักยภาพเกษตรกร และผู้ประกอบการ ในผู้ประกอบการ แบบ ครบวงจร (ต่อ)	4.5 เสริมสร้าง เครือข่ายความ ร่วมมือขององค์กร ภาคประชาสังคม และธุรกิจเพื่อการ พัฒนาไม่ แสวงหาผลกำไร อย่างมี ส่วนร่วม	มีเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรภาคประชาสังคมและธุรกิจเพื่อการพัฒนาไม่แสวงหาผลกำไรไม่น้อยกว่า 50 แห่งทั่วประเทศ	4.5.1 โครงการเสริมสร้างกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรและผู้ประกอบการไม่แสวงหาผลกำไร (ระดับจังหวัด/ภูมิภาค)	✓	✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- กรมส่งเสริมการเกษตร - สถาบันเกษตรกรด้านไม้เศรษฐกิจ - ภาคเอกชน - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
	4.6 ผลักดันไม้ เศรษฐกิจสู่การ พัฒนาอาชีพ เกษตรกรและ ผู้ประกอบการราย สาขาที่เกี่ยวข้อง	- มีมาตรฐานวิชาชีพป่าไม้ที่ได้รับการยอมรับ - มีเกษตรกรรายย่อยและผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในสาขาไม้ที่เกี่ยวข้องกับไม้เศรษฐกิจไม่น้อยกว่า 2,000 คน	4.6.1 โครงการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพป่าไม้	✓					สถาบันศึกษา	- กรมป่าไม้ - ภาคเอกชน - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
			4.6.2 โครงการส่งเสริมและแปรรูปไม้เศรษฐกิจ	✓		✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- กรมส่งเสริมการเกษตร - สถาบันเกษตรกรด้านไม้เศรษฐกิจ - ภาคเอกชนสถาบันศึกษา - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ชื่อยุทธศาสตร์	แผนงาน	ตัวชี้วัดผลผลิต	โครงการ/กิจกรรม	ช่วงปีดำเนินการ (พ.ศ.)					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
				2561-62 (เร่งด่วน)	2563-65	2566-70	2571-75	2576-79		
4. การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและผู้ประกอบการไม่แสวงหากำไร (ต่อ)	4.6 ผลักดันไม่แสวงหากำไรการพัฒนาอาชีพเกษตรกรและผู้ประกอบการรายสาขาที่เกี่ยวข้อง	มีอาชีพด้านไม่แสวงหากำไรในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 10 อาชีพ	4.6.3 โครงการพัฒนาอาชีพทำผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์จากไม้เศรษฐกิจสำหรับเกษตรกรรายย่อย	✓	✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- สถาบันศึกษาภาคเอกชน - สถาบันเกษตรกรด้านไม้เศรษฐกิจ - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
			4.6.4 โครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไม้ไปสู่ผู้ขายสินค้าที่ผลิตโดยผู้ยื่น Brand Manufacturer, OBM) ไม่น้อยกว่า 50 ราย	✓	✓	✓	✓	✓	กระทรวงอุตสาหกรรม	- กรมป่าไม้ - สถาบันศึกษาภาคเอกชน - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
		มีผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไม้ที่เป็นผู้ออกแบบและผลิตสินค้าให้กับบริษัทที่ขายในแบรนด์ของตัวเอง (Original Design Manufacturer: OSM) ไม่น้อยกว่า 500 ราย	4.6.5 โครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไม้เพื่อเป็นผู้ออกแบบและผลิตสินค้าให้กับบริษัทที่ขายในแบรนด์ของตัวเอง	✓	✓	✓	✓	✓	กระทรวงอุตสาหกรรม	- กรมป่าไม้ - สถาบันศึกษาภาคเอกชน - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
			4.6.6 โครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ SME ด้านอุตสาหกรรมไม้	✓	✓	✓	✓	✓	กระทรวงอุตสาหกรรม	- กรมป่าไม้ - สถาบันศึกษาภาคเอกชน - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
		ผู้ประกอบการ SME ด้านอุตสาหกรรมไม้ไม่น้อยกว่า 200 ราย								

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ชื่อยุทธศาสตร์	แผนงาน	ตัวชี้วัดผลผลิต	โครงการ/กิจกรรม	ช่วงปีดำเนินการ (พ.ศ.)					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
				2561-62 (เร่งด่วน)	2563-65	2566-70	2571-75	2576-79		
5. การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมไม่ใช่วัตถุประสงค์เศรษฐกิจและนวัตกรรม	5.1 การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมไม่ใช่วัตถุประสงค์เศรษฐกิจและนวัตกรรม	- มีแผนแม่บทวิจัยไม่ใช่วัตถุประสงค์เศรษฐกิจและนวัตกรรม - มีผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกาตรกรและผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ไม่น้อยกว่า 1,000 เรื่อง - จำนวนโครงการวิจัยที่มีการดำเนินงานสำเร็จตามแผนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 จากแผนงานวิจัยทั้งหมด	5.1.1 โครงการจัดทำแผนแม่บทวิจัยไม่ใช่วัตถุประสงค์เศรษฐกิจและนวัตกรรม	✓					กรมป่าไม้	- สถาบันศึกษา - หน่วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
			5.1.2 โครงการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ไม่ใช่วัตถุประสงค์เศรษฐกิจ		✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- สถาบันศึกษา - หน่วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
			5.1.3 โครงการวิจัยและพัฒนาการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจ		✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- สถาบันศึกษา - หน่วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
			5.1.4 โครงการวิจัยและพัฒนาการใช้ประโยชน์ไม้เศรษฐกิจและการตลาด		✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- สถาบันศึกษา - หน่วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
			5.1.5 โครงการวิจัยความเป็นไปได้ของการพัฒนาสวนยางพาราสู่ไม้เศรษฐกิจ		✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- สถาบันศึกษา - หน่วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
			5.1.6 โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยตามแผนแม่บทวิจัยไม่ใช่วัตถุประสงค์เศรษฐกิจ		✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- สถาบันศึกษา - หน่วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
			5.1.7 โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการวิจัยและพัฒนาไม้เศรษฐกิจของหน่วยงานในภูมิภาค		✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- สถาบันศึกษา - หน่วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ชื่อยุทธศาสตร์	แผนงาน	ตัวชี้วัดผลผลิต	โครงการ/กิจกรรม	ช่วงปีดำเนินการ (พ.ศ.)					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
				2561-62 (เร่งด่วน)	2563-65	2566-70	2571-75	2576-79		
5. การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมไม่เสรีสู่ดิจิทัลแบบครบวงจร (ต่อ)	5.2 แสวงหาความร่วมมือทางด้านการวิจัยและพัฒนาไม่เสรีสู่ดิจิทัลทั้งภายในและต่างประเทศ	- ยุทธศาสตร์งานวิจัยไม่เสรีสู่ดิจิทัลได้รับการบรรจุอยู่ในยุทธศาสตร์วิจัยชาติ 20 ปี - จำนวนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนาไม่เสรีสู่ดิจิทัลกับหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน ทั้งภายในและต่างประเทศไม่น้อยกว่า 200 โครงการ - จำนวนเงินทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมไม่เสรีสู่ดิจิทัลทั้งจากแหล่งทุนภายในและต่างประเทศไม่น้อยกว่า 5,000 ล้านบาท	5.2.1 โครงการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ (หน่วยงานสนับสนุนทุนวิจัย - เอกชน-วิชาการ) ในการพัฒนาและวิจัยไม่เสรีสู่ดิจิทัล	✓	✓	✓	✓	✓	สำนักงานวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ	- กรมป่าไม้ - สถาบันศึกษาภาคเอกชน - หน่วยงานสนับสนุนทุนวิจัย
			5.2.2 โครงการเสริมสร้างความร่วมมือกับหน่วยงาน/องค์กรนานาชาติที่มีศักยภาพในการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาไม่เสรีสู่ดิจิทัล	✓	✓	✓	✓	✓	สำนักงานวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ	- กรมป่าไม้ - สถาบันศึกษาภาคเอกชน - หน่วยงานสนับสนุนทุนวิจัย
6.การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารงานเพื่อส่งเสริมไม่เสรีสู่ดิจิทัลแบบครบวงจร	6.1 พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรเพื่อรองรับการส่งเสริมไม่เสรีสู่ดิจิทัลแบบครบวงจร	- จำนวนนักส่งเสริมไม่เสรีสู่ดิจิทัลไม่น้อยกว่า 1,000 คน - มีหลักสูตรการเรียนการสอนเชิงบูรณาการด้านไม่เสรีสู่ดิจิทัลแบบครบวงจร	6.1.1 โครงการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรด้านการส่งเสริมไม่เสรีสู่ดิจิทัล	✓					ปม.	สถาบันศึกษา/ภาคเอกชน
			6.1.2 โครงการสร้างอาชีพ “นักส่งเสริมไม่เสรีสู่ดิจิทัล”	✓	✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	สถาบันศึกษาภาคเอกชน

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ชื่อยุทธศาสตร์	แผนงาน	ตัวชี้วัดผลผลิต	โครงการ/กิจกรรม	ช่วงปีดำเนินการ (พ.ศ.)					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
				2561-62 (เร่งด่วน)	2563-65	2566-70	2571-75	2576-79		
6. การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารงานเพื่อส่งเสริมไม่แสวงหากำไร (ต่อ)	6.1 พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรเพื่อรองรับการส่งเสริมไม่แสวงหากำไร (ต่อ)		6.1.3 โครงการวางระบบหลักสูตรการเรียนการสอนเชิงบูรณาการด้านไม่แสวงหากำไรแบบครบวงจร เพื่อผลิตบัณฑิตในระดับอุดมศึกษาเพื่อป้อนสู่ตลาดแรงงาน		✓				สถาบันศึกษา	• กรมป่าไม้ • ภาคเอกชน
	6.2 จัดรูปแบบองค์กรบริหารจัดการไม่แสวงหากำไร	• มีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริมไม่แสวงหากำไรแห่งชาติ • รายงานการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งองค์กรหรือปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานไม่แสวงหากำไรแบบครบวงจร	6.2.1 การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริมไม่แสวงหากำไรแห่งชาติ 6.2.2 โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งองค์กรหรือปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานไม่แสวงหากำไรแบบครบวงจร	✓					กรมป่าไม้	• กรมป่าไม้ • ภาคเอกชน • ออป. • สถาบันเกษตรกรด้านไม่แสวงหากำไร • หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ชื่อยุทธศาสตร์	แผนงาน	ตัวชี้วัดผลผลิต	โครงการ/กิจกรรม	ช่วงปีดำเนินการ (พ.ศ.)					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
				2561-62 (เร่งด่วน)	2563-65	2566-70	2571-75	2576-79		
6.การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารงานเพื่อส่งเสริมไม่แสวงหากำไร (ต่อ)	6.3 สร้างความรู้ความเข้าใจด้านการส่งเสริมไม่แสวงหากำไร	- มีระบบการให้บริการข้อมูลไม่แสวงหากำไรแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (one stop service) - มีแผนการจัดการองค์ความรู้ด้านไม่แสวงหากำไรเพื่อส่งเสริมแบบครบวงจร - มีแผนการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจด้านไม่แสวงหากำไรให้กับสังคม - จำนวนประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องไม่แสวงหากำไรในระดับดีขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ในการประเมินทุก 3 ปี	6.3.1 โครงการจัดการความรู้ด้านไม่แสวงหากำไรเพื่อส่งเสริมแบบครบวงจร	✓	✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- สถาบันศึกษา - เอกชน - สถาบันเกษตรกร - ด้านไม่แสวงหากำไร - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
			6.3.2 โครงการพัฒนาระบบการให้บริการข้อมูลไม่แสวงหากำไรแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (one stop service)	✓					กรมป่าไม้	- สถาบันศึกษา - ภาคเอกชน - สถาบันเกษตรกร - ด้านไม่แสวงหากำไร - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
			6.3.3 โครงการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจด้านไม่แสวงหากำไรให้กับสังคม	✓	✓	✓	✓	✓	กรมป่าไม้	- สถาบันศึกษา - ภาคเอกชน - สถาบันเกษตรกร - ด้านไม่แสวงหากำไร - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ชื่อยุทธศาสตร์	แผนงาน	ตัวชี้วัดผลผลิต	โครงการ/กิจกรรม	ช่วงปีที่ผ่านมา (พ.ศ.)					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
				2561-62 (เร่งด่วน)	2563-65	2566-70	2571-75	2576-79		
7. การพัฒนาระบบรับรองป่าไม้	7.1 พัฒนาระบบปฏิบัติการในการรับรองด้านป่าไม้มาตรฐานในการรับรองด้านป่าไม้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานระดับสากล	มีคู่มือวิธีปฏิบัติงานระบบมาตรฐานในการรับรองด้านป่าไม้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานระดับสากล	7.1.1 โครงการพัฒนาระบบปฏิบัติการรับรองด้านป่าไม้ของประเทศไทยเทียบเท่ามาตรฐานระดับสากล	✓					สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- กรมป่าไม้ - สถาบันศึกษา - ภาคเอกชน - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
	7.2 เตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพองค์กรรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้และผู้ตรวจประเมินการรับรองด้านสวนป่า	- มีองค์กรรับรองป่าไม้ที่มีศักยภาพและความพร้อมในการดำเนินงาน - จำนวนวิทยากรสำหรับส่งเสริมผู้ประกอบการเพื่อรับการตรวจรับรองด้านป่าไม้ไม่น้อยกว่า 500 คน - จำนวนผู้ตรวจประเมินการรับรองด้านป่าไม้ไม่น้อยกว่า 200 คน	7.2.1 โครงการเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพองค์กรด้านการรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้	✓	✓				สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- กรมป่าไม้ - สถาบันศึกษา - ภาคเอกชน - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
			7.2.2 โครงการเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจประเมินการรับรองด้านป่าไม้	✓	✓				สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- กรมป่าไม้ - สถาบันศึกษา - ภาคเอกชน - หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 5 กลไกการถ่ายทอดแผนสู่การปฏิบัติ

แผนยุทธศาสตร์ชาติเป็นกรอบนโยบายของประเทศที่บอกถึงเป้าหมายในอนาคต แต่ไม่ได้บอกถึงวิธีการหรือเครื่องมือต่างๆ เพราะฉะนั้นเป็นหน้าที่ของการกำหนดยุทธศาสตร์รายสาขาที่จะต้องมีความชัดเจนและมีความมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยมี key succession factor ได้แก่

1) มีความครอบคลุม (comprehensive) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยในยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม่เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579) ได้บอกตัวชี้วัดไว้ชัดเจนครอบคลุมตามความต้องการของแผนชาติ คือ เพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 26 ล้านไร่ มุ่งให้เกิดการเติบโตบนพื้นฐานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของเกษตรกรให้ก้าวพ้นกับดักรายได้ปานกลาง

2) มีกฎระเบียบหรือกฎหมายรองรับ โดยกฎหมายที่เป็นอุปสรรคจะต้องมีการทบทวนและปรับปรุงกฎหมายในที่จะแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ กฎหมายกำกับ/ควบคุม และ กฎหมายส่งเสริม

3) กลไกการถ่ายทอดแผนสู่การปฏิบัติ ได้แก่ กลไกระดับนโยบาย กลไกระดับหน่วยงาน และกลไกระดับพื้นที่ ซึ่งต้องมีความเชื่อมโยงกัน

รายละเอียดของการนำแผนยุทธศาสตร์ให้ได้รับการยอมรับในระดับนโยบายและสาธารณะ การสื่อสารและประชาสัมพันธ์แผนยุทธศาสตร์ การกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบหลักและการจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับ กลไกสนับสนุนการบริหารจัดการที่มุ่งประสิทธิผล การติดตามประเมินผล และการทบทวนและปรับปรุงแผนในระยะต่อไป ดังนี้

5.1 การนำยุทธศาสตร์ให้ได้รับการยอมรับในระดับนโยบายและสาธารณะ

การนำเสนอแผนยุทธศาสตร์สู่การให้ความเห็นชอบในระดับกระทรวง และคณะรัฐมนตรี การทำให้แผนได้รับการยอมรับในระดับผู้บริหารสูงสุดของกระทรวงโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะทำให้สามารถใช้ประโยชน์แผนได้ทันที และเป็นการสร้างความเชื่อมโยงมาสู่การปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามนโยบายของผู้บริหารสูงสุด ทั้งนี้ รัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับไม่เศรษฐกิจอย่างชัดเจน เพราะมีสัดส่วนของพื้นที่ถึงร้อยละ 15 หรือประมาณ 48 ล้านไร่ของพื้นที่เป้าหมายป่าในประเทศทั้งหมด ด้วยวิธีการที่หลากหลาย อาทิ เช่น

1) การแต่งตั้งคณะกรรมการไม้เศรษฐกิจแห่งชาติ ที่มีนายกรัฐมนตรี หรือ รองนายกรัฐมนตรี ที่กำกับเรื่องสิ่งแวดล้อม การค้า หรือ การคลัง เป็นประธาน มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยให้กรรมการชุดนี้ทำหน้าที่กำกับนโยบายและการพัฒนาไม้เศรษฐกิจอย่างครบวงจร

2) ผลักดันให้แผนยุทธศาสตร์ไม้เศรษฐกิจ เข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติ 20 ปี และ/หรือ ผลักดันให้เป็นวาระแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

5.2 การสื่อสารและประชาสัมพันธ์แผนยุทธศาสตร์

การสื่อสารสาระสำคัญของแผนยุทธศาสตร์ให้กับองค์กร/ภาคีหุ้นส่วนการพัฒนา การสื่อสารแผนให้สาธารณะรับทราบและให้ทุกภาคส่วนมีส่วนในการดำเนินงานต่างๆ โดยวิธีปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมคือ การแต่งตั้งอนุกรรมการรองรับ เช่น อนุกรรมการประสานงานแผนยุทธศาสตร์ อนุกรรมการส่งเสริม อนุกรรมการด้านข้อมูลและวิชาการ เป็นต้น โดยมีกลไกรองรับ เช่น มีข้อสั่งการ มีการประชุมซักซ้อมความเข้าใจ มีการกำกับติดตามงาน

นอกจากนี้ในการประชาสัมพันธ์แผนยุทธศาสตร์ จำเป็นต้องมีการจัดการความรู้ด้านไม้เศรษฐกิจ โดยประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การจัดเก็บ และการสร้างช่องทางการเข้าถึงข้อมูลของสาธารณะในระบบออนไลน์ การเพิ่มและพัฒนาช่องทางการเข้าถึงข้อมูลทั้งแบบ offline อาทิเช่น แผ่นพับ จุลสาร วารสาร ป้ายประชาสัมพันธ์ ฯลฯ และ online อาทิเช่น website, line, facebook ผลักดันให้เรื่องส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจรเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในหลักสูตรระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา หรือ แม้กระทั่งการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับผู้ประกอบการในท้องถิ่นและผู้สนใจ เพื่อให้ราษฎรในประเทศได้เข้าใจและเห็นคุณค่าของไม้เศรษฐกิจตั้งแต่ระดับเยาวชน

5.3 การกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบหลักและการจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับ

การกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบหลักและการจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับเป็นกลไกการขับเคลื่อนที่สำคัญเพื่อนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนการเริ่มแผนปฏิบัติการซึ่งเป็นโครงการจำเป็นเร่งด่วนซึ่งเป็นกลไกขับเคลื่อนสำคัญในการดำเนินงานในระยะต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบการส่งเสริมและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการปลูกดูแลรักษา การใช้ประโยชน์ และการจัดการไม้เศรษฐกิจอย่างครบวงจรและยั่งยืน โดยให้เป็นหน่วยงานระดับกรมหรือเทียบเท่าที่เป็นอิสระมีคล่องตัวสูง มีพระราชบัญญัติการทำงานเป็นของตนเอง เช่น รูปแบบองค์การมหาชน

หรืออื่นๆ โดยให้หน่วยงานนี้มีพันธกิจด้านการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจอย่างครบวงจร และควรเป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรี เพราะเป็นหน่วยงานที่ต้องประสานงานกันหลายกระทรวง โดยเฉพาะกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง และกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น โครงสร้างของหน่วยงานดังกล่าวข้างต้น ต้องมีโครงสร้างที่ประกอบด้วยหน่วยงานส่งเสริมไม้เศรษฐกิจทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และ ส่วนท้องถิ่น หน่วยงานดังกล่าวนี้ ต้องสร้างระบบการสนับสนุนการปลูกไม้เศรษฐกิจ เช่น สร้างกองทุน สร้างระบบการสมัครลงทะเบียน การประกันราคาไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ สร้างระบบการช่วยเหลือและรับเรื่องร้องเรียน สร้างระบบส่งเสริมการตลาดทั้งในและต่างประเทศ ฯลฯ โดยต้องเป็นระบบที่รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ เข้าถึงได้ง่ายผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น

2) ผลักดันและเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจในระดับชาติ (เพื่อขึ้นำการพัฒนา กำกับ สนับสนุน ประสาน และติดตามประเมินผล) และ/หรือคณะทำงานประสานนโยบายและแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ โดยคัดเลือกจากผู้แทนภาคส่วนรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนภาคส่วนนโยบายตัวแทนนักวิชาการ สถาบันการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ประกอบการ เกษตรกร และภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3) มอบหมายหน่วยงาน/องค์กร/ภาคีหุ้นส่วนการพัฒนา จัดทำแผนปฏิบัติการขององค์กรให้สอดคล้องประสานเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์และแผนงาน โดยการนำงบประมาณที่ได้รับจากทุกปีมาพิจารณาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการโดยจะต้องหาความเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ให้ได้

4) ริเริ่มโครงการสำคัญรองรับยุทธศาสตร์ (flagship project) เพื่อเป็นกลไกการขับเคลื่อนภารกิจในระยะเริ่มต้น และค้นหาพื้นที่ต้นแบบที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศมาใช้ในการขับเคลื่อนภารกิจต่อเนื่องอื่นๆ

5.4 กลไกสนับสนุนการบริหารจัดการที่มุ่งประสิทธิผล

การสนับสนุนการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติที่มุ่งประสิทธิผล จำเป็นต้องมีกลไกสนับสนุนในหลายๆ ด้าน ทั้งงบประมาณ เครือข่ายพันธมิตร เทคโนโลยีและนวัตกรรม และการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรและบุคลากร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) แสวงหาช่องทางและกลไกด้านงบประมาณและการเงินเพื่อรองรับการดำเนินงาน (งบประมาณตามวาระสำคัญของชาติ งบประมาณตามบทบาทภารกิจองค์กร และงบประมาณตามประเด็นงานเชิงพื้นที่) รัฐบาลจะมีวิธีการทำงานงบประมาณแบบ “ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (strategic performance-based budgeting system: SPBBS)” คือ การปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณจากเดิม ที่มุ่งเน้นการควบคุมการใช้ทรัพยากร มาเป็นระบบที่มุ่งเน้น ผลผลิต (outputs) และ ผลลัพธ์ (outcomes) ของ

งาน เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม โดยมีแนวคิดได้แก่

- รัฐบาลสามารถใช้วิธีการและกระบวนการงบประมาณให้เป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดผลสำเร็จตามนโยบาย และให้เห็นผลที่ประชาชนได้รับจากรัฐบาล
- มุ่งเน้นให้เกิดการใช้จ่ายงบประมาณ ที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยคำนึงถึงความโปร่งใส
- มอบความคล่องตัวในการจัดทำและบริหารงบประมาณให้กับผู้ปฏิบัติ (devolution)

ในขณะเดียวกันหน่วยปฏิบัติจะต้องแสดงถึงความรับผิดชอบ (accountability) จากการนำงบประมาณไปใช้ให้เกิดผลตามยุทธศาสตร์และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยผ่านระบบตรวจสอบผลการปฏิบัติงานและผลทางการเงินที่รวดเร็ว ทันสมัย ระบบงบประมาณแบบนี้บางที่เรียกว่างบประมาณแบบแสดงแผนงาน (program budgeting) มีลักษณะสำคัญคือจะเน้นการวิเคราะห์ ซึ่งมีเทคนิคการวิเคราะห์ต่างๆ ที่นำมาใช้ ได้แก่ System analysis, Zero base budget analysis, Quantitative analysis, Qualitative analysis, Marginal analysis และ Cost effectiveness หรือ Cost - benefit analysis การเสนอของบประมาณควรจัดทำเอกสาร 3 ชุด ประกอบด้วย

- Program memorandum (PM) เป็นเอกสารที่แสดงให้เห็นโครงสร้างของสายงาน ความสัมพันธ์ของแผนงาน โครงการ วัตถุประสงค์ ผลงาน และผลที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ
- Program financial plan (PFP) เป็นแผนการใช้จ่ายของโครงการที่ต้องการเงิน-งบประมาณในระยะยาว เพื่อเป็นหลักประกันว่าโครงการจะดำเนินต่อไปได้ในปีต่อไป
- Special study (SS) เป็นเอกสารที่แสดงให้เห็นถึงการวิเคราะห์โครงการและทางเลือกโครงการต่าง ๆ

2) ประสานความร่วมมือในการบูรณาการในการทำงาน ทั้งในด้านพื้นที่ เช่น พื้นที่ต้นแบบที่ดี (demonstration economical forest) เครือข่ายทางสังคม บุคลากร ผู้เชี่ยวชาญ เทคโนโลยี ข้อมูลสารสนเทศ และกฎระเบียบต่างๆ

3) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน/เกษตรกร/ผู้ประกอบการ/ภาครัฐ/เอกชน/สถาบันการศึกษา ในการสนับสนุนการทำงานโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง โดยผสมผสานแนวคิด area-based collaborative management

4) สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายพันธมิตรและหุ้นส่วนการทำงานและการลงทุนไม้เศรษฐกิจทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ชาติ และ นานาชาติ

5) ระบบการสนับสนุนต้องคำนึงห่วงโซ่มูลอุปทานไม้เศรษฐกิจตั้งแต่ การคัดเลือกสายพันธุ์ การปลูก และดูแล การตัดฟันและขนย้าย การแปรรูปและผลิตภัณฑ์ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และการบริโภค ตลอดทั้งรับฟังเสียงสะท้อนกับจากผู้บริโภคและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในห่วงโซ่ ทั้งนี้ ต้องให้ผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนสามารถดำเนินธุรกิจได้โดยไม่ขาดทุน ซึ่งจะส่งผลให้ระบบการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจเกิดความยั่งยืนตามมาด้วย

6) สนับสนุนให้มีการสร้างระบบการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนและการตัดสินใจแบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้ลงทุนได้เข้าไปทดลองใช้ก่อนการตัดสินใจลงทุน เช่น กรณีนำพื้นที่ส่วนตัวมาปลูกไม้เศรษฐกิจแล้วจะให้ผลตอบแทนด้านการเงินมากหรือน้อยกว่าพืชเกษตรชนิดอื่นๆ หรือ มากหรือน้อยกว่าลงทุนด้านอื่นๆ ที่มีใช้การเกษตร

7) สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมด้านไม้เศรษฐกิจในทุกมิติ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม เพื่อนำผลการวิจัยและนวัตกรรมกลับมาส่งเสริมเกษตรกร เครือข่ายและพันธมิตร อย่างต่อเนื่อง การศึกษาวิจัยสามารถดำเนินการได้โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก และสถาบันวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านไม้เศรษฐกิจ

8) สนับสนุนให้จัดการฝึกอบรมด้านการจัดการไม้เศรษฐกิจอย่างครบวงจร ในหลากหลายหลักสูตรทั้งด้านวิชาการป่าไม้ ด้านการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ ด้านเศรษฐกิจและการตลาด ด้านมาตรฐานการรับรองไม้ เป็นต้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพ (capacity building) ของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

9) สนับสนุนให้มีการสร้างศูนย์สาธิตไม้เศรษฐกิจอย่างครบวงจร เพื่อใช้เป็นสถานที่ศึกษาเรียนรู้ฝึกทักษะการปฏิบัติเพิ่มพูนประสบการณ์ความรู้ ก่อนตัดสินใจลงทุนดำเนินธุรกิจ

10) สนับสนุนให้มีการสร้างตลาดไม้เศรษฐกิจทั้งภายในประเทศและต่างประเทศอย่างมีมาตรฐาน โดยต้องเชื่อมโยงกับระบบการรับรองไม้ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ เช่น ระบบการรับรองของ TFCC PEFC และ FSC เป็นต้น ตลอดทั้งต้องคำนึงข้อกำหนดด้านการค้าผลิตภัณฑ์จากไม้หรือผลิตภัณฑ์ที่มีไม้เป็นส่วนประกอบของนานาชาติ เช่น FLEGT ซึ่งปัจจุบันนี้ทวีปยุโรปได้ประกาศบังคับใช้แล้วในชื่อ EU-FLEGT เป็น

5.5 การติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลตามตัวชี้วัดของแผนเป็นระยะเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายเป็นสิ่งที่ควรกำหนดในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือพัฒนาระบบกลไกการติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ จำแนกเป็น 2 รูปแบบ คือ การติดตามประเมินผลในรูปแบบพื้นที่พัฒนา ซึ่งจะต้องมีการติดตามระยะยาว (long term) และ การติดตามผลแบบเสริมสร้างความเข้มแข็ง (upstream evaluation) เพื่อสร้างต้นแบบเกษตรกรผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจ โดยทั้ง 2 รูปแบบต้องอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสนับสนุน นอกจากนี้ ควรพัฒนากลไกการติดตามและประเมินผลความสำเร็จหรือล้มเหลวของการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ ทั้งในช่วงระหว่างดำเนินโครงการ (formative evaluation) รายปี หรือรายคาบ เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขกลไกการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และในช่วงที่โครงการได้สิ้นสุดแล้ว (summative evaluation) เพื่อเป็นการสรุปผลโครงการทั้งหมด นอกจากนี้ในกระบวนการติดตามและประเมินผลควรติดตามผลตามข้อกำหนดเงื่อนไขและตัวชี้วัดด้านการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจรให้เป็นมาตรฐานสำหรับประเทศไทย ที่สำคัญผู้ดำเนินการติดตามและประเมินผลจำเป็นต้องเป็นหน่วยงานที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ หรือ ผู้ดำเนินการต้องเป็น third party เท่านั้น

5.6 การทบทวนและปรับปรุงแผนในระยะต่อไป

กระบวนการทบทวนเพื่อปรับปรุงแผนในระยะต่อไปสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น การสนับสนุนให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของคณะกรรมการไม้เศรษฐกิจแห่งชาติ เพื่อทบทวนเชิงนโยบาย รับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสีย พิจารณาข้อมูลจากผลการติดตามและประเมินผล ตลอดจน เสนอแนะนโยบายและแนวทางการดำเนินในปีต่อไป การสนับสนุนกิจกรรมการประชุมวิชาการไม้เศรษฐกิจระดับชาติ และ/หรือ นานาชาติ เพื่อเป็นเวทีกลางให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้มีโอกาสได้มาพบปะแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เป็นต้น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมพัฒนาที่ดิน. มปป. **ประเทศไทยกับอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นทะเลทราย.**

แหล่งที่มา; http://www.ddd.go.th/Web_UNCCD/Thai/index.htm, 10 ตุลาคม 2560.

คณะวนศาสตร์. 2548. **แผนแม่บทการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจระดับประเทศ.** รายงานฉบับสมบูรณ์.

ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

คณะวนศาสตร์. 2552. **โครงการส่งเสริมปลูกต้นไม้เพื่อเป็นทุนระยะยาว.** รายงานฉบับสมบูรณ์. ศูนย์วิจัย

ป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

คณะวนศาสตร์. 2554. **โครงการการศึกษาลักษณะของพรรณไม้ ปริมาณการดูดซับก๊าซเรือนกระจกและ**

ขนาดพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดภาคป่าไม้. รายงานฉบับสมบูรณ์.

ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ปรเมธี วิมลศิริ. 2559. **ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี อนาคตประเทศไทย เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน.** เอกสาร

ประกอบการสอนหลักสูตรวิทยาการประกันภัยระดับสูง (วปส.) รุ่นที่ 6 ปี 2559 ใน วันศุกร์

ที่ 26 สิงหาคม 2559 ณ ห้องประชุมสถาบันวิทยาการประกันภัยระดับสูง ชั้น 2 สำนักงาน คปภ.

แหล่งที่มา; planning.pn.psu.ac.th/plan_doc/procedure/docs_procedure/

300_1498813858.pdf, 9 ตุลาคม 2560.

สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2555. **ระบบห้องสมุด สผ.: ข้อตกลงอนุสัญญา**

ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD). แหล่งที่มา;

http://www.onep.go.th/library/index.php?option=com_content&view=article&id=62:-

[convention-on-biological-diversity-cbd&catid=26:2012-04-02-06-57-22&Itemid=34](http://www.onep.go.th/library/index.php?option=com_content&view=article&id=62:-convention-on-biological-diversity-cbd&catid=26:2012-04-02-06-57-22&Itemid=34).

สำนักนโยบายและแผนยุทธศาสตร์. มปป. **แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**

พ.ศ. 2559 – 2564. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก. มปป. **สถานการณ์ก๊าซเรือนกระจก / อนุสัญญา UNFCCC.**

แหล่งที่มา; <http://www.tgo.or.th/2015/thai/content.php?s1=9&s2=175&sub3=sub3>, 9

ตุลาคม 2560.

FAO. 2010. **Global Forest Resources Assessment 2010**: Main report. FAO Forestry Paper 163. Rome, Italy.

FAO. 2010. **State of the World's Forest 2009**. Rome, Italy.

ภาคผนวก กฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับไม้เศรษฐกิจที่ควรได้รับการปรับปรุง/แก้ไข

- มาตรา 7 ในพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่กำหนดว่า “ที่ระบุให้ไม้สักและไม้อย่างไม่ว่าจะขึ้นที่ใด ในราชอาณาจักรให้เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก.” (ยกเลิกไม้หวงห้ามในที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์)
- คำสั่งที่ 106/2557 ที่กำหนดไม้หวงห้ามฯ เพิ่มเติมจาก 2 ชนิด เป็น 17 ชนิด ได้แก่ ไม้สัก ไม้อย่าง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเม้ง ไม้พยูงเกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยูง ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลูดักแทน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้โอเม่า และไม้เก็ดเขา (ยกเลิกไม้หวงห้ามในที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์)
- มติคณะรัฐมนตรี 8 กันยายน 2535 ที่กำหนดว่า “ให้ระงับภาคเอกชนเข้าทำประโยชน์พื้นที่ป่าไม้เพื่อปลูกสร้างสวนป่า”
- มติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2543 ที่กำหนดว่า “ให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) เป็นผู้ส่งออกไม้สักเพียงรายเดียว”
- มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 25 มกราคม 2537 ที่กำหนดว่า “การตั้งโรงงานแปรรูปไม้ (โรงเลื่อย) เพื่อผลิตไม้แปรรูปหรือชิ้นไม้สับจากไม้ที่ปลูกขึ้นโดยเฉพาะ คือ ยูคาลิปตัส สะเดาเทียม สนทะเล สนปฏิพัทธ์ กระถินณรงค์ กระถินเทพา กระถินยักษ์ มะพร้าว มะขาม มะไฟบ้าน มะปรางบ้าน จามจุรี และไม้ตาล”
- มาตรา 47 ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดท้องที่ใดให้เป็นเขตควบคุมการแปรรูปไม้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาประกาศนั้นให้ใช้บังคับได้เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศ (ในพื้นที่ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการนำมาแปรรูปได้ควรให้สิทธิตั้งโรงงานแปรรูป เพราะจะช่วยลดต้นทุนค่าขนส่งวัตถุดิบ ถ้าวัดต้องนำไปแปรรูปในท้องที่อื่น /ใช้กฎหมายโรงงานได้หรือไม่)
- มาตรา 52 ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตทำการแปรรูปไม้ในระหว่างเวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นหนังสือ (ควรให้สิทธิโรงงานแปรรูปไม้ทำงาน 24 ชม. หากการทำงานกลางคืนมีผลกระทบต่อชุมชนข้างเคียง ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายโรงงาน เช่นเดียวกับโรงงานประเภทอื่นๆ)
- ปรับปรุงระเบียบหรือข้อกำหนด เพื่อให้โรงงานผลิตชิ้นไม้สับสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวลไม่จัดเป็นประเภทโรงงานแปรรูปไม้ที่ต้องขออนุญาต
- ปรับปรุง พ.ร.บ. เลื่อยโซยนต์
- ปรับปรุงระเบียบรูปแบบสิ่งประดิษฐ์จากไม้ โดยเฉพาะประเด็นการกำหนดขนาดไม้

